

ANALÝZA ROLE VYŠŠÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Vypracovala Vyšší odborná škola publicistiky
v rámci projektu **Inovace VOV v odborné oblasti humanitní**

číslo projektu CZ.2.3.68/0.0/0.0/16_041/0008011

v rámci aktivity skupiny KA7: Analýza role VOV a návrh koncepce VOV ve školském systému České republiky

2021

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Na projektu **Inovace VOV v odborné oblasti humanitní**

CZ.2.3.68/0.0/0.0/16_041/0008011

spolupracovaly

Vyšší odborná škola
PRIGO

Evangelikální
teologický seminář

Vyšší odborná škola
publicistiky

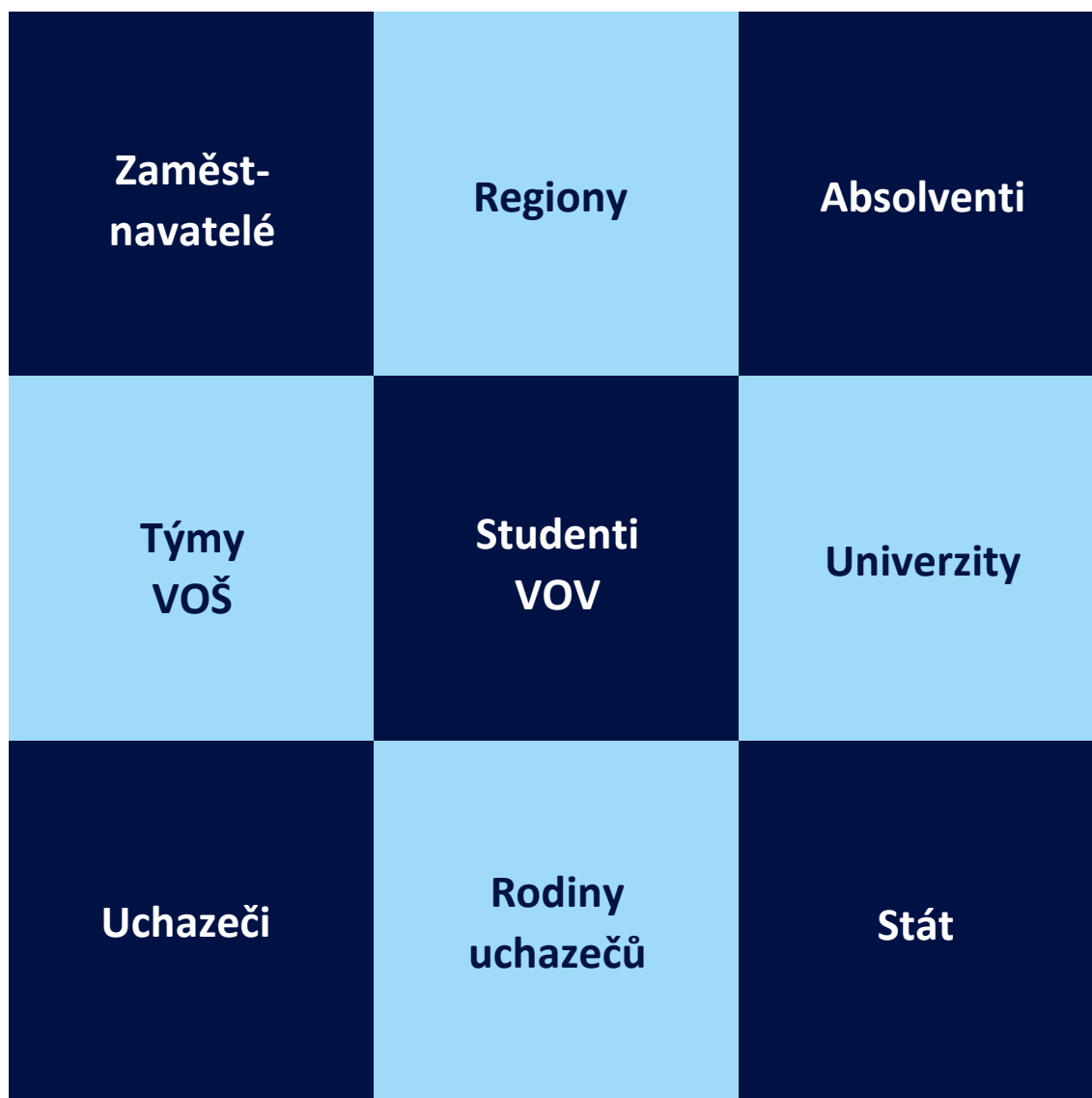

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

STAKEHOLDERI VYŠŠÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

OBSAH

1. SHRUTÍ	8
1.1. Shrnutí závěrečného analytického dokumentu	8
1.2. Jaké jsou důvody vzniku tohoto materiálu?	9
1.3. Cíle analytické a koncepční části	13
1.4. Vliv pandemie viru covid-19 na vznik závěrečných materiálů	15
2. VYŠŠÍ ODBORNÉ ŠKOLY V SYSTÉMU VZDĚLÁVÁNÍ ČR	18
2.1. Přínosy VOV vzdělávání	21
2.2. Situace VOŠ ve vzdělávacím systému ČR	27
2.3. Institucionální postavení VOŠ	38
2.4. Právní úprava situace VOV v legislativě vzdělávacího systému ČR	43
2.5. Vybrané strategické dokumenty ke vzdělávání z pohledu VOV	48
2.6. Společenské postavení VOŠ	56
2.7. Aktéři vyššího odborného vzdělávání a jejich základní očekávání	63
3. POHLED NA VOV Z POHLEDU KLÍČOVÝCH ZÁJMOVÝCH SKUPIN	66
3.1. VOV z pohledu studentů	67
3.1.1. Popis současné situace s historickým ohlednutím	68
3.1.2. Základní požadavky potenciálních studentů, studentů a absolventů	69
3.1.3. Absolventi a trh práce	71
3.1.4. Nedostatky systému znevýhodňující studenty a absolventy VOV	73
3.1.5. Mezinárodní spolupráce a mobilita studentů	75
3.1.6. Spolupráce VOŠ s VŠ pro zlepšení nabídky terciárního vzdělávání	78
3.1.7. Spolupráce s podniky a regionálními institucemi	81
3.1.8. Shrnutí: SWOT analýza VOŠ z pohledu studentů	85
3.2. Požadavky zaměstnavatelů na absolventy terciárního vzdělávání	87
3.2.1. Popis současné situace	91
3.2.2. Spolupráce na úpravách a inovacích profilu absolventa	93
3.2.3. Absolventi VŠ vs. absolventi VOV	94
3.2.4. Aktivní zapojení zaměstnavatelů a odborníků z praxe do vzdělávání	100

3.2.5.	Odborné praxe	101
3.2.6.	Zlepšení úrovně výuky vzhledem k aktuálnímu rozvoji profesí	104
3.2.7.	Zapojení zaměstnavatelů do financování vzdělávání studentů	106
3.2.8.	Vývoj pracovního trhu a poptávky po kvalifikovaných pracovnících	107
3.2.9.	Podpora nabídky specifických oborů na základě poptávky zaměstnavatelů.....	108
3.2.10.	Tvorba oborů, které VŠ nenabízejí nebo nemohou nabízet	109
3.2.11.	Inovace vzdělávací soustavy, vznik nových oborů	110
3.2.12.	Vyjasnění problematiky profesního bakaláře	111
3.2.13.	Shrnutí: SWOT analýza VOŠ z pohledu zaměstnavatelů.....	113
3.3.	Jak VOV přispívá k rozvoji regionů	118
3.3.1.	Popis současné situace	118
3.3.2.	Regionalizace odborného vzdělávání.....	120
3.3.3.	Zlepšení dostupnosti vzdělání v místě	122
3.3.4.	Kvalifikovaní absolventi s rychlou uplatnitelností na trhu práce.....	124
3.3.5.	Regionální aspekt ekonomiky VOV – změna přístupu k řízení.....	125
3.3.6.	Ustavení pravidelné spolupráce krajů s VOŠ a s VŠ	126
3.3.7.	Shrnutí: SWOT analýza VOŠ z pohledu regionu	127
3.4.	Potřeby a očekávání státu a MŠMT od VOV	129
3.4.1.	Popis současné situace	131
3.4.2.	Vývoj nezaměstnanosti v novodobé historii České republiky.....	133
3.4.3.	Míra nezaměstnanosti absolventů různých úrovní vzdělávacího systému.....	134
3.4.4.	Nezaměstnanost absolventů VOŠ v porovnání s jinými typy vzdělávání.....	135
3.4.5.	Zefektivnění vzdělávací cesty – zlepšení prostupnosti a propustnosti mezi školami poskytujícími profesní terciární vzdělávání vč. VOV	140
3.4.6.	Spolupráce VOŠ a VŠ na praktické výuce	146
3.4.7.	Zapojení VOŠ do segmentu celoživotního vzdělávání	148
3.4.8.	Shrnutí: SWOT analýza VOŠ z pohledu státu	149
4.	PARTNERSTVÍ VOŠ A VŠ – NEDOCENĚNÉ MOŽNOSTI.....	152
4.1.	Popis současné situace	153
4.2.	Možnosti spolupráce.....	154

4.2.1.	Očekávání studentů VOŠ i VŠ.....	154
4.2.2.	Sdílení vyučujících	155
4.2.3.	Nároky organizace praxí “na klíč”	156
4.2.4.	Profesně orientované bakalářské studijní programy.....	157
4.2.5.	Porovnání studijních programů VOŠ a profesně orientovaných bakalářských studijních programů	159
4.2.6.	Vzájemná prostupnost VŠ a VOŠ	160
4.2.7.	Důsledky nedostatečného ukotvení VOŠ ve vzdělávacím systému	163
4.2.8.	V čem si tedy mohou VOŠ a VŠ pomoci	163
5.	POTŘEBY A OČEKÁVÁNÍ MANAGEMENTU VOŠ.....	168
5.1.	Komplexní pohled na problematiku VOV očima managementu VOŠ.....	179
5.2.	Ekonomika řízení VOV – nové výzvy	185

Příloha 1: Přehled veřejných diskusí klíčové aktivity 07 v rámci projektu inovace VOV v odborné oblasti humanitní

Seznam obrázků

Obrázek 1: Print screen – Výňatek z textu na stránkách MŠMT	11
Obrázek 2: Grafika – Přínosy vyšších odborných škol.....	20
Obrázek 3: Grafika – Negativní vlivy působící na oblast vyšších odborných škol	21
Obrázek 4: Tabulka – Oborové rozložení SŠ a VOŠ	34
Obrázek 5: Tabulka – Přehled skupin oborů v humanitní oblasti	37
Obrázek 6: Graf – Přehled VOŠ dle krajů a zřizovatelů	38
Obrázek 7: Graf – Vývoj počtu žáků a studentů SŠ, VOŠ a VŠ	40
Obrázek 8: Graf – Vývoj počtu škol VOŠ a studentů VOŠ 2007-2019	41
Obrázek 9: Print screen – Obecná informace o vyšším odborném vzdělávání.....	58
Obrázek 10: Grafika – Přínosy VOV vs. podmínky, ve kterých VOŠ operují.....	62
Obrázek 11: Grafika – Požadavky studentů na ideální profesní terciární vzdělávání.....	70
Obrázek 12: Grafika – Porovnání situace studenta VOV a studenta VŠ	74
Obrázek 13: Tabulka – Hrubý měsíční plat podle vzdělání	75
Obrázek 14: SWOT analýza – VOŠ z pohledu studentů	85
Obrázek 15: Grafika – Co zaměstnavatelé očekávají od čerstvých absolventů?	90
Obrázek 16: Graf – Důvody volby studia na VOŠ	94
Obrázek 17: Graf – Důvody hypotetické preference studia na VŠ	95
Obrázek 18: Graf – Jak často využíváte ve své práci kompetence získané na VOŠ?	96
Obrázek 19: Graf – Kompetence, které považují zaměstnavatelé u absolventů za nejdůležitější	104
Obrázek 20: SWOT analýza – VOŠ z pohledu zaměstnavatelů	114
Obrázek 21: Grafika – Přínosy VOV pro regiony	119
Obrázek 22: Graf – Důvody volby studia na VOŠ	123
Obrázek 23: SWOT analýza – VOŠ z pohledu regionu	127
Obrázek 24: Graf – Vývoj počtu nezaměstnaných absolventů a mladistvých	133
Obrázek 25: Tabulka – Vývoj míry nezaměstnanosti „čerstvých“ absolventů SŠ a VOŠ	137
Obrázek 26: Tabulka – Míra nezaměstnanosti mladých lidí v roce 2019 podle VŠPS	139
Obrázek 27: Infografika – Vzdělávací systém Dánska	143
Obrázek 28: Infografika – Dvě pojetí prostupnosti na mapě Evropy.....	145
Obrázek 29: SWOT analýza – VOŠ z pohledu státu.....	150
Obrázek 30: Grafika – Makroekonomické vlivy na prostředí školy	176
Obrázek 31: Graf – VOŠ – počet studentů, nově přijatých a absolventů v časové řadě	178
Obrázek 32: Infografika – Studijní cesta studentů VOV.....	181

1. SHRNUÍ

1.1. Shrnutí závěrečného analytického dokumentu

Vyšší odborné školy se od svého vzniku orientovaly na poslání, které se v terciárním vzdělávání žádá od profesně zaměřených škol. Jejich vzdělávací programy jsou orientovány k tolik potřebné „práci hlavou i rukama“ a současně k pochopení celku procesů, do kterých jejich práce přispívá.

V humanitní oblasti se jedná o školy v oborech **filozofie a teologie** (kód oboru 61), **právo a právní činnost** (kód oboru 68), **publicistika, knihovnictví a informatika** (kód oboru 72) a **umění a užité umění** (kód oboru 82).

Většina vyšších odborných škol v této oblasti (dále také „VOŠ“) vznikla v přímé návaznosti na střední odborné školy, neboť **požadavky zaměstnavatelů mnohdy značně přesahují úroveň znalostí a dovedností maturantů**. Praktická spolupráce VOŠ s firmami a dalšími subjekty na konkrétních projektech tvořící **pevnou součást výuky** právě proto, aby absolventi VOŠ díky přímému kontaktu s praxí byli **rychle uplatnitelní na trhu práce**.

VOV prohlubuje středoškolské vzdělání směrem k **vyššímu uplatnění na trhu práce při výkonu náročných činností**.

Jejich **potenciál je však mnohem větší**, než v současné době Česká republika využívá.

Příležitosti k využití potenciálu vyššího odborného vzdělávání (dále také „VOV“) v humanitní oblasti popisujeme strukturovaně **z pohledu jednotlivých stakeholderů**, avšak analýza relevantních aspektů prostředí VOV je logicky popisováno napříč všemi vyššími odbornými školami nezávisle na oborech.

V analytickém materiálu se věnujeme také **vazbě VOŠ se středními školami** s humanitními obory a **vztahu mezi VOV a profesně orientovaným studijním programům vysokých škol** (dále také „VŠ“).

1.2. Jaké jsou důvody vzniku tohoto materiálu?

Za prvé upozornit na nevyhovující stav podpory profesního terciárního vzdělávání v podobě vyššího odborného vzdělávání s ohledem na oblast humanitních oborů.

Nebyly totiž zatím dořešeny potřebné souvislosti vyššího odborného vzdělávání právě jako části terciárního vzdělávání.

Z analýzy tohoto stavu pak vyplývají i některé návrhy řešení v podobě možností rozvoje profesního vzdělávání v humanitní oblasti tam, kde se léta úspěšně pěstuje, totiž právě na vyšších odborných školách. Návrhy rozvoje tak mohou být podloženy nejen přáními studentů a absolventů vyššího odborného vzdělávání, poptávkou z řad zaměstnavatelů, ale také tříletou analytickou prací pěti týmů v rámci projektu *OP VVV Inovace VOV v oblasti humanitní*, a to napříč Českou republikou.

Druhým specifickým cílem je upozornit na potenciál, který vyšší odborné vzdělávání pro Českou republiku má a který může v současné dynamické a náročné době rychle **pomoci jak státu, tak studentům a zaměstnavatelům** při řešení budoucích výzev pracovního trhu.

Jde především o **potenciál v oblasti praktické profesní výuky**, která přihlíží ke znalostní, dovednostní i postojoyé stránce profesí, **potenciál příležitostí digitalizace a digitální transformace** organizací z celého světa práce, i **potenciál ukrytý v regionální, operativní dostupnosti profesního vzdělávání blíže zaměstnavatelům** (a strukturovaným odborným praxím) i bydlišti. Těmto třem aspektům jsme v předloženém materiálu věnovali zvláštní pozornost.

Cílem tohoto dokumentu je vyzdvihnout **nedoceňovanou hodnotu oborově přesně zaměřeného profesního vzdělávání**, a proto musíme **rozlišovat pojmy „vzdělání“ a „kvalifikace“**.

Vyšší odborné školy povětšinou nevznikly proto, aby nedokonale (např. bez zhodnocení náročného studia na stejné úrovni jako ademicky orientované

Bc. programy, EQF 6) konkurovaly vysokým školám,¹ ale proto, aby významná část mladých lidí získala **precizní přípravu pro svou budoucí profesi**, a to bez potřeby časově náročného “reskillingu” na straně zaměstnavatele.

Možnost získat takovou přípravu je pro studenty i zaměstnavatele vysoce efektivní a pro MŠMT plně funkčním odlišením této studijní nabídky těm maturantům, které povede k rychlé integraci jejich pracovních a životních možností, k neodkládanému startu jejich pracovního života a v důsledku také k minimalizaci disfunkční nezaměstnanosti.

Ačkoli pro komplexní profesní přípravu studentů v humanitních oborech na jejich první zaměstnání je styl výuky právě profesních, tedy i vyšších odborných škol, nejpřiměřenější, **počet studentů VOŠ** bez podpory stakeholderů profesního vzdělávání na všech úrovních vzdělávacího systému **klesá**.²

V roce 2010 měla Česká republika 184 vyšších odborných škol.
V roce 2020 to bylo už jen 160 VOŠ.

Avšak **pokles počtu studentů v rámci denního studia** v tomto meziročním srovnání byl ještě výraznější, a to o **téměř 50 %**.

Masivní podporou akademicky orientovaného vzdělání na vysokých školách pak někdy vzniká dojem, že úspěšnou pracovní kariéru je možné zahájit pouze s vysokoškolským magisterským vzděláním v oboru, který s budoucí pracovní rolí souvisí třeba i jen vzdáleně. Tento většinově přijímaný názor nutí absolventy humanitně zaměřených VOŠ volit další vzdělávání na vysoké škole, byť to vždy není pro jejich profesi bezprostředně potřebné. Připočítáme-li fakt, že vysoké školy v humanitní oblasti ve většině neuznávají předměty vystudované na VOŠ

¹ Ostatně VŠ vycházejí odjinud a míří jinam, což je zřejmé i z péče, jakou věnují tématům základního a aplikovaného výzkumu, ze kterých mají ve svých studijních programech zejména vycházet.

² Zdroj: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/zakladni-udaje-o-skolach-v-regionalnim-skolstvi-za-obdobi>

a absolventi VOŠ jsou nuceni studovat VŠ od prvního ročníku, je tento efekt pro vzdělávací systém ČR ekonomicky značně nevýhodný.

Opomíjením širší, dobře ukotvené a soustavné veřejné podpory vyššího odborného vzdělávání, dosavadním legislativním ukotvením VOŠ v rámci regionálního vzdělávání a pasivním postojem k důvodům Boloňského procesu³ vzniká obava, že by Česká republika mohla přijít o vyšší odborné školy a jejich potřebné vzdělávací programy úplně.

Takovým obavám se však MŠMT brání mj. s poukazem na probíhající projekt, který směřuje právě k inovacím VOV. Ostatně takové obavy jsou staršího data a MŠMT s nimi pracovalo již v tzv. Bílé knize terciárního vzdělávání.

Obrázek 1: Print screen – Výňatek z textu na stránkách MŠMT⁴

OTÁZKY A ODPOVĚDI K BÍLÉ KNIZE TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Proč chcete zrušit vyšší odborné školy?

Nic takového nechceme. Sektor profesně orientovaného vzdělávání v kratších cyklech zaujímá v mnoha zemích podstatnější část terciárního vzdělávání než u nás, a to jak z hlediska počtu studentů a absolventů, tak z hlediska prestiže, které se těší. Tento sektor je totiž schopen dynamicky reagovat na změny na trhu práce, modifikovat ve spolupráci s praxí své studijní programy, a přispívat tím ke zlepšení nabídky kvalifikovaných odborníků na trhu práce. V České republice bohužel vyšší odborné školy reprezentují méně než 10 procent studentů v terciárním vzdělávání a zájem o jejich studium se v porovnání s vysokými školami dále snižuje. Stejně tak jsou vyšší odborné školy legislativně i organizačně (v rámci stávající struktury MŠMT) zakotveny blíže střednímu (regionálnímu) školství, než k vysokému školství, kam koncepčně patří. Základní otázku diskuse o vyšších odborných školách lze formulovat následovně: jakým způsobem využít strukturu existujících vyšších odborných škol a silných stránek fungujícího systému a docílit toho, aby byl posílen profesně orientovaný sektor terciárního vzdělání, který by produkoval dostatečný počet absolventů schopných dostatečně pokrýt měnící se požadavky trhu práce.

³ České VŠ často neuznávají ECTS z programů VOŠ, pokud konkrétní představitelé nevyjednájí výjimku. Více o tomto jevu uvádíme v kapitole 3.1.5. Mezinárodní spolupráce a mobilita studentů

⁴ Zdroj: <https://www.msmt.cz/reforma-terciarniho-vzdelavani/bila-kniha/otazky-a-odpovedi-k-tezim-bile-knihy-terciarniho-vzdelavani>, ke dni 15.1.2021

Náš analytický dokument přináší vybrané podněty, které ukazují, že VOV již 25 let úspěšně naplňuje roli profesních škol v míře, kterou mu umožňují nastavené podmínky. VOŠ nejen v humanitní oblasti vychovávají ceněné kvalifikované specialisty v pestré škále oborů. Pokud by např. studenti a absolventi VOŠ získali plnohodnotnou možnost prostupnosti a propustnosti směrem k profesnímu, nebo alespoň k prakticky orientovanému magisterskému vysokoškolskému vzdělání, mělo by to **rozhodující přínos nejen pro studenty, ale zejména pro zaměstnavatele, a zvláště pak pro stát.**

Podstata vyšších odborných škol

VOŠ jsou institucemi **ideálními pro rozvoj profesních škol v terciární úrovni vzdělávání.** Dokáží se věnovat i oborům s malým počtem studentů, úzce profilovaným oblastem a svým propojením s profesionály z praxe **reagují na posuny ve vývoji profesí velmi pružně.**

Studenti si chválí hlavně osobní přístup menších institucí, možnost prakticky si vyzkoušet profesi v „chráněném prostředí“ a **vysokou míru uplatnění.**

Zaměstnavatelé si již desetiletí pochvalují absolventy VOŠ jako **kompetentní spolupracovníky** s nízkými náklady na zapracování.

Vyšší odborné školy jsou vhodné i pro experimentální obory budoucnosti.

Dokument chce pojmenovat faktory, které brání vyšším odborným školám rozvíjet potenciál profesního vzdělávání. Tím přirozeně **ztrácí celá společnost.** Je samozřejmě nezbytné podporovat rozmanitost terciárního vzdělávání – potřebujeme specializované profesionály připravené okamžitě zastat užší profesní role (ISCED 5B), stejně jako potřebujeme široce vzdělané analytiky

(ISCED 5A)⁵. Strategický přístup k profesnímu terciárnímu vzdělávání by vyžadoval rozhodování o žádoucích a na budoucnost orientovaných směrech, přístupech ke studiu a oborech. A to i za toho předpokladu, že současný pracovní trh často neumí odhadovat detailní profil budoucích pracovních míst, ale umí **označit trendy, které budou pro budoucnost významné**. A pro experimentaci takových trendů je právě VOV mimořádně vhodné prostředí.

1.3. Cíle analytické a koncepční části

Ze situace profesního terciárního vzdělávání v ČR je patrné, proč vznikla potřeba připravit projekty OP VVV Inovace VOV v jednotlivých oblastech. Počáteční dobrý záměr doplnit po vzoru respektované zahraniční praxe český vzdělávací systém o **typ flexibilní školy,**

- která může využívat infrastrukturu a **regionální dostupnost** škol středních,
- s těmi prvky univerzitního studia, které nebrání náročnému propojení znalostí, pokročilých dovedností a postojů v konkrétně zacílené **profesní přípravě,**
- v těsné spolupráci s regionálními **zaměstnavateli,**
- s možnostmi **pružného systému tvorby vzdělávacích programů** vč. později i systému akreditací,

je třeba revitalizovat, je třeba kriticky diskutovat se zainteresovanými stranami alespoň zásadní faktory, které soustavně spíše brání rozvoji konceptu vyššího (jak ho nazývají v anglosaském názvosloví)⁶ či vyššího odborného (označení dle nizozemského vzoru) vzdělávání. Tímto směrem také šly aktivity našeho projektu.

⁵ Často se uvádí, že programy ISCED 5A jsou “náročné na kvalifikační požadavky”. Na základě diskusí a analýz v našem projektu se domníváme, že v humanitní oblasti jde spíše o náročnost na znalostní část kvalifikačních požadavků, a to zejména s ohledem na jejich rozsah a charakter osvojení.

⁶ „Higher education“ je termín, který označuje celé terciární vzdělávání, jde o termín společný pro všechny typy institucí, resp. programů, které mají třeba i různé institucionální ukotvení.

Na základě široké diskuse se domníváme, že podpora humanitních vyšších odborných škol a jejich pevnější usazení v českém vzdělávacím systému je z hlediska potenciálu profesního vzdělávání nadějným projektem.⁷ **VOŠ svou životaschopnost v minulosti opakovaně prokázaly a potřebují rámec, který by umožnil realizovat jejich potenciál.**

Závěrečné materiály projektu OP VVV Inovace VOV v odborné oblasti humanitní byly vytvořeny ve dvou na sebe navazujících částech.

Část analytická se pokouší o ucelený, přesto však nutně výběrový pohled na oblast VOV v širším kontextu neuniverzitního terciárního vzdělávání v humanitní oborech. Tento pohled opíráme o časově náročné analytické nástroje, většinou strukturované expertní rozhovory vedené formou expertních skupin, kulatých stolů a konečně i veřejných diskusí.

Část koncepční pak naváže předložením takových námětů a opatření, které z možných scénářů budoucnosti profesního terciáru vybírají ty nejslibnější, protože mohou potenciál vyššího odborného vzdělávání v humanitní oblasti opravdu rozvinout s přispěním nejvíce zainteresovaných stran (stakeholderů).

Cílem závěrečných materiálů projektu je nastínit klíčové kroky, kterými by se měla oblast humanitně orientovaných vyšších odborných škol ubírat.

Ačkoli z analýzy VOV je zřejmé, že upevnění pozice VOŠ by přispělo k navrhovaným záměrům např. Boloňské deklarace, **není cílem navržené koncepce vlamovat se do vysokoškolského zákona.** Naopak **hledáme řešení** pro terciární oblast vzdělávání v humanitní oblasti tak, **aby VOŠ systém posílily**, aniž by překračovaly současné rámce. A dále upozorňujeme na příležitosti, kde je možné potenciál VOŠ využít **ku prospěchu studentů, vzdělávacího systému, zaměstnavatelů i státu.** Naše analýza právě proto vychází především z perspektivy studenta, z jeho legitimních zájmů a očekávání.

---

⁷ Třeba i s inspirací z funkčních systémů terciárního vzdělávání v Evropě či ve světě.

1.4. Vliv pandemie viru covid-19 na vznik závěrečných materiálů

Závěrečné materiály vznikaly v průběhu let 2020-2021 v situaci, kterou při vzniku projektu patrně nikdo nemohl předjímat. V době, kdy celý svět zasáhla pandemie nebezpečného onemocnění a téměř všechny oblasti života byly kriticky ovlivněny vládními opatřeními proti šíření viru covid-19. Školství všech úrovní bylo vystaveno omezením s cílem zamezit kontaktu většího množství lidí. Téměř veškerá výuka byla v prezenční formě nepřípustná a před pedagogy se ukázala jako každodenní realita výuka ve virtuálních učebnách.

Těžkosti, kterými si celá oblast školství pocházela v době uzavření škol, zároveň posouvají **diskusi o systému výuky s akcentem na digitalizaci a on-line prostředí vzdělávání**. Tato situace je zároveň příležitostí nově nabyté zkušenosti využít i v profesním terciárním vzdělávání. Je to **příležitost podívat se na celý vzdělávací systém očima doby po koronaviru, která snad více než jindy ocení účelnost a účinnost poskytovaného vzdělávání pro budoucí život**.

Doufáme, že i tato skutečnost může pomoci podpoře vyššího odborného vzdělávání, tak jako se o to snaží i tento analytický dokument, který předkládá situaci z pohledu klíčových stakeholderů, v dostupných souvislostech, a předkládá tak **situaci VOŠ z pohledu klíčových aktérů budoucích změn**.

O které aktéry se jedná? Na prvním místě je třeba zmínit studenty, resp. absolventy VOV humanitních oborů. Nejpodstatnější je pro ně rozmanitost a praktická, do značné míry bezprostřední upotřebitelnost oborů VOV při vstupu do profese a na pracovní trh, problematická je pro ně pak efektivita studijní cesty⁸ s nemožností časově i finančně efektivního prostoupení studií a nutnost vracet se jakoby na začátek např. při snaze doplnit si vyšší, magisterské vzdělání, dávno po vstupu na pracovní trh.⁹ Vnímaná nespravedlnost současné situace ve společenském oceňování jejich přípravy na profesní role vede k frustraci

---

⁸ Také kvůli nešťastně řešené legislativě, které pomíjí významné rozdíly ve studiu profesních, prakticky jen orientovaných či výslovně akademicky orientovaných oborů, a naopak přehlíží podstatnou blízkost všech typů terciárního vzdělávání.

⁹ Subjektivně to někteří studenti chápou jako snahu “potrestat je za brzký vstup na pracovní trh” ze strany vysokých škol.

a vyžaduje vyšší míru motivace k dokončení náročných profesních oborů na VOŠ.¹⁰ V tomto ohledu se lze opřít o dokument MŠMT Strategie 2030, který **odstranění nerovností v českém vzdělávacím systému výslovně tematizuje**. Více z pohledu studentů najdete v kapitole 3.1. VOV z pohledu studentů.

Svá relevantní očekávání od mladých spolupracovníků mají **zaměstnavatelé**, jejichž **spokojenost s absolventy VOŠ různých oborů** potvrzuje např. i Unie zaměstnavatelských svazů. Zaměstnavatelé u absolventů, ale už i studentů VOV oceňují jejich připravenost pro role v pracovních procesech, které jim nejsou neznámé, protože na rozdíl od jejich kolegů z řady vysokých škol zaměstnavatelé před vlastní odborné praxe nemusí předřazovat adaptivní stáže. Studenti VOŠ se v procesech na pracovišti orientují a jsou schopni za často vysoce konkurenčních nákladů práci specialisty zastat a často ji i horizontálně rozšířit o další specializace.

„Názor zaměstnavatelů je, že absolventi vyšších odborných škol jsou dobrými zaměstnanci. Jsou připravováni na každodenní praxi a práci, a to znamená, že i jejich očekávání jsou řízena tímto směrem.

V některých případech absolventi VŠ jsou spíše orientováni na to, co je integrální součástí VŠ: věda, výzkum, vědecká práce, kariéra, další vzdělávání po bakalářském a tak dále. V každodenních profesích se spíš vidí, že už by měli být manažery, těmi, kteří budou řídit ostatní.“

Dr. Jiří Horecký

prezident Unie zaměstnavatelských svazů

4. veřejná diskuse o budoucnosti VOŠ – VOŠ a současný trh práce

30.7.2020

¹⁰ Skutečnost, že i studenti VOŠ absolvují programy se studijní zátěží 180 ECTS, že parametry kurikula VOŠ musí blíže vycházet z potřeb oborové praxe, že dokonce i evropsky regulované programy zdravotnické a programy sociální práce jsou v českých podmínkách jednou zhodnoceny akademickým titulem “bakalář” a jindy označením “diplomovaný specialista”, to vše a mnoho jiného vytváří u studentů oprávněný dojem, že odpovědné orgány jejich situace i situace profesního terciárního školství vlastně vůbec nezajímá. Rádi bychom i tímto projektem přispěli k proměně pohledu studentů na společenské hodnocení významu jejich studijní a později i profesní práce.

Klíčovou roli hrají VOŠ hlavně v regionech, ať už jde o krajskou úroveň vnímání regionality, nebo (častěji) i o úroveň okresů, které zejména z pohledu zaměstnanosti tvoří kompaktnější celky. **Kraje**, které dokážou nabídnout kvalitní školy terciární úrovně, snáze udrží schopné mladé lidi v místě jejich dosavadního života a jejich sociálních vazeb i po studiích a umožní jim tím kapitalizovat náklady na vzdělání doma, v regionu. Pokud v daném místě **zaměstnavatelé nalézají kvalifikovanou pracovní sílu**, pozitivní vliv se projeví na více úrovních života.

Dokument Analýza VOV upozorňuje i na **přínos připravených absolventů pro efektivitu vzdělávacího systému** z pohledu **státu**. Stát nemůže rezignovat na snahu zjistit, zda a v čem se investice do 19 let trvajících vzdělávání navrací, měří např. nezaměstnanost, regionálně, oborově apod. Stát také sleduje, zda systém vzdělávání vykazuje žádoucí prostupnost a propustnost vzdělávání, a měl by se znalostí věci nastavovat, zda jsou rozpočtové prostředky vydávány efektivně.

2. VYŠŠÍ ODBORNÉ ŠKOLY V SYSTÉMU VZDĚLÁVÁNÍ ČR

Již od vzniku prvních vyšších odborných škol v roce 1991 byl jasný záměr uvést do českého vzdělávacího systému nový, profesně zaměřený typ studia pro absolventy středních škol. Nový typ škol měl své studenty rychle vybavit praktickými dovednostmi a zlepšit možnosti pro jejich efektivní vstup na pracovní trh. V České republice byla ovšem stále živá tradice elitního vysokoškolského vzdělávání navázaná na psychosociální a demografické danosti i kapacitní možnosti tehdejšího vysokého školství.

Po roce 1999 v ČR registrujeme demografický propad, což následně znamenalo **i výraznější demografický pokles věkové skupiny studentů středních škol.**

Zároveň vysoké školy stále volily cestu dynamického rozšiřování přístupu do terciárního vzdělávání rušením či zjednodušováním přijímacích zkoušek, a to i v teoreticky náročných oborech, které byly dříve vyhrazeny pro studenty s konceptuálním, teoretickým nadáním. Souhrou různých vlivů došlo k významnému přiblížení počtů studentů opouštějících závěrečné ročníky na středních školách a studentů nastupujících na školách vysokých. Podobně se přiblížily i souhrnné počty studujících obou úrovní školství. Podle údajů MŠMT studovalo např. v roce 2020 na SŠ 308 460 studentů a jen na VŠ pak 299 396 studentů.¹¹

Pozitivně přijímaný trend umožnit vysokoškolské studium větší části populace, má však i své negativní dopady, které nyní začínají být součástí veřejné diskuse. Např. praktická jistota, že studenti středních škol budou ve významné míře přijati pro studium na úrovni terciárního vzdělávání, může **negativně ovlivňovat motivaci mladých lidí o vzdělávání opravdu usilovat** a jejich studijní disciplína pak klesá. To má za následek snížení nároků na studenty, kterému se ovšem některé VŠ snaží bránit, protože následná snaha o vyrovnání jejich znalostí nutných k dalšímu stupni

¹¹ Zdroj: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

studia přímo na VŠ právě VŠ neúměrně zatěžuje. VŠ musí napínat síly jednak k hlavnímu cíli, k přípravě studentů na vyšší akademické studium se zřetelem k vysokoškolskému výzkumu, jednak pak na doplnění předchozího vzdělání. Zatěžovat je plošně ještě i přípravou studentů na specializované profesní role v úrovni ISCED 5B, které vyžadují velmi speciální pozornost věnovanou nejen řízení strukturované odborné praxe, ale i samotné přípravě na odbornou praxi, není prozíravé.¹²

Postoj MŠMT k terciární úrovni vzdělávání

Terciární vzdělávání jako celek v České republice prošlo od roku 1989 významnými změnami (...)

Nelze ale ignorovat některé slabé stránky celého systému (...)
prostupnost mezi jednotlivými stupni a institucemi je omezená, **system není dostatečně diverzifikovaný** (téměř všechny školy aspirují na magisterské a doktorské studijní programy a výzkumnou činnost, čímž vlastně snižují kvalitu těchto činností), stále **častěji se objevují výtky zaměstnavatelů** na množství a často i kvalitu absolventů vysokých škol, české vysoké školy se **neobjevují na předních místech mezinárodního hodnocení** atd.

Plnou verzi vyjádření naleznete na stránkách MŠMT.¹³

Naproti tomu zaměstnavatelé jako bezprostřední sociální partneři VOŠ jsou povětšinou spokojeni s připraveností absolventů vyšších odborných škol, neboť **řada studentů získává praktické dovednosti, pracovní návyky a výchozí orientaci v daném oboru** již při studiu díky odborným praxím přímo u zaměstnavatelů. Z toho

¹² Nepřipraveného studenta dnes žádný zaměstnavatel na odbornou praxi nevezme. Neodborné stáže (např. pro některé administrativní role apod.) na tom mohou být lépe.

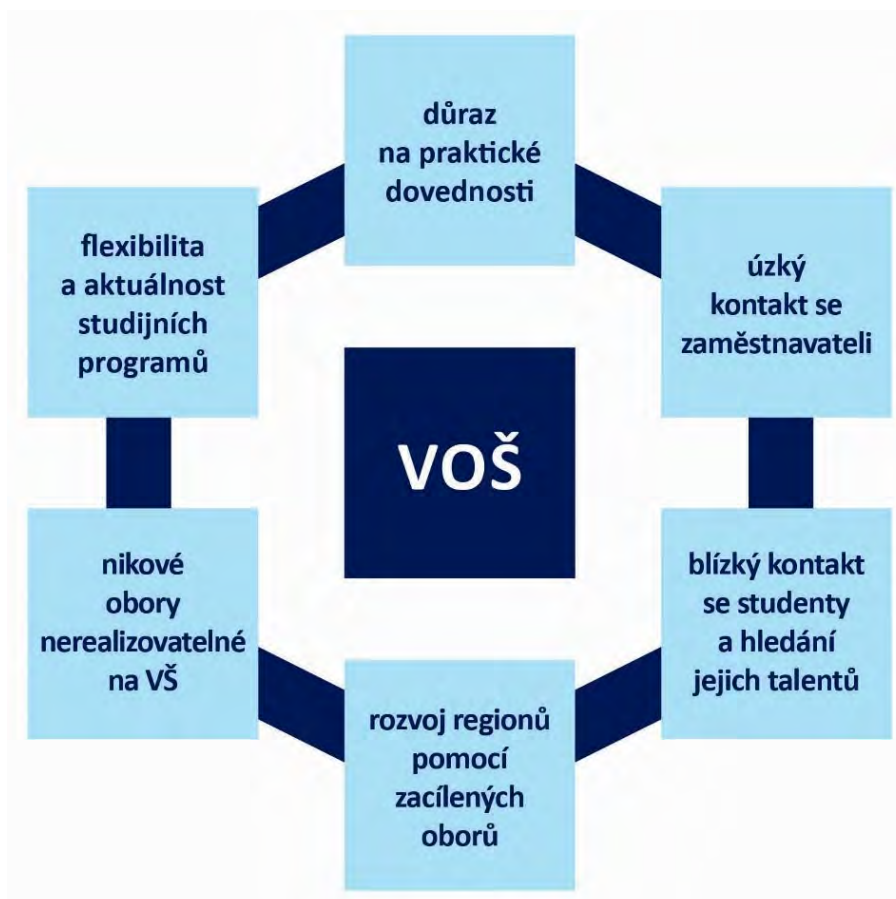
¹³ Zdroj: <https://www.msmt.cz/reforma-terciarniho-vzdelavani/bila-kniha/otazky-a-odpovedi-k-tezim-bile-knihy-terciarniho-vzdelavani>

plyne rychlý start pracovního života čerstvého absolventa vyššího odborného vzdělání. Tato podoba studia je tedy výhodná jak pro studenta, tak i pro zaměstnavatele a pro stát.

Obrázek 2: Grafika – Přínosy vyšších odborných škol

Přínosy vyšších odborných škol – přidaná hodnota VOV

Prostředí, ve kterém se VOŠ snaží získat pozornost potenciálních studentů, však zájmu o profesní terciární vzdělávání, zejména v tak praktické podobě jako nabízejí vyšší odborné školy, spíše nepřispívá. Některé z identifikovaných faktorů lze měnit, některé mají v českém prostředí charakter trendu s hlubšími kulturně psychologickými a demografickými kořeny.

Obrázek 3: Grafika – Negativní vlivy působící na oblast vyšších odborných škol

Negativní vlivy působící na oblast vyšších odborných škol

2.1. Přínosy VOV vzdělávání

I v tomto případě si dovoluujeme rozdělit přínosy VOV vzdělávání na dvě oblasti. Na to, co již za současných podmínek svým studentům přinášejí, a na to, co s ohledem na současnou situaci přinášet mohou. Jejich klíčovou výhodou je **strukturovaná praxe**, příprava na ni a **obousměrný kontakt se zaměstnavateli**. Ti nejen mohou předávat studentům vědomosti na základě poptávky školy, ale zároveň svou nabídkou mohou způsob a obsah výuky do značné míry ovlivnit.

Pokud jde o blízkou budoucnost, vyšší odborné školy mohou velmi dobře posloužit jako "laboratoře" digitalizace profesních škol a nových forem učení, které budou nejen pod vlivem koronaviru do školství přicházet ve stále větší míře.

Vyšší odborné vzdělávání je i díky většímu zacílení oborů ke konkrétnímu výkonu profese velmi pestré. V oblasti humanitní např. nabízí obory z různých odvětví s vysokým podílem řemeslných, uměleckých a obecně kreativních dovedností, technologických a psychosociálních kompetencí. Studentům umožní **blízký kontakt s profesí již při studiu**, a tak může mladý adept oboru mnohem dříve poznat, zda v něm chce opravdu působit a zvážit svou kariéru cestu.

Důraz na praktické dovednosti

Základní charakteristikou a zároveň výhodou vyššího odborného vzdělání je prakticky zaměřené studium, které studenti VOŠ získávají bezodkladně od samého počátku studia, a to nejen formou seminářů, ateliérů či praktických dílen, ale zejména **díky školou řízeným praxím na pracovištích zaměstnavatelů**.

Úzký kontakt se zaměstnavateli

Takto **kvalifikovaný absolvent je pro zaměstnavatele žádaným spolupracovníkem** díky své specializaci, samostatnosti a schopnosti zapojení do pracovního procesu bez potřeby náročného mikromanagementu, tedy dlouhodobého zaškolování zkušeným zaměstnancem.

„Vyšší odborné školy dosahují větší míry propojení se sektorem zaměstnavatelů, než kdy může dosáhnout vysoká škola. Vyšší odborné školy v tomto směru mají příznivější pozici k tomu, aby mohly rychleji reagovat na aktuální požadavky zaměstnavatelů.“

*Mgr. Bc. Martina Picko Baumannová
ředitelka Střední uměleckoprůmyslové školy
a Vyšší odborné školy v Jablonci nad Nisou*

*1. veřejná diskuse o budoucnosti VOŠ
Nač potřebuje česká společnost vyšší odborné školy?
28. 5. 2020*

Podpora rozvoje regionu

Vyšší odborné školy v humanitní oblasti zároveň nabízejí ve svém regionu studium oborů, které často mají hluboké regionální kořeny a **pomáhají tak udržet jedinečný obor i kvalifikované zaměstnance v regionu**. Kromě toho jsou VOŠ dopravně dostupné a nízkoprahové, schopnější studenti regionu mohou v nejlepším smyslu „táhnout“ i studenty méně studijně úspěšné, kteří své talenty teprve hledají.

Hledání talentů

Pro studenta je nejcennější nabývání pracovní kompetence a také celkové profesní a do jisté míry i sociální identity ve vybraném oboru opřené o sebevědomé profesní uplatnění se znalostí procesů a reálií v oboru. Talentovaný student se tak může projevat již v konkrétní komplexní pracovní situaci, vč. budování vztahů na pracovišti, v kolektivech zaměstnavatele. Díky rozsahu a obsahu praxí mají studenti možnost navázání bližšího kontaktu se zaměstnavateli ve svém oboru již během studia a získávají tak výhodu pro své budoucí uplatnění na pracovním trhu. Zaměstnavatel má dost času na pozorování praktikantů v denních situacích, často objeví i jeho dosud skryté talenty.

Student VOV v humanitních oborech nemusí volit mezi uplatněním svých manuálních či kreativních dovedností a intelektuálními schopnostmi, je schopen je rozvíjet zároveň, v různých dnes tak studovaných typech inteligence. Absolvent VOŠ v oblasti humanitní je relativně samostatně schopen kreativní, situačně relevantní práce, ať už jde o vytváření tvůrčího díla, poskytování služeb s vysokým podílem práce s lidmi, např. všude tam, kde lidský vztah je součástí profese.¹⁴

---

¹⁴ V oblasti humanitních oborů VOŠ jde například o pracovní role ve veřejné správě, v pastoračních oborech či v oborech práce s informacemi (např. novinářských, knihovnických atd.).

Flexibilita vzdělávacích programů

Další výhodou VOV je flexibilita poskytování vzdělávacích programů, jejich modularita a rovněž reakce nově vznikajících vyšších odborných škol na současné evropské trendy profesního terciárního vzdělávání, vč. jeho digitalizace. I díky tomu školy analogické vyšším odborným školám, např. v německém jazykovém prostředí, nabízejí nové studijní programy s kombinací několika oborových perspektiv a s vysokým podílem technologických znalostí, které se na českých vysokých školách zatím nevyskytují. Uvedme jako příklad programy kombinující pečující obory zdravotnické a sociální s digitalizací, obory environmentální, bezpečnostní, logistické, sportovní, obchodní, které jdou napříč tradičním oddělováním disciplín. Ty by mohly **zvyšovat konkurenceschopnost a samostatnost ČR na evropském i světovém trhu.**

Nikové obory s vysokou specializací

Jednou z klíčových výhod vyšších odborných škol je schopnost **připravovat vysoce specializované profesionály i v malých, nikových oborech**, které vyžadují jen několik málo desítek absolventů ročně, často se střeoevropskou působností. Například věnovat úsilí výcviku restaurátorů historických artefaktů nevyčísitelné hodnoty, kterému se daří v malých, ateliérových školách, by nebylo v hromadném univerzitním studiu v ročníku s 300 studenty dost dobře realizovatelné a také by postrádalo smysluplnost.

VOŠ následují evropský trend ve vzdělávání

Aktuální nabídka studijních oborů vyšších odborných škol tedy dokáže odpovědět na některé naléhavé trendy či iniciativy, jako je např. tzv. „**nový evropský Bauhaus**“, novou iniciativou Evropské komise, kterou představila ve svém

projevu o stavu EU v roce 2020 předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyenová.¹⁵

Nový evropský Bauhaus

Nový evropský Bauhaus je environmentální, hospodářský a kulturní projekt, který se v rámci dosahování cílů **Zelené dohody pro Evropu** zaměřuje na propojení designu, udržitelnosti, přístupnosti, dostupnosti a investic.

Nový evropský Bauhaus je **kreativní iniciativa**, která boří hranice mezi vědou a technologií, uměním, kulturou a sociálním začleňováním, a umožňuje tak designu nalézat řešení každodenních problémů. Hlavními hodnotami nového evropského Bauhausu je udržitelnost, estetika a inkluzivnost.

Cílem první fáze této iniciativy, která míří k smysluplnému překračování hranic tradičních oborů, je vytvoření koncepce, která vznikne kritickým přezkoumáním prvních rámuujících podnětů k projektům, které kombinují ekologické a sociální, technologické a estetické výzvy současnosti. Bude pokračovat zjišťováním nejnaléhavějších společných potřeb zemí EU a problémů, které tyto zatím disparátní, mimoběžné oblasti řeší odděleně.

Ambicí je tuto mimoběžnost překonat a propojit zainteresované strany do otevřené diskuse. Na podzim roku 2021 budou zveřejněny výzvy k předkládání návrhů, jejichž cílem bude představit myšlenky nového evropského Bauhausu alespoň na pěti místech v členských státech EU. K tomu budou využity finanční prostředky EU na vnitrostátní i regionální úrovni. A i zde je prostor pro **inovativní potenciál VOŠ** a zveřejňování příkladů dobré praxe, které sledují trendy světa práce otevírající budoucnost.

¹⁵ Zdroj: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_20_1655, čerpáno 18.1.2021

Digitální transformace

Globální pandemie koronaviru akcelerovala narůstající poptávku po digitální transformaci ve vzdělávání a specificky ve školství. Pokroky v digitální oblasti umožňují rozvoj nových podob vzdělávání tak, aby bylo dostupnější, flexibilnější i levnější. Až pandemie však z velké části vynuceně ukázala školám (a často i studentům), že digitalizace vzdělávacího procesu – proběhne-li prozíravě, kreativně, s využitím moderních technologií i zdravého rozumu – může přinést výše zmíněné benefity a zároveň samotný proces vzdělávání i obohatit, např. ho individualizovat a zacílit k dílčím výstupům z učení různými cestami.¹⁶ V českém prostředí se vyšší odborné školy – i díky svému relativně menšímu rozsahu – mohou stát ukázkovými institucemi, které ostatním nabídnou prototypy řešení, jak digitální transformací jako profesní škola projít. A to jak z pohledu škol či studentů, tak z pohledu státní správy a školního dohledu. Cílem takových projektů digitální transformace může být ukázat prostřednictvím praktických modelových příkladů, na kterých transformace stojí a bude stát, jak **lépe nastavit prostředí pro inovativní a stabilní školy**.

*„Nový evropský Bauhaus je projektem naděje na lepší společný život po pandemii. Jde o sladění udržitelnosti se stylem, o přiblížení myšlenek Zelené dohody občanům a promítnutí těchto myšlenek do jejich životů. **Aby byl nový evropský Bauhaus úspěšný, potřebujeme všechny kreativní lidi – designéry, umělce, vědce, architekty i občany.**“*

*Ursula von der Leyen
předsedkyně Evropské komise
výňatek z projevu o stavu Unie v roce 2020*

Citace viz ¹⁷

¹⁶ Široce diskutovaným tématem byl v projektu koncept portfolia jako báze pro atestace vzdělávacích programů, přenositelnost ECTS a propustnost mezi vzdělávacími a studijními programy.

¹⁷ Zdroj: https://ec.europa.eu/czech-republic/news/210118_New%20European%20Bauhaus%3A_Commission_launches_design_phase_cs

2.2. Situace VOŠ ve vzdělávacím systému ČR

Oslovení ředitelé VOŠ i účastníci práce expertních setkání projektu se shodli na tom, že původní záměr a role vyšších odborných škol postupem doby v rámci českého vzdělávacího systému eroduje a je třeba ji znovu promyšleně podporovat, případně inovovat. Důvodem vzniku VOŠ bylo přinést praktické a profesně orientované terciární vzdělání, plně orientované na aktuální a zejména pak budoucí trh práce.

Neúplný legislativní rámec, faktické potřeby VŠ, imageové potřeby české společnosti, společenské nedocenení přínosu profesního vzdělání, které přináší pracovní ukotvení života. To jsou jen některé faktory, které postupně způsobily “degradaci” absolventů VOŠ v očích slabě informované veřejnosti.

Zaměstnavatelé, kteří mají přímou zkušenost s absolventy, nebo i jen pokročilými studenty VOV, jejich hodnotu vnímají. Namísto respektování potřeby úrovně VOV na EQF 6 a tedy ukotvení po vzoru Německa či dalších západních zemí jako druh bakalářského studia, třebaže odlišného od vysokoškolských programů,¹⁸ v českém prostředí jsou VOŠ stereotypně vnímány nezajímavou veřejností i potenciálními studenty jen jako jakési nástavby škol středních. To však není a nemůže být jejich role do budoucna. Vnímání jednotlivých složek systému nepomáhá ani to, že i někteří představitelé MŠMT i jinak fundované autority ve svých oborech tuto formu terciárního vzdělávání dostatečně neznají.

Situace vzdělávacího systému v ČR

Za vzdělávací systém v České republice přímo odpovídá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a dále pak¹⁹ zprostředkovaně jednotlivé kraje

¹⁸ Přičemž odlišnost vytváří zejména fokus na komplexní vyučované profese, způsob výuky a množství strukturované odborné praxe a přípravy na ni.

¹⁹ Například prostřednictvím svých dlouhodobých záměrů aj. nástrojů strategického řízení a podpory.

a obce i jako zřizovatelé škol a školských zařízení.²⁰ Kompetenčně je odpovědnost rozdělena následovně:

> MŠMT

- odpovídá za stav, koncepci a rozvoj vzdělávací soustavy
- rozděluje finanční prostředky ze státního rozpočtu
- stanovuje kvalifikační předpoklady a pracovní podmínky učitelů
- určuje rámcový obsah předškolního až středního vzdělávání
- schvaluje vzdělávací programy vyšších odborných škol

> Kraje

- zřizují střední školy (ISCED 3)
- zřizují konzervatoře (ISCED 2, ISCED 3, ISCED 5)
- zřizují vyšší odborné školy (ISCED 6)

> Obce

- zřizují mateřské školy (ISCED 0)
- zřizují základní školy (ISCED 1, ISCED 2)
- zajišťují povinnou školní docházku

Za oblast vyšších odborných škol odpovídá jednak MŠMT (zařazení do Rejstříku škol a školských zařízení, akreditace vzdělávacích programů, poskytování finančních prostředků na činnost), jednak kraje, které jsou jejich většinovými zřizovateli a poskytují veřejným školám majetkovou a investiční podporu.

²⁰ Mezi významné zřizovatele škol a školských zařízení náleží také ovšem soukromé fyzické a právnické osoby a též církevní právnické osoby.

Stupně vzdělávacího systému

Vzdělávací systém je rozdělen na pět stupňů, které s ohledem na profesní terciární vzdělávání poskytují nebo připravují různé důležité kompetence budoucích studentů VOV:

- **preprimární vzdělávání** (předškolní vzdělávání) je poskytováno dětem ve věku 3 až 6 let – mateřské školy; z hlediska VOV se zde pokládají základy životních postojů i pracovních návyků, děti se setkávají s prvními inspirativními zdroji, školka je první nerodinné společenství, organizace;
- **primární a nižší sekundární vzdělávání** pro žáky od obvykle 6 let a s délkou trvání 9 let v základních školách; vytváří potřebnou základnu vědomostního přehledu, intelektuálních dovedností, společenských a interpersonálních schopností, první práci s vlastními talenty a navedení na kariérovou orientaci, vč. významu rukodělné a osobně vykonávané práce;
- **vyšší sekundární vzdělávání** pro žáky od obvykle 15 do 19 let ve středních školách ve všeobecných i odborných oborech, ukončeno maturitní zkouškou nebo výučním listem; zásadní stupeň vzdělávání z pohledu profesního vzdělávání – první setkávání s profesí a profesními nároky světa práce, mělo by umožnit širší vědomostní rozhled, hlubší základnu opravdových, produktivních znalostí, iniciační odborné dovednosti pro profesní výcvik a odbornou praxi, reflexi vlastního procesu učení a orientaci v možnostech budoucí pracovní kariéry;
- **terciární vzdělávání** poskytují vyšší odborné školy (VOŠ) a vysoké školy (VŠ). Vyšší odborné vzdělání se získává nyní již výhradně v tříletých programech.²¹ Vysokoškolské vzdělávání se uskutečňuje v programech prvního, druhého a třetího cyklu (bakalářský, magisterský a doktorský studijní program).

²¹ Zahraniční příklady ukazují, u kterých oborů je vhodný čtyřletý běh (technologické a kreativní obory s velkým podílem práce na prototypch, produktových inovacích apod.).

Klíčovou výzvou pro profesní terciární vzdělávání je v ČR relevance obsahu (zaměření na budoucí obory pracovního uplatnění), flexibilita poskytování (ve všech účinných podobách a formách studia při respektu k jejich ekonomické náročnosti), modularita (kurikulum je soustředěno kolem profesních kompetencí a mj. tím se odlišuje od akademických nebo jen prakticky orientovaných programů, pro které jsou východiskem kurikula obory výzkumu) a inovativnost (akcentace nových přístupů, podnětů a výsledků výzkumů, kreativních destrukcí aj.).

Provozně, ekonomicky, reputačně a systémově je třeba vyřešit primárně z hlediska vzdělávací cesty studentů otázky horizontální prostupnosti (vzdělávání na stejném stupni) a vertikální propustnosti (nebržděná mobilita k vyšším stupňům vzdělávání).

Měřítkem účinnosti případných zaváděných systémových změn je profesní připravenost studentů, tj. jejich kompetence pro výkon profesí přinejmenším se znalostní, dovednostní a postojovou, hodnotovou složkou. Připravenost sledovaná objektivně, např. z pohledu zaměstnavatelů, ale i subjektivně, z reflexe studenta, z vnímané připravenosti pro práci v profesi.

Klasifikace vzdělávacího systému předznamenává systémové vazby

Vzdělávací systém je popisován mezinárodní klasifikací **International Standard Classification of Education** (ISCED) schválenou [UNESCO](#) v roce [1976](#). ISCED používá k popisu třímístný číselný kód. První číslo kódu označuje úroveň vzdělávacího programu či dosaženého vzdělání (jejich počet je nyní 9), druhé číslo kódu označuje kategorii zaměření (všeobecné – 4, odborné – 5), třetí vypovídá o tom, do jaké míry dosažené vzdělání umožňuje další postup ve studiu. Nová klasifikace rozlišuje rovněž vzdělávací programy ISCED 2011-P a dosažené vzdělání ISCED 2011-A.

Pro mezinárodní komparace je terciární vzdělávání **definováno Mezinárodní standardní klasifikací vzdělávání jako ISCED 4 a výše**. Vzdělávací soustava je podle úrovně vzdělávacích programů strukturována na stupeň preprimární (ISCED 0),

primární (ISCED 1), nižší a vyšší sekundární (ISCED 2 a 3), postsekundární neterciární (ISCED 4).

Jako terciární MŠMT deklaruje vzdělávání na vysoké škole a vyšší odborné škole (ISCED 5, 6, 7, 8). Terciární vzdělávání zahrnuje veškeré standardní vzdělávání navazující na dosažené střední vzdělání, které vede k získání vyššího stupně vzdělání.

Vzdělávací program (ISCED-P)		Dosažené vzdělání (ISCED-A)	
0	Vzdělávání v raném dětství	0	Nižší než primární vzdělání
1	Primární vzdělávání	1	Primární vzdělání
2	Nižší sekundární vzdělávání	2	Nižší sekundární vzdělání
3	Vyšší sekundární vzdělávání	3	Vyšší sekundární vzdělání
4	Postsekundární neterciární vzdělávání	4	Postsekundární neterciární vzdělání
5	Krátký cyklus terciárního vzdělávání	5	Krátký cyklus terciárního vzdělání
6	Bakalářská nebo jí odpovídající úroveň	6	Bakalářská nebo jí odpovídající úroveň
7	Magisterská nebo jí odpovídající úroveň	7	Magisterská nebo jí odpovídající úroveň
8	Doktorská nebo jí odpovídající úroveň	8	Doktorská nebo jí odpovídající úroveň
9	Vzdělávání jinde neuvedené	9	Vzdělání jinde neuvedené

Během procesu přezkoumávání ISCED vedoucího k revizi v roce 2011 bylo rozhodnuto, že by obory vzdělání měly být posuzovány a revidovány v samostatném procesu, aby se vytvořila nezávislá, avšak související klasifikace, která by mohla být aktualizována v odlišné periodicitě nebo případně z jakékoli budoucí revize úrovní vzdělání a dosaženého vzdělání. Tomuto přístupu odpovídají i některé zahraniční trendy v profesním vzdělávání, s řadou cest ke stejným cílům, s pozorností k prostupnosti a propustnosti.

Systém kódování úrovně vzdělání podle klasifikace z roku 2011 ukazuje tato stupnice:²²

Úroveň ISCED	Označení ISCED	Odpovídající úroveň ve školství ČR
0	vzdělávání v raném dětství	jesle, mateřská škola
	předškolní vzdělávání	mateřská škola
1	primární vzdělávání	1. stupeň základní školy
2	nižší sekundární vzdělávání	2. stupeň základní školy, 1.–4. ročník osmiletých, 1.–2. ročník šestiletých středních škol
3	vyšší sekundární vzdělávání	střední škola (maturita či vyučení), konzervatoř
4	postsekundární neterciární vzdělávání	pomaturitní studium (jazyková škola, zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem nebo maturitní zkouškou na střední škole)
5	krátký cyklus terciárního vzdělávání	vyšší odborné vzdělání na konzervatoři
6	bakalářská nebo jí odpovídající úroveň	bakalářské studium VŠ, vyšší odborná škola
7	magisterská nebo jí odpovídající úroveň	magisterské studium VŠ
8	doktorská nebo jí odpovídající úroveň	doktorské studium VŠ
9	vzdělávání jinde neuvedené	

V roce 2013 se zavedla nová klasifikace označována jako ISCED-F, česky **Klasifikace oborů vzdělání (CZ-ISCED-F)**. Cílem je klasifikovat vzdělávací programy a související kvalifikace pomocí oborů vzdělání na základě obsahu programu, a ne na základě charakteristik předpokládaných účastníky.

²² Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/International_Standard_Classification_of_Education, čerpáno 18.1.2021

Vztah vyššího odborného vzdělávání ke střednímu vzdělávání

Vztah VOV ke střednímu vzdělávání je v prostředí humanitních oborů často dán genericky – VOV pokračuje v budování kompetencí získaných na střední škole, zejména v oblasti pokročilých, specializovaných znalostí, dovedností a profesních postojů. VOŠ v 90. letech 20. století proto nejčastěji vznikaly při středních odborných školách s cílem **vytvořit nabídku profesně orientovaného navazujícího vzdělávání** a využít přitom disponibilní lidské zdroje a infrastrukturu s pokrytím prakticky celého území ČR. Nepřekvapí proto skutečnost, že z celkového počtu 170 současných VOŠ jich je 132 sdruženo se střední školou.²³ Pouze 38 ze současných VOŠ vzniklo samostatně, což představuje necelou čtvrtinu poskytovatelů VOV.

Humanitní oblast pak dnes reprezentuje 48 VOŠ, z nichž 25,52 %, je institucionálně i oborově spojeno se střední školou (z toho 1 VOŠ spojená s konzervatoří). 23 vyšších odborných škol je zřizováno samostatně. Z hlediska našeho průzkumu se návaznost oborů VOV v humanitní oblasti jeví jako přirozená i tam, kde předobraz příslušných humanitních oborů na středních školách neexistuje. **Ukazuje se, že VOŠ v humanitní oblasti umí profesně orientovat i všeobecné vzdělání, jehož základy mohou být s užitkem položeny právě na odborné střední škole.**

Samotná oblast středního odborného vzdělávání zahrnuje dnes 157 škol s humanitními obory zakončenými maturitou a také 16 samostatných konzervatoří. Všechny obory jsou solidním východiskem k VOV, chybí snad jen vyšší důraz na digitální obory. Tento aspekt však může být dostatečně pokryt právě ve VOV.

Významnou součástí nabídky VOV je i vzdělávání rozšiřující úplné střední všeobecné vzdělání (K) a umožňující získat profesní odbornost i studentům, kteří by jinak na profesní pracovní trh vstupovali obtížněji.

²³ Údaj k 20.6.2021, <https://rejstriky.msmt.cz/rejskol/>

Obrázek 4: Tabulka – Oborové rozložení SŠ a VOŠ²⁴

typ školy		všechny skupiny oborů	humanitní oblast 61, 68, 72, 82
VOŠ (N)	samostatná	38	23
	institucionálně sdružená s SŠ	132	25
SŠ (M, L)		400	164
Konzervatoře (P)			16

Zařazení VOŠ v rámci klasifikace terciárního vzdělávání

Terciární vzdělávání zahrnuje veškeré standardní vzdělávání navazující na dosažené střední vzdělání, které vede k získání vyššího stupně vzdělání.

Oblast kompetencí získávaných v programech humanitních vyšších odborných škol odpovídá zejména úrovni ISCED 6.

Úroveň ISCED 5 je označena jako „Krátký cyklus terciárního vzdělávání“ a v rámci odborného zaměření je zde zahrnuto např. vzdělávání v posledních dvou ročnících konzervatoří (tedy v 7.–8. ročníku 8leté konzervatoře a v 5.–6. ročníku 6leté konzervatoře).

Úroveň ISCED 6 je označena jako „Bakalářská nebo jí odpovídající úroveň“.

V rámci úrovně 6 jsou tři kategorie:
akademické, odborné a nespecifikované.

²⁴ Údaj k 20.6.2021, <https://rejstriky.msmt.cz/rejskol/>

ISCED 7 zahrnuje vzdělávání magisterské nebo jí odpovídající úrovně. Tato úroveň nemá v národním vzdělávacím systému kategorii odbornou, pouze akademickou. Do této kategorie se zahrnuje vzdělávání v 5–6letých („dlouhých“) magisterských programech vysokých škol (ISCED 746) a ve 2–3letých navazujících magisterských programech vysokých škol (ISCED 747).

ISCED 8 je úroveň doktorského studia nebo jí odpovídající úroveň a do této kategorie směřují v oblasti profesního výzkumu např. v německém jazykovém prostoru své programy Fachhochschule, resp. univerzity aplikovaných věd.

Přehled skupin oborů v humanitní oblasti poskytovaných na SŠ, VOŠ a VŠ (profesně orientované bakalářské studium)

Srovnávací přístup k oborům, které jsou v humanitní oblasti poskytovány na různých stupních vzdělávání, ukazuje potřebnost některých studijních cest (jejich výstupy nejsou dosažitelné alternativními cestami).

Tabulka poskytuje detailnější kvantitativní pohled na všechny obory, které náležejí do sledované humanitní oblasti.²⁵ Středoškolské odborné vzdělávání tabulka člení do 4 typů studia (M, L/0, L/5, P) zakončených maturitní zkouškou jako nezbytným předpokladem pro přijetí ke studiu jak na VOŠ,²⁶ tak VŠ.²⁷ Novela Zákona o vysokých školách a související Nařízení vlády č. 274/2016 Sb.²⁸, nově definovala podmínky akreditace profesních bakalářských studijních programů, čímž de facto stanovila povinnost rozlišení profesního či akademického zaměření u SP. Tím je umožněno srovnávání programů vysokoškolských a vyšších odborných.

²⁵ Zdroj k datům středoškolské úrovně vzdělávání: <https://www.infoabsolvent.cz/Rady/Clanek/7-3-12/Soustava-oboru-vzdelani>, čerpáno 20.6.2021

²⁶ Zdroj k datům oborů na VOŠ: <https://rejstriky.msmt.cz/rejskol/>, čerpáno 20.6.2021

²⁷ Zdroj k datům vysokoškolských profesních Bc. oborů: Restřík škol <https://regvssp.msmt.cz/registrvssp/csplist.aspx>, čerpáno 20.6.2021

²⁸ https://navvs.cz/attachments/article/72/Narizeni_vlady_c_274_2016.pdf, čerpáno 20. 6. 2021

Z předloženého srovnání vyplývá, že např. pro skupinu oborů 61 – Filozofie, teologie **je VOV jedinou úrovní**, která poskytuje akreditovanou profesní přípravu pro budoucí zaměstnání v pastorační a s pastorcí související praxi.

Z dat v oborové skupině 68 – Právo, právní a veřejnosprávní činnost (resp. Právo a bezpečnostní studia, zahrnuto s ohledem na existující rámcový vzdělávací program (dále také „RVP“) bezpečnostní služby na SŠ) vyplývá, že nabídka 23 akreditovaných vzdělávacích programů (dále také „VP“), kterou poskytuje 17 vyšších odborných škol, **více než dvojnásobně převyšuje počet aktuálních profesně orientovaných bakalářských studijních programů** ve skupině oborů 68.

Údaje počtu VOŠ a nabízených VP v oborech 72 – Publicistika, knihovnictví a informatika (resp. Informatika, mediální a komunikační studia) v podstatě odpovídají středoškolskému oborovému předstupni. Široká nabídka profesního Bc. vzdělání je dána akreditacemi Informatiky na technických a přírodovědných vysokých školách, včetně studijních programů s názvy Administrace IS/ICT (Mendelova univerzita v Brně), Systémové inženýrství a informatika (Moravská vysoká škola Olomouc, o. p. s., či Software Development (Unicorn Vysoká škola, s.r.o.). A zároveň odráží stále **rostoucí poptávku po vzdělání v oblasti informačních a mediálních oborů**.

Pozice VOV v oborech 82 – Umění a užité umění **čtyřnásobně převyšuje počet bakalářských studijních programů zaměřených profesně**. Na středoškolské úrovni 182 školní vzdělávací program (dále také „ŠVP“) – typ studia N – pokrývá širokou škálu uměleckořemeslných oborů jako vstup do cca 20 základních profesí. V těchto oborech ovšem platí, že s vyšší úrovní vzdělání roste i nárok na umělecké, obsahové vyjádření, která předpokládá postupně nabývanou řemeslnou zručnost. VOV v uměleckých oborech proto využívá kontinuity řemeslného výcviku, možností bezprostředně navazovat na praktické vyučování předchozího stupně vzdělávání.

Detailnější přehled situace uvádíme v tabulce, kterou jsem zpracovali z výše uvedených zdrojů.

Obrázek 5: Tabulka – Přehled skupin oborů v humanitní oblasti ²⁹

Úroveň vzdělání	Odborné vzdělání na úrovni středoškolského studia (SOV) ukončené maturitní zkouškou, včetně konzervatoří								N - vyšší odborné vzdělání		profesní bakalářské vzdělání	
	M - úplné SOV s maturitou (bez vyučení)		L/0 - úplné SOV s odborným výcvikem a maturitou		L/5 - úplné SOV s vyučením i maturitou (nástavbové obory)		P - vyšší odborné vzdělání v konzervatoři		celkový počet VP	počet unikátních škol poskytujících VP	celkový počet SP	počet unikátních škol poskytujících SP
	celkový počet ŠVP	počet unikátních škol poskytujících ŠVP	celkový počet ŠVP	počet unikátních škol poskytujících ŠVP	celkový počet ŠVP	počet unikátních škol poskytujících ŠVP	celkový počet ŠVP	počet unikátních škol poskytujících ŠVP				
Skupina oborů												
61	neposkytováno	neposkytováno	neposkytováno	neposkytováno	neposkytováno	neposkytováno	neposkytováno	neposkytováno	3	3	neposkytováno	neposkytováno
68	93	90	neposkytováno	10	10	10	neposkytováno	neposkytováno	23	17	9	7
72	10	10	neposkytováno	neposkytováno	neposkytováno	neposkytováno	neposkytováno	neposkytováno	7	6	20	16
82	182	14	27	18	4	4	4	35	39	26	10	5

²⁹ Vlastní úprava

2.3. Institucionální postavení VOŠ

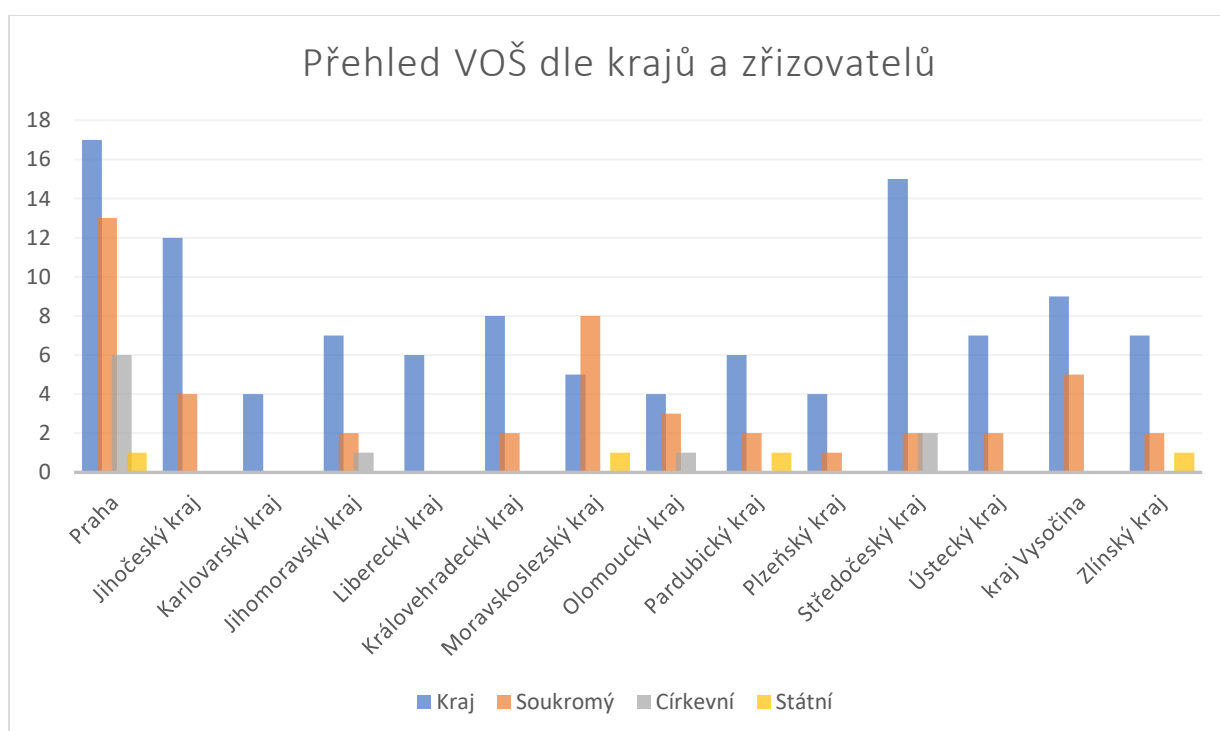
VOŠ se nacházejí v různém institucionálním postavení, které následně vytvářejí podmínky pro jejich provoz a rozvoj.

Jedná se zejména o následující institucionální situace:

- VOŠ je samostatný právní subjekt s vlastním provozním zázemím (budovou, pronájmem, zařízením);
- VOŠ přímo navazuje na SŠ, ale jako samostatný subjekt, využívá části zázemí SŠ např. ve formě pronájmu nebo sdílení;
- VOŠ je součástí SŠ a svou činnost provádí ve sdílených prostorách.

VOŠ mají zřizovatele veřejné (kraje), soukromé a církevní s různou mírou institucionální podpory, s různou mírou synergií s regiony včetně využívání dostupné infrastruktury.

Obrázek 6: Graf – Přehled VOŠ dle krajů a zřizovatelů ³⁰

³⁰ Zdroj: MŠMT – Rejstřík škol a školských zařízení

Celkově kraje zřizují 111 vyšších odborných škol, soukromí majitelé zřizují 46, dále zde funguje 10 vyšší odborných škol církevních a 4 školy jsou státní.³¹

Významným tématem stále je propojení VOŠ se školami středními, které zejména v některých regionech ČR usnadňuje plné využívání zázemí škol. Některé VOŠ jsou tak schopny vytvářet a spravovat vlastní mikrokampusy s kompletní infrastrukturou školy. Jiné humanitní VOŠ zvažují síťování s partnery z jiných VOŠ a sdílení potřebné infrastruktury.

Vývoj krajiny VOV na počtu škol a studentů

Statistické ukazatele ČSÚ a MŠMT zřetelně ukazují na pokles počtu žáků a studentů v sekundárním (ISCED 3 a 4) a terciárním (ISCED 5 a 6) vzdělávání. Pokles u sekundárního vzdělávání mezi 2007-2018 je 26 %, u vyššího odborného vzdělávání až 31 %, poklesu se nevyhnulo ani vysokoškolské vzdělávání o 10 % a bakalářské studium se 17 %.

Tato čísla jsou ovšem kumulativní, tedy nevyjadřují celou situaci terciárního vzdělávání. Např. u vysokých škol jde o pokles z nepoměrně vyššího absolutního počtu a v nezanedbatelné oborové různosti.

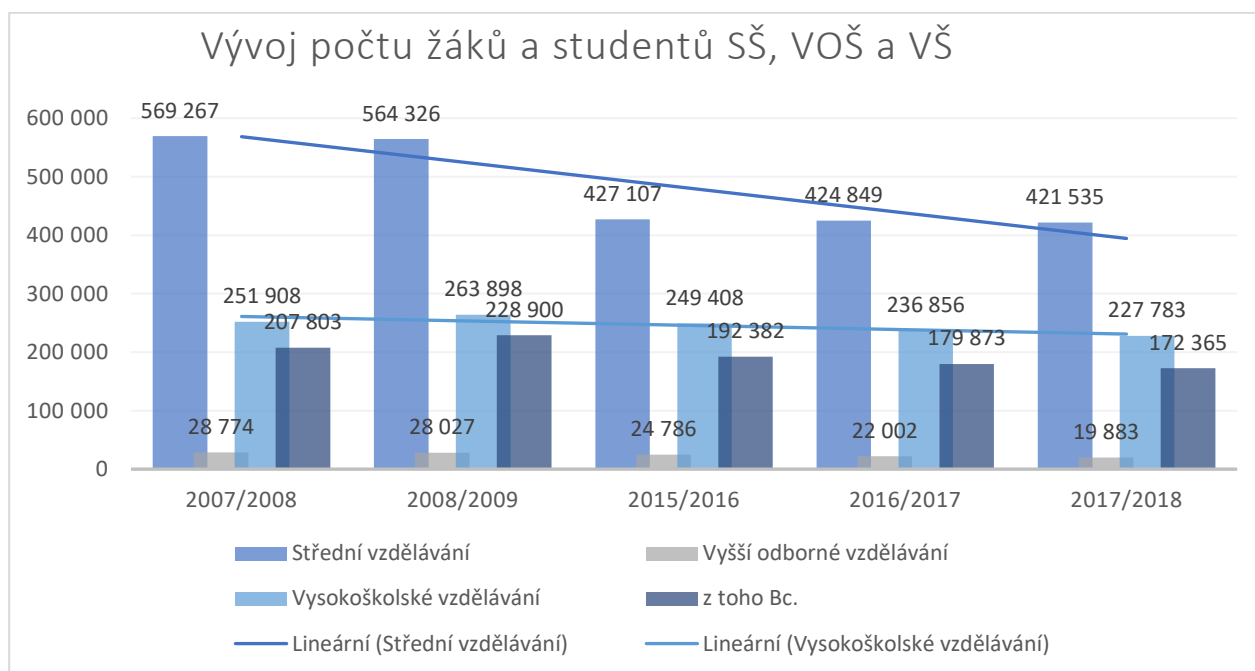
U vyššího odborného vzdělání jde také o oborové a regionální poklesy, které v souhrnu ukazují při malém objemu studentů relativně vysoké procento poklesu.

---

³¹ Zdroj: MŠMT – Rejstřík škol a školských zařízení

Obrázek 7: Graf – Vývoj počtu žáků a studentů SŠ, VOŠ a VŠ³²

Vývoj u vyššího odborného vzdělávání je **dramatičtější**, než by se z daného grafu mohlo zdát. Počet škol poklesl ze 184 v roce 2010 na 160 v roce 2020. Pokles celkového počtu studentů však byl výraznější, a to o 36 %, přičemž pokles v rámci denního studia byl o téměř 50 %.³³

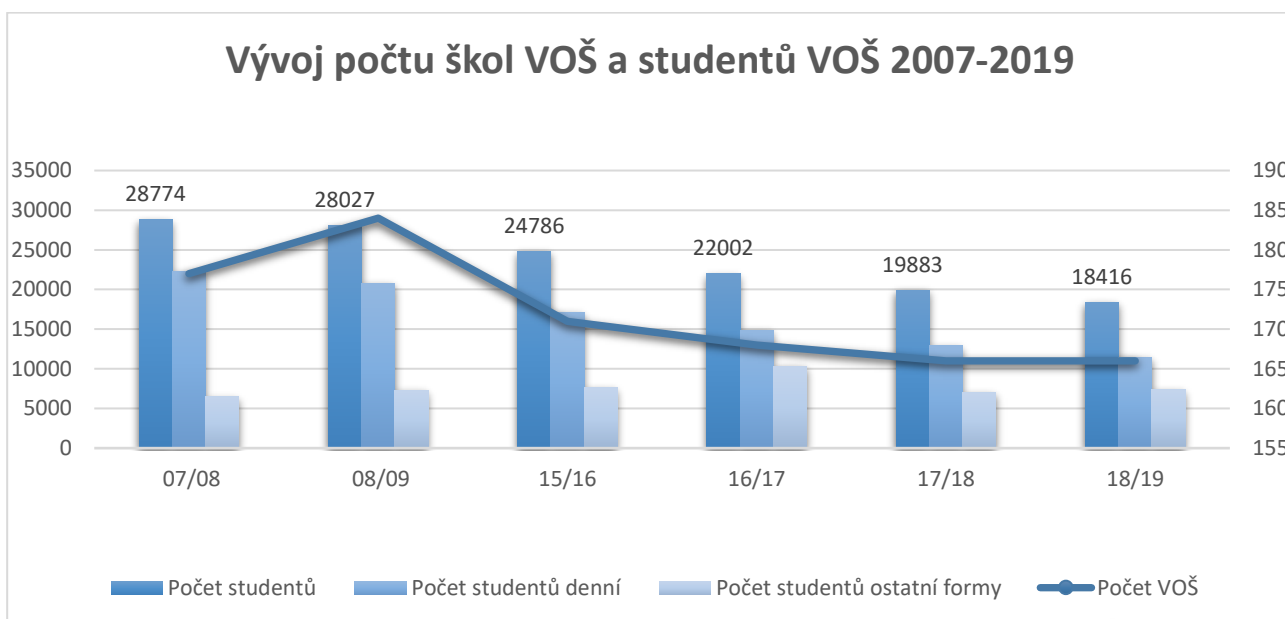
Proto uvádíme v následujícím grafu počet studentů VOŠ samostatně.

³² Zdroj: Data ČSÚ, MŠMT, vlastní úprava.

³³ Zdroj: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/zakladni-udaje-o-skolach-v-regionalnim-skolstvi-za-obdobj>, čerpáno 22.1.2021

Obrázek 8: Graf – Vývoj počtu škol VOŠ a studentů VOŠ 2007-2019 ³⁴

Doplnění legendy: Levá svislá osa zaznamenává celkové počty studentů VOŠ, pravá svislá osa zpřehledňuje počet fungujících vyšších odborných škol v daném roce.

Počet studentů VOŠ ve všech formách vzdělávání ve školním roce 2017/2018 dosáhl 19 870, z toho v denní formě vzdělávání bylo zapsáno 12 901 studentů a v ostatních formách vzdělávání 6 969 studentů. Největší počet studentů se již tradičně vzdělával ve vzdělávacích programech zdravotnických oborů.

Jaké otázky však plynou z těchto kvantitativních charakteristik? Plynou z nich nějaké závěry např. o kvalitě VOV v ČR?

Při poctivém pohledu, který by uměl parametricky zvážit všechny souvislosti a významné deformity krajiny terciárního vzdělávání v ČR, nelze učinit jednoznačné závěry. Poctivé srovnávání účelnosti a účinnosti i ekonomiky vyššího odborného a vysokoškolského vzdělávání v ČR by muselo modelovat srovnatelnou situaci obou typů škol, které poskytují terciární vzdělávání, muselo by i takto soustavně sbírat data. Jinak řečeno, výchozí datová báze by např. musela začínat na srovnatelných vstupech a výstupech obou typů institucí.

³⁴ Zdroj: Data ČSÚ, MŠMT, vlastní grafická úprava

Kruciálním tématem je zde např. roky diskutované závěrečné zhodnocení studia v podobě akademického titulu či profesního označení. VOV a tím také VOŠ jako jeho nositelky jsou **ve výrazně nerovném, nezdůvodněně a neúčelně³⁵ slabším postavení**. A to při výrazně poddimenzované úrovni podpory VOŠ, známé úrovni podpory vysokých škol a náročnosti profesního studia.

Výsledné údaje dokreslují stav vyššího odborného školství analyzovaného ve studii **Analýza stavu a možného vývoje sektoru vyššího odborného vzdělávání** z roku 2009, ve které se mimo jiné uvádí: ³⁶

„Postavení vyššího odborného vzdělávání je poměrně nejasné, problematické je vnímání studia z hlediska dosaženého titulu, zkresleným představám či nízkému povědomí zaměstnavatelů správně zařadit tento typ vzdělání a nabytou kvalifikaci, průzkumy ukazují nespokojenost absolventů s vlastním statusem, samy vyšší odborné školy označují nejasné cíle a postavení za jeden z hlavních problémů, samostatně existující vyšší odborné školy jej považují dokonce za nejzávažnější problém ze všech, s nimiž se celý sektor potýká.“

VYŠŠÍ ODBORNÉ ŠKOLY NA ROZCESTÍ

Analýza stavu a možného vývoje sektoru vyššího odborného vzdělávání

Ing. Michal Karpíšek, MSc. a kolektiv

Praha, srpen 2009

Od roku 2009 závěry studie příliš nezastaraly a klíčová doporučení jsou stále platná. Uplynulo ovšem 12 let, několik novel školského zákona, významná novela vysokoškolského zákona, razantní změny na vzdělávacím trhu vč. mizení hranic domácího a mezinárodního trhu terciárního vzdělávání. S ohledem na účel této analýzy budeme závěry z této studie doplňovat informacemi z oblasti humanitního VOV.

³⁵ VOŠ sledují jiné cíle než VŠ, jsou jen v nevlastním konkurenčním postavení.

³⁶ Analýza stavu a možného vývoje sektoru vyššího odborného vzdělávání, MŠMT, s. 154.

2.4. Právní úprava situace VOV v legislativě vzdělávacího systému ČR

Následující kapitola je výběrově zaměřená především na hlavní legislativu vysokých škol a vyššího odborného vzdělávání. Neobsahuje odkazy na dílčí vyhlášky a metodické pokyny, pokud se analyzované situace VOV netýkají bezprostředně.

VOŠ jsou vnímány jako v podstatě „rozkročené mezi středním a vysokým školstvím“.³⁷ Ačkoli se jedná o užitečné pomaturitní studium a alternativu vysokého školství, není propojena s bakalářskými programy – zkoušky ze stejných či podobných předmětů bývají nepřevoditelné. Studium VOŠ má tedy malou „prostupnost“ do studia bakalářského či „propustnost“ do studia vyššího, magisterského, na rozdíl od situace v těch evropských zemích, které se rozhodly podpořit motivaci studentů profesního studia a **co nejvíce jim zpřístupnit vzdělávací cestu studiem po maturitě.**

Inspirativní příklady VOV v zahraničí, kde studentům systém vzdělávání neklade žádné překážky a snaží se je významněji podpořit v jejich motivaci pro profesní vzdělávání, představujeme např. v rámci 2. veřejné diskuse, jejíž záznam je k dispozici na tematickém kanálu na YouTube.³⁸

Vysoké školství z pohledu VOV

Oblast vysokého školství v České republice je upravena poměrně obsáhlým množstvím právních předpisů, nejzásadnějším z nich je zákon o vysokých školách.

Zákon o vysokých školách č. 111/1998 Sb.

Tento stěžejní předpis upravuje postavení vysokých škol na území České republiky, jejich orgánů, členění, akreditace studijních programů a mimo jiné, v neposlední

³⁷ Jak ukázaly diskuse se zaměstnavateli absolventů z oblasti humanitní, často ani HR oddělení zaměstnavatelů neumí přesně odlišit VOV od vzdělávání vysokoškolského, popř. i středoškolského („nástavba“).

³⁸ Naleznete zde: <https://www.youtube.com/watch?v=wKUGwUGHn98&t=1s>

řadě, je zde rovněž vymezena působnost Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR ve vztahu k vysokým školám.

Neméně důležité jsou zákony, kterými jsou zřízeny jednotlivé veřejné vysoké školy a v nichž je uvedena bližší specifikace a postavení konkrétních veřejných vysokých škol. Veřejné vysoké školy jsou v podmínkách ČR uznávanými etalony kvality, právní úpravě jejich podmínek má tedy smysl věnovat soustavnou pozornost.³⁹

Právě v mechanismech, které **novela VŠ zákona z roku 2016**⁴⁰ přináší pro zajišťování kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností, lze spatřovat inspiraci pro obdobná autoregulační pravidla i na půdě vyšších odborných škol.⁴¹

Novela Zákona o VŠ ze dne 2.5.2016

Novela VŠ zákona již 5 let umožňuje vysokým školám akreditovat nově také **profesně orientované bakalářské programy**. V technických či zdravotních oborech se jedná o logický krok k oficiálnímu označení profesního vzdělávání, které již před novelou zákona obsahovalo praktickou výuku a odbornou praxi. V oblasti humanitně zaměřených vysokých škol se však jedná o nové odvětví, které ho se za dobu existence tohoto typu vzdělávání ujal jen zlomek vzdělávacích institucí. Nejblíže se odbornému vzdělávání v humanitní oblasti blížily školy umělecké.

Nově akreditované profesně zaměřené studijní programy však bezpochyby ubírají uchazeče vyšším odborným školám v příbuzných oborech, které – podotýkáme – se příslušným oborem zabývají dlouho a mají pro jeho pěstování příslušné zdroje, vybavení a další předpoklady. Domníváme se proto, že se může jednat o další krok, který pozici VOV oslabuje. Zjednodušíme-li s trochou nadsázky požadavky většiny

---

³⁹ „Nová právní úprava bere v úvahu také změny ve společenském či právním vnímání vysoké školy jako subjektu veřejné správy, pro který platí, že musí být nestranný, otevřený a ve své činnosti co nejvíce transparentní, a tím i kontrolovatelný, mimo jiné též veřejností.“
(viz též <https://www.fss.muni.cz/media/15369/novela-zvs-2016-pozvanka.pdf>)

⁴⁰ Původní očekávání byla širší a zahrnovala také témata z tzv. Bílé knihy terciárního vzdělávání (2008).

⁴¹ V oblasti humanitních oborů je např. významná institucionální kolegiální spolupráce a nastavování očekávané kvality výuky a výstupů škol v rámci Asociace středních a vyšších odborných škol s výtvarnými a uměleckořemeslnými obory.

zaměstnavatelů, postřehneme, že chtějí kvalifikovaného pracovníka, se zkušenostmi, pokud možno s akademickým titulem či označením, které jasně reprezentuje srovnatelnou úroveň vzdělávání. Co ovšem opravdu na českém vzdělávacím trhu chybí, jsou úzce definované magisterské profesní programy.

Předškolní, základní, střední, vyšší odborné a jiné vzdělávání

Zákon č. 561/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Školským zákonem se řídí všechny typy škol vzdělávací soustavy vyjma vysokých škol. Tento zákon tedy vytváří společný rámec pro předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních. Stanovuje podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova (dále jen "vzdělávání") uskutečňuje⁴², vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanovuje působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství.

V rámci školského zákona je taxativně vymezen obsah vyššího odborného vzdělávání, které mimo jiné upravuje systém vzdělávacích programů, vyučovací hodiny, přijímání uchazečů, organizaci a průběh studia, ukončení a akreditace programů.⁴³ Negativem tohoto vřazení je např. přísnější posuzování účasti ve výuce, což s ohledem na charakter vzdělávacích programů s vysokým podílem samostudia, odborné praxe a produktivní činnosti, s nutností balancovat teoretickou a praktickou část studia, není šťastné. VOŠ jsou omezovány ve

---

⁴² Pro VOV se značným podílem externích odborníků z oborové praxe představuje např. určité omezení např. §7 (7) se striktním vymezením „Ve školách a školských zařízeních zajišťují vzdělávání pedagogičtí pracovníci.“

⁴³ Tyto pasáže zákona (§92 - §107) humanitní obory VOV neshledávají jako nefunkční, dílčí podněty budou uplatněny v koncepčních materiálech. Omezení VOŠ humanitní shledávají všude tam, kde jsou VOV z hlediska studentů nebo absolventů VOV kladeny podmínky zatěžující výběr vzdělávací cesty nebo její realizaci, popř. její uplatnění v pracovní praxi či při návazném studiu v pozdějších letech života.

flexibilnějších formách⁴⁴ studia⁴⁵ a ztrácejí ve srovnání se studiem na VŠ část své atraktivity.⁴⁶

K diskusi jsou zde i další důsledky tohoto zařazení, například VOŠ musí splňovat požadavky Vyhlášky 210/2005 Sb. na vybavení učeben umyvadélky apod., na prostory školních šaten apod. **Takto společný rámec se školami nižších stupňů je ovšem v praktickém rozporu s funkcí a nároky vzdělávání na úrovni ISCED6.**

Mezi další významné legislativní dokumenty patří:

Nařízení vlády č. 211/2010 Sb. o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání

Toto nařízení vlády nahradilo předchozí právní úpravu obsaženou v nařízení vlády č. 689/2004 Sb. a současně zohledňuje změny v soustavě oborů vzdělání vyvolané realizací čtvrté, závěrečné etapy kurikulární reformy vzdělávací soustavy. Soustava oborů vzdělávání je velmi relevantní téma budoucnosti, pro VOV je zde palčivá potřeba počítat s širšími rámci nově vznikajících profesních oborů, které zahrnují kombinace tradičních oborových přístupů i zcela nové pohledy na svět práce. Zástupci VOŠ i zaměstnavatelů zcela jednoznačně doporučují systém aktualizací ve dvouletých periodách, a to s tím, že nestačí jen pohled „do zpětného zrcátka“ historie trhu práce, ale získat kapacitu pro nastupující trendy, které je třeba včas přechytit a implementovat.

---

⁴⁴ Kritické je to např. v ateliérové podobě výuky oborů 82 apod. Pro školy s obory 68 (veřejná správa apod.) pak tato úprava znesnadňuje např. prosazování efektivního blended learningu.

⁴⁵ V zahraničí jsou různé formy studia vnímány jako stejně závažné, protože se opírají o kompetenční přístup k learning outcomes (výstupům učení). Ty jsou také předmětem posuzování shody různých vzdělávacích cest, při prostupnosti a propustnosti do vyšších forem studia.

⁴⁶ Která je dána také provázaností s oborovou praxí, ta ovšem vyžaduje vysokou flexibilitu (např. v některých případech humanitních oborů – 72, 82 – by každý týden musel být pro potřeby spolupráce se zaměstnavateli jinak upraven rozvrh a proporce teoretické a praktické části studia apod.).

Vyhláška č. 10/2005 Sb. o vyšším odborném vzdělávání

Vyhláška v první části vymezuje typy VOŠ, způsob přijímání do prvního ročníku, organizaci vzdělávání, limity počtů studentů ve skupinách a práci se skupinami, požadavky na prostorové a materiální zabezpečení výuky, hodnocení studentů a absolutorium. Ve druhé části jsou uvedeny požadavky na vzdělávací programy a akreditace. Třetí část vymezuje finanční aspekty studia – školné.

Nevýhody legislativního rámce VOV

Postavení vyššího odborného vzdělávání a jejího nositele ve vzdělávací soustavě vyšších odborných škol tak, jak je dáno Zákonem č. 561/2004 Sb., s sebou přináší **nemálo komplikací v řízení škol jako institucí terciárního vzdělávání**, tedy v souladu se směřováním vzdělávacích cest jejich studentů. Vyhláška dnes naráží na své limity, zejména ve striktním pojmání organizace vzdělávání, limitů pro skupiny studentů a v některých požadavcích na materiální zabezpečení studia. Kromě provozních omezení VOV (např. prostorové podmínky, podoba zaměstnávání pedagogů, ekonomika školního roku) byla v expertních skupinách⁴⁷ kriticky vytýkaným bodem také omezení strategická.⁴⁸

Pro mezinárodní komparace je terciární vzdělávání **definováno Mezinárodní standardní klasifikací vzdělávání jako ISCED 5 a výše**. Jako terciární MŠMT deklaruje vzdělávání na vysoké škole a na vyšší odborné škole (ISCED 5, 6, 7, 8). Terciární vzdělávání zahrnuje veškeré standardní vzdělávání navazující na dosažené střední vzdělání, které vede k získání vyššího stupně vzdělání. Z tohoto hlediska by

---

⁴⁷ Expertní podpora a příprava Kulatých stolů, zejména pracovní týmy „Vysoké školy“, „Zahraniční dobrá praxe PHE“ a „Organizace a ekonomika studia, EFIN“ poukazovaly na svázání VOV řadou pravidel, pro jejichž využití je modelem spíše provoz středních škol. Jistě, řada zejména veřejných vyšších odborných škol je provozně propojena se školami středními, ale analýza přinesla podněty pro revizi legislativního rámce VOV.

⁴⁸ Zejména pak přísná vazba na Dlouhodobé záměry celostátní či krajské, v zahraničí je tato vazba doporučována jako podpůrná, otevřená inovacím např. nově vznikajících oborů.

bylo vhodné mít jednotící,⁴⁹ popř. zastřešující právní rámec pro celé terciární vzdělávání i v ČR.

V mnoha diskusích opakovaně zaznívala pochybnost, zda je možné být jako vzdělávací instituce zařazena do školského zákona se školami mateřskými, základními a středními a současně deklarovat plnou příslušnost VOV k terciární sféře vzdělávání blízko úrovni vzdělávání vysokých škol. Tato situace přinejmenším symbolicky a psychologicky totiž vyvolává pochybnosti o hodnotě, kvalitě a přínosu VOV.

2.5. Vybrané strategické dokumenty ke vzdělávání z pohledu VOV

Mezi klíčové strategické dokumenty vzdělávání v ČR patří zejména:

- Strategie vzdělávací politiky 2020 je na konci období své účinnosti a bude nahrazena novou koncepcí (Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+), která byla v průběhu projektu dokončována a představována s ambicí pojmenovat výzvy, se kterými se bude české školství vypořádávat do roku 2030.
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a vzdělávací soustavy 2019-2023 je rámcem dlouhodobých záměrů krajů, sjednocuje přístup státu a jednotlivých krajů zejména v oblasti nastavení parametrů vzdělávací soustavy a cílů vzdělávací politiky ČR.

---

⁴⁹ Např. samostatný zákon o terciárním vzdělávání, který by obsahoval jak úpravu vysokoškolského vzdělávání, tak úpravu vyššího odborného vzdělávání (s výhodou pro ty vysoké školy, které pomýšlely na vlastní vyšší odborné školy), popř. na zákon o terciárním vzdělávání, který by upravoval pouze společné rámce, jinak v samostatných zákonech ošetřené problematiky vysokých a vyšších odborných škol.

- Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ představuje i svým pojetím nový typ strategického dokumentu, který byl poměrně rozsáhle konzultován se zainteresovanou veřejností, např. v kritických tématech základního a vysokého školství. Stojí však za povšimnutí, že v analytickém týmu, který ho připravoval, nebyly zastoupeny všechny vrstvy a typy českého školství.⁵⁰

Jak se tyto dokumenty prakticky promítají do situace VOV? Níže uvádíme pouze poznámky, které jsou s ohledem na situaci humanitních VOŠ relevantní.

Strategie vzdělávání 2020

Strategie vzdělávání 2020 byla klíčovým dokumentem a zároveň podmínkou pro čerpání prostředků z ESI Fondů.

Stávající strategie obsahovala tři klíčové priority:

- snižování nerovnosti ve vzdělávání,
- podpora kvalitní výuky učitele,
- odpovědné a efektivní řízení vzdělávacího systému.

Účinnost dokumentu vypršela, ne všechny cíle však byly naplněny, VOV bylo dosud na okraji pozornosti MŠMT. Zároveň došlo k významným společenským, sociálním, ekonomickým a technologickým změnám, proto se MŠMT rozhodlo o zpracování nové aktualizované strategie s horizontem 2030+, ta však situaci VOV specificky nereflektuje.

⁵⁰ VOV zastoupeno nebylo a podle zjištěných informací nebylo ani oficiálně konzultováno.

Strategie vzdělávání 2020 označila významné negativní faktory ovlivňující vzdělávací systém, zejména pak z pohledu humanitních VOŠ zajímavé podněty:

- **Vysoká míra různorodosti uvnitř vzdělávacího systému**

- Problémy a potřeby jednotlivých žáků, škol i různých územních celků se často poměrně výrazně liší. Například nastavení spolupráce mezi školami a jejich zřizovateli je velmi odlišné: někde je na velmi dobré úrovni, někde značně problematické. Různorodost vyplývá především z vysoké míry decentralizace a autonomie systému (viz např. vysoký počet zřizovatelů škol).
- Z hlediska situace VOV byla tato argumentace velmi dílčí: různorodost může napomáhat zdravému institucionálnímu prostředí, které má schopnost inovovat. Různorodost ovšem vyžaduje vhodné koordinační mechanismy, v případě humanitních VOŠ např. funkční komunikační kanály od MŠMT (nejen prostřednictvím asociací a think tanků, jejichž základním účelem existence je prosazování agend škol, vzájemnou debatu škol apod.), vč. trvalé informační platformy MŠMT a VOŠ (např. o klíčových debatách a rozhodnutích MŠMT, aby nedocházelo k situacím „o nás bez nás“, které zástupci VOŠ v diskusích našeho projektu často zmiňovali).

- **Názorová nejednotnost**

- Široce a často extrapolované názory na vzdělávací politiku a její priority, případně různé přístupy ke konkrétním krokům rozvoje vzdělávacího systému vedou také ke „změnám kurzu“, kdy se jedno opatření zavádí a poté zase ruší.
- Humanitní VOŠ většinou v diskusích projektu projevovaly stanovisko, že názorová nejednotnost v otázkách strategického směřování škol je funkcí odpracovaného společného času na zadávacích diskusích, analýzách, návrzích a implementaci opatření. Různorodost je potřebná pro nalézání takových podob budoucnosti VOŠ, která

konvergují oprávněným zájmům všech klíčových stakeholderů
humanitního VOV.

Situace VOŠ je stavem implementace Strategie vzdělávání 2020 rovněž významně
ovlivněna. VOŠ hledají cesty, jak v daném systému co nejlépe realizovat své
vzdělávací cíle. Na některé problémové oblasti upozorníme v dalších kapitolách.

Hlavní směry vzdělávací politiky ČR 2030+

a Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ ⁵¹

V lednu 2019 ministr školství, mládeže a tělovýchovy Robert Plaga ustanovil
osmičlennou expertní skupinu pod vedením prof. Arnošta Veselého. Úkolem
expertů byla příprava výchozího dokumentu **Hlavní směry vzdělávací politiky ČR
2030+**, který má definovat vizi, priority a cíle vzdělávací politiky v období
přesahujícím horizont roku 2030. Tento dokument se pak přetavil do dokumentu
Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, který je charakterizován jako
projektový, implementační. ⁵²

Co lze očekávat od nové strategie a je to významné pro řešení projektu inovací VOV?

- Nebude řešit aktuální problémy a technické detaily, tedy toto je
v působnosti jiných iniciativ a projektů.
- Strategie 2030+ chce být vnitřně konzistentní, tedy mj. chce
aplikovat zásady a přístupy ve všech částech české vzdělávací
soustavy.
- Chce pokračovat v pozitivních změnách nastartovaných ve Strategii
2020. Humanitní VOV vítá praktické uplatnění snižování nerovností

⁵¹ Viz např. <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>.

⁵² Viz tamtéž: „Chceme, aby se podařilo vytyčené cíle Strategie 2030+ naplnit, a proto postupujeme projektově. Jsou stanovena tři implementační období, která budou mít jasně určeny své konkrétní cíle s harmonogramem, výstupy a indikátory, díky kterým bude možno zhodnotit jejich plnění.“

pro studenty a absolventy VOV (prostupnost, propustnost, finanční podpora škol, která má vliv na realizaci vzdělávací cesty atd.), skutečnou podporu kvalitní výuky učitelů (tj. např. možnost VOŠ ucházet se o podobné programy jako kolegové z VŠ, podporu síťování škol, podporu zapojování odborníků z praxe, např. ve formě pravidelného tandemového vyučování pokračovat i po konci projektů Šablon⁵³ aj.), právě „odpovědné a efektivní řízení vzdělávacího systému“ bylo pro humanitní VOV motivací pro práci na přítomném projektu.

- Změny chce zavádět pilotně s důsledným vyhodnocením před plošným zavedením. Humanitní VOŠ se ve své většině domnívají, že po vyhodnocení přístupů⁵⁴ a koncepcí VOV mělo být počítáno s rychlou ověřovací pilotáží ve školách a krajích, které mohou a chtějí MŠMT poskytovat plnou součinnost. Evidentní je snaha pilotovat, odzkoušet a předem prodiskutovat zaváděné změny např. v uměleckém vyšším odborném školství se zvláštním ohledem na dopady, které těmto VOŠ přinesla reforma financování regionálního školství (bez prověření dopadu na terén byly schváleny zásahy, které vysoce odborné, nikové obory, často se světovým či evropským renomé ohrožují na existenci).
- Jestliže Strategie 2030+ chce důsledně propojit deklarace ze strategie s jejich reálnou implementací, je třeba jí vyjít vstříc, protože jen tak lze např. prakticky zjistit její důsledky pro VOV.

Strategie 2030+ zavádí strategické cíle a strategické linie. Strategické cíle představují to, čeho by chtěli autoři HSVP ČR 2030+ a posléze i Strategie 2030+ dosáhnout. Jak zaměření vzdělávání na získávání kompetencí, tak snižování nerovností v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání jsou cíle dokonale kompatibilní se záměry a možnostmi

---

⁵³ Viz např. <https://opvvv.msmt.cz/vyzva/vyzva-c-02-18-065-sablony-pro-ss-a-vos-ii-mrr/dokumenty.htm>

⁵⁴ Někteří ředitelé a zřizovatelé jsou toho názoru, že by k závěrečnému vyhodnocování výstupů a návrhů projektu měla být přizvána i odborná veřejnost, nejenom např. Asociace VOŠ, která nevyjadřuje ani hlas 2/3 hlasů VOŠ. Pro MŠMT by bylo vhodné mít celou paletu názorů a implementačních partnerů, přes obory či skupiny oborů, různé zřizovatele, různé regiony apod.

humanitního VOV. Linie jsou představovány jako prostředky a cesty, jejichž prostřednictvím těchto cílů dosahovat.⁵⁵

Jednoznačné a cílené aktivity směrem k VOŠ připravovaná strategie neobsahuje,⁵⁶ ale celkový rámec Strategie 2030+ zaměřený na kompetence pro aktivní občanský, profesní i osobní život, prostor VOŠ rozhodně neomezuje.

Dlouhodobý záměr 2019-2023

Dlouhodobý záměr 2019-2023⁵⁷ stanovil strategii rozvoje regionálního školství od rozvoje sítě škol, jednotlivých stupňů vzdělávání včetně vyššího odborného vzdělávání až po systém řízení školského systému.

Dokument Dlouhodobý záměr 2019-2023 (dále DZ) současně věcně navázal na celou řadu studií, analýz, koncepčních a strategických dokumentů vydávaných na národní i nadnárodní úrovni.

Mimo jiné se srovnávala úroveň vzdělávání a tím konkurenceschopnost Evropy v celosvětovém měřítku. Analýzy konstatovaly, že se zvyšuje podíl osob ve věku 25 až 34 let ve vyšším sekundárním a terciárním vzdělávání. Přesto však ČR stále

---

⁵⁵ Ze strategické linie 1 mají VOŠ možnost efektivně přispět zejména k naplňování 1.1, 1.2, 1.4 a 1.7 (které jediné je cíleně, byť z pohledu humanitních VOV poněkud okrajově, adresováno VOV), přiměřeně pak dílčí náměty 1.3, 1.5, 1.6, 1.8. Strategická linie 2 je z pohledu humanitních VOŠ zajímavá z hlediska socioekonomického profilu studentů VOV: na profesní vzdělávací programy VOV ve výrazné míře přicházejí studenti z hůře zajištěných rodin a vzdělávání v některých oborech není regionálně dobře dostupné, síť VOV není oborově rovnoměrná (a to ani z pohledu regionální dostupnosti oborově příbuzného terciárního vzdělávání na vysokých školách). Strategická linie 3 se hlásí ke konceptu školy jako „učící se organizace“ (viz Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, MŠMT, Praha 2020, s. 52), který je s chápáním vnitřního rozvoje VOŠ v pojetí VOŠ humanitních zcela kompatibilní: školy se učí tím, co dělají a ve vzájemné kolegiální zpětné vazbě již nyní, mj. proto, že na jiné formy podpory dosahují obtížněji než např. kolegové z jiných typů škol. V této oblasti podpory by pro humanitní VOŠ byla cenná podpora pedagogického rozvoje těch učitelů VOV, kteří zůstávají na částečné úvazky ve svých původních oborech a tím zajišťují mj. i živý přenos praxe do výuky VOV. Ze strategické linie 4 je pro humanitní VOV kritická 4.1, 4.3, 4.4. Strategická linie 5 nabyla pro VOŠ na významu po zkušenostech s reformou financování regionálního školství specificky u uměleckých oborů VOV a také s ohledem na rešerši situace stavu financování v jiných evropských zemích.

⁵⁶ Kromě 1.7 na s. 35 a následující (specificky s. 36 se zmínkou o reformě oborové soustavy).

⁵⁷ Viz <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dz-cr-2019-2023>.

zaostává za tempem některých dalších významných světových ekonomik, jako jsou Japonsko, USA, Kanada či Jižní Korea.

Podle studie OECD zároveň roste úroveň vzdělání mladých lidí, což je přínosné především vzhledem k tomu, že úroveň vzdělání koreluje s důležitými aspekty kvality života.⁵⁸

Mezi cíle Dlouhodobého záměru 2019-2023 cíleně zaměřené na VOV patří:⁵⁹

- Provést inovace v nových akreditovaných programech vyššího odborného vzdělávání s ohledem na měnící se trh práce; humanitní VOŠ se téměř shodují v očekávání, že u nově akreditovaných programů očekávají vyšší míru digitální komponenty v podobě začleňování digitálních kompetencí pro potřeby všech čtyř skupin oborů (obory 82 zároveň preferují podíl zachování rukodělné, off-line práce při vytváření kreativních výstupů těchto oborů). Humanitní VOŠ (na rozdíl od předpokladů DZ) nepozorují ani tak změnu profesí, kterou by absolventi měli/mohli vykonávat, jako spíše rozšiřování profesních rolí, obohacení kolem původního profesního jádra.
- Rozšiřovat nabídku programů vyššího odborného vzdělávání a pokračovat v odborné diskusi vedoucí k lepší prostupnosti mezi vyšším odborným a vysokoškolským vzděláváním; humanitní VOV na základě důkladných diskusí přítomného projektu přinášejí důležité rozlišení „prostupnosti“ a „propustnosti“ ve vzdělávacích cestách studentů VOV a dále možnost jinak strukturovat nabídku EQF 6 programů, případně doplňovat je programy EQF 5 jako minoritní nabídkou. Humanitní VOV často nemá předobraz svého směru vzdělávání na středních odborných školách,⁶⁰ a proto z hlediska úspěšnosti vzdělávacích cest musí studenty provést

⁵⁸ Dlouhodobý záměr vzdělávání 2019-2023, s. 7 (viz např. <https://www.msmt.cz/file/51673/>).

⁵⁹ Prioritní cíle na s. 54 dokumentu.

⁶⁰ Alespoň ne v úplnosti profesní orientace.

tříletým cyklem. Řada oborů např. uměleckých škol u svých zahraničních partnerů na stejném oborovém tématu eviduje programy čtyřletého cyklu. Analýza vedla také k rozpoznání klíčových předpokladů produktivního dialogu o prostupnosti s vysokými školami.⁶¹

- Propojit proces akreditace vzdělávacího programu vyššího odborného vzdělávání se zápisem do školského rejstříku.⁶²

Dlouhodobý záměr 2019-2023 podle autorů poukázal na významné problémy VOV:

- Efektivita a účinnost vzdělávacích programů; humanitní VOŠ zde nevidí problémy, ale spíše výzvy k letitě neřešeným podmínkám VOV a jejich absolventů, tj. např. pro nápravu nerovností k ohodnocení studia na úrovni EQF 6 na vyšších odborných a vysokých školách.⁶³
- Postavení programů v rámci akreditací; akreditační proces je možné doplnit např. tak, aby více reflektoval i rámce, které jsou od novely VŠ zákona v roce 2016 součástí života VŠ.
- Prostupnost mezi vyšším odborným vzděláváním a vysokoškolským vzděláváním je třeba zajistit systémově, ale evolučně a bez handicapování aktérů.

---

⁶¹ Zatím do značné míry vázané na osobní vztahy managementu obou institucí terciárního vzdělávání. Současné nastavení podmínek pro praktické uznávání k nim přispívá jen velmi skrovně.

⁶² Podle informací z MŠMT z okruhu Akreditační komise pro VOV již započatý proces. VOŠ humanitních oborů opakovaně vyjadřovali, že by u závěrečných konzultací k provedení tohoto opatření ocenili přímé konzultace s aktéry, se samotnými VOŠ.

⁶³ Humanitní VOV věří, že zejména k tomuto problému přinášejí systémový a strukturovaný podnět, vyhovující snad všem aktérům profesního terciárního vzdělávání (viz koncepční materiál).

2.6. Společenské postavení VOŠ

Při vzniku VOŠ byly **nejsilnější inspirací německé Fachhochschule**. Ty se však v uplynulých dekádách transformovaly do odborných vysokých škol se širokým zázemím a masivními počty studentů. Mezitím vyšší odborné školy v ČR se od svého vzniku potýkají s nevhodným (snad původně provizorním) legislativním ukotvením pod školský zákon. Nepodařilo se⁶⁴ také nastartovat růst počtu studentů, takže VOŠ jsou v ČR spíše menší školy⁶⁵ a z toho plyne menší aktivní vliv na vlastní budoucnost, ocitají se psychologicky dlouhodobě v pozici “prosebníka”.

„Model v zahraničí je založen na tom, že jsou přísněji odlišené univerzity, které směřují k doktorátům a k vysokému základnímu výzkumu, a vyšší odborné školy nebo jejich ekvivalenty, které se věnují té největší potřebě pracovního trhu, to znamená profesionálům v jednotlivých profesích.“

Mgr. Petr Uherka

ředitel Vyšší odborné školy publicistiky v Praze

Vlivem nevyhovujícího právního rámce a nedostatečné strategie vzdělávací politiky VOV nerozvíjí VOŠ svůj potenciál⁶⁶ a nepřináší terciární úrovni vzdělání tolik žádanou rovnocennou alternativu k akademičtějšímu směřování většiny VŠ, a to v podobě prakticky zaměřených a tematicky specializovaných profesních škol.

VOŠ v mnohém z podmínek zůstaly na úrovni z doby jejich vzniku a k dynamickému rozvoji nedošlo ani v úrovni jejich finanční podpory, vč. možností ucházet se o grantové výzvy ze zdrojů EU.

⁶⁴ Jako např. v Německu, kde je opakovaně referován nárůst studentů na profesních oborech a proměny duálního modelu spolupráce se zaměstnavateli.

⁶⁵ Nejmenší, často v uměleckých oborech, do 100 studentů, středně velké do 300 studentů cca, největší pak do tisíce studentů.

⁶⁶ V podobě nových či inovovaných oborů, regionální dostupnosti, „nizkoprahovosti“ a osobní péče o studenta v prostředí menších škol, v potenciálu digitální transformace.

Společenská prestiž VOŠ

Stejně tak společenská prestiž VOŠ se prosazovala jen zvolna a tam, kde je osobní zkušenost se studiem a výsledky studia na VOŠ. A pokud ano, tak zejména aktivním působením absolventů VOŠ během jejich profesní kariéry u zaměstnavatelů. Mezi zaměstnavateli jsou již dnes VOŠ etablovány jako **školy, které připravují kvalifikované profesionály**, v této oblasti je společenské postavení tohoto typu vzdělávací instituce na vysoké úrovni.

Problematické je tedy vnímání pozice VOŠ u širší veřejnosti. Ani po 25 letech od vzniku VOŠ **rodiče studentů SŠ nechápou VOV jako plnohodnotnou alternativu k vysokoškolskému vzdělání⁶⁷** a nezvažují, jaká cesta je pro jejich potomka vhodnější v širších souvislostech současného a budoucího světa práce.⁶⁸

Samo MŠMT ve svém textu Obecná informace o vyšším odborném vzdělávání definuje VOŠ jako školy na úrovni bakalářského studia: **„V oblasti terciárního vzdělávání rozšiřují obory vyššího odborného vzdělávání nabídku bakalářských studijních oborů vysokých škol.“**⁶⁹ Podle názoru představitelů škol zapojených aktivně v projektu, není tento postoj na veřejnosti dostatečně prezentován.

Vzdělávací programy zakončené označením DiS. nejsou veřejností symbolicky a psychologicky vnímány jako dostatečné. Veřejnost vnímá a oceňuje akademický titul Bc., aniž by při výběru další vzdělávací cesty domýšlela **reálnou úroveň připravenosti na vstup do pracovního procesu** v různých typech programů.

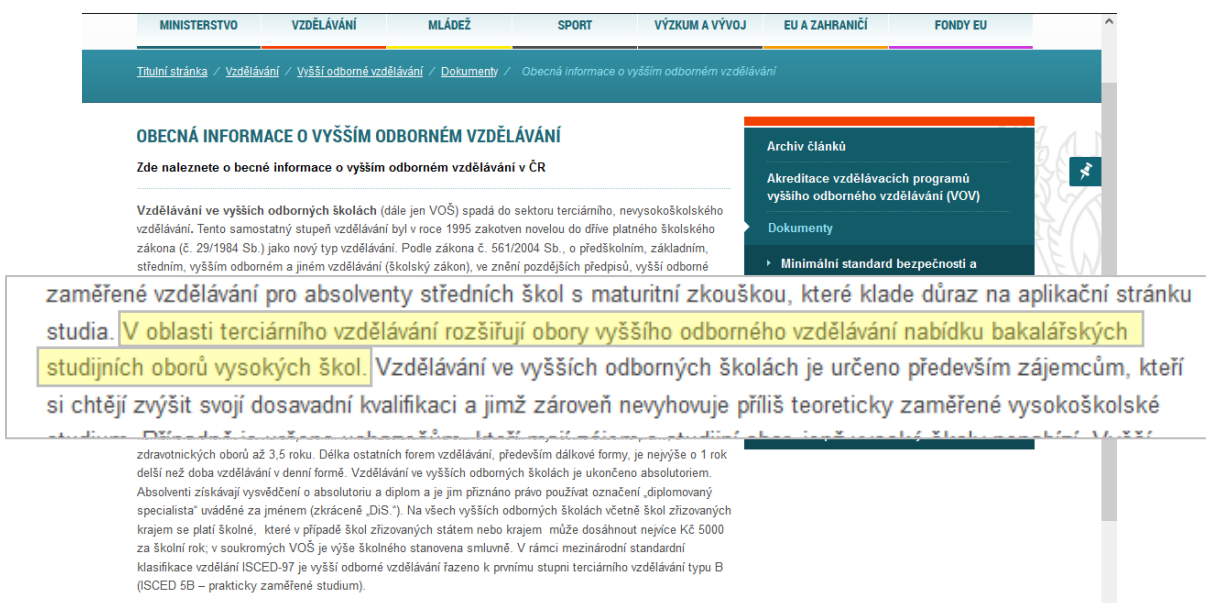
⁶⁷ A při dotazování managementu VOŠ odpovídají, že VOV často není zmiňováno ani kariérovými poradci na středních školách, že VOV není ani dostatečně zmiňováno samotným MŠMT, že i zřizovatelé veřejných VOŠ na ně často poukazují jen v souvislosti se svými středními školami. Edukace širší veřejnosti tak probíhá většinou pouze silami samotných VOŠ a příkladem jejich kvalitních absolventů.

⁶⁸ Kde je nutným doplňkem automatizace a digitalizace práce i kreativní práce na prototypch, porozumění strojovým systémům a procesním rutinám digitalizace i v humanitních oborech. A ovšem i velký díl práce osobní, doručované služby, a to zdaleka nejen u oborů 61 – Filozofie, teologie a 68 – Právo, právní a veřejnosprávní činnost.

⁶⁹ Zdroj: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vyssi-odborne-vzdelavani/obecna-informace-o-vyssim-odbornem-vzdelavani>, čerpáno 12.1.2021

Obrázek 9: Printscren – Obecná informace o vyšším odborném vzdělávání

Přesto, že roste spokojenost absolventů VOŠ s volbou pomaturitního vzdělání, jedna třetina (32 %) z nich by si raději zvolila studium na VŠ.

Hlavní důvod, proč by tito absolventi dali přednost magisterskému nebo bakalářskému studiu, je nízká prestiž VOŠ a titulu DiS.

Tento důvod uvádí 83 % z těch, kteří by zvolili raději VŠ.

Je nezbytné dodat, že se jedná postoj patrnější ve veřejné sféře. V soukromé sféře, v rámcich mzdového ohodnocení, takové problémy referovány nejsou.

Dalším **podstatným důvodem nespokojenosti se společenským postavením studia na VOŠ je špatná propustnost mezi VOŠ a VŠ** a nemožnost pokračovat přímo v magisterském studiu, třeba i úzce definovaném, a to bez časové prodlevy a nutnosti doplnit si titul Bc. studiem akademického typu.⁷⁰

⁷⁰ Když absolventi nechtějí pokračovat akademickou kariérou, ale směřují do rolí manažerů nebo vyšších specialistů na pracovištích svých zaměstnavatelů.

Nerovné podmínky

Ve společnosti také přetrvává názor, že **absolventi VOŠ se musí za stejnou, srovnatelnou nebo i více kvalifikovanou práci spokojit s nižším odměňováním než vysokoškoláci**. U tabulkových nástupních platů tomu tak skutečně je, ale v privátním sektoru se dlouhodobě rozdíl v typu školy stírá, neboť pro HR oddělení jsou důležitější profesní schopnosti, měkké dovednosti a osobnostní profil uchazečů o zaměstnání než dosažený akademický titul.

Ačkoli VOV patří do terciární úrovně vzdělávání, české VŠ atestace⁷¹ splněné v rámci DiS. programů často neuznávají, což zájemce o další vzdělávání odkáže k **absolvování vysoké školy opět od 1. ročníku**. To je pro mladého člověka v produktivním věku značná časová ztráta⁷² a pro stát další finanční zátěž.

Pohled zaměstnavatelů

Nejvyšší prestiži se VOŠ těší u zaměstnavatelů, kteří oceňují odbornou připravenost, krátkou dobu zapracování a **nekladou takový důraz na titul samotný**. Je-li úkolem VOV připravovat odborníky pro praxi, je spokojenost zaměstnavatelů s čerstvými absolventy nejlepší ukazatel kvality dosaženého vzdělání.

Absolventi VOŠ vykazují **dlouhodobě téměř srovnatelně nízkou nezaměstnanost** jako absolventi VŠ – jejich okamžitá uplatnitelnost v profesní praxi je jejich velkou konkurenční výhodou proti absolventům VŠ.⁷³

---

⁷¹ Přestože ve výpisu doplněné o ECTS náročnost a další popis.

⁷² Podle referencí studentů humanitních oborů často s nulovou obsahovou přidanou hodnotou.

⁷³ Mj. i díky rozsáhlé strukturované odborné praxi, se kterou se kolegové z VŠ, chtějí-li dostat šíři univerzitních nároků na základy vědeckých oborů, nemohou poměřovat: hodiny lze vynaložit buď na přípravu praxe a na praxi samou, nebo na hluboké studium univerzitního základu vyšších studií s cílem a úběžníkem v oblasti výzkumných úkolů vysokých škol.

Vyjádření personálních agentur: ⁷⁴

„Zaměstnavatelé budou daleko více zvažovat investice do nových lidí bez pracovních zkušeností, mnohem lehčí startovací pozici budou mít absolventi, kteří při studiu získali první odbornou praxi,“ myslí si Petr Vidmar z agentury Devire.

Personalisté si cení každé práce. Podvědomě si tak stážistu či brigádníka zařadí mezi ty, kdo si vyzkoušeli pravidelně vstávat a docházet do zaměstnání, dívali se pod prsty zkušeným kolegům a zjistili, co znamená „vzít za práci“, převzít odpovědnost za vyřešení úkolů.

„Počítá se každá praxe, díky které se uchazeč naučí dovednost, důležitou pro jeho budoucí zaměstnání,“ říká Kateřina Čechová ze SAP Services.

„Pro budoucího zaměstnavatele je praxe či práce při studiu spíš než odborným přínosem projevem cílevědomosti a organizačních schopností člověka,“ prozrazuje Jana Vávrová z personální agentury Grafton Recruitment.

Přednosti vyšších odborných škol

Vyšší odborné školy se postupem let rozvinuly v širokou síť pokrývající celou republiku. Disponují menšími počty studentů. Diskutovanými **pozitivy jsou snadná dostupnost, existence specifických, velmi precizně profesně zaměřených oborů, které mohou i plně pokrýt potřeby pracovního trhu a také bližší kontakt mezi studenty a lektory** (někdy zmiňováno bývalými studenty jako „na VOŠ nejste jen číslo“). Univerzitní prostor⁷⁵ je ze své podstaty zejména v průběhu bakalářského, úvodního studia více anonymní, což vyplývá z většího množství studentů i podoby studia.

VOŠ jsou již z ohledu k potřebám praktické profesní výuky přímo **propojeny se zaměstnavateli daného oboru**, neboť odborní lektori pocházejí ve větší míře z praxe

---

⁷⁴ Zdroj: <https://magazin.lmc.eu/clanky/co-ceske-firmy-skutecne-ocenuji-na-spolupraci-se-skolami/>

⁷⁵ Pokud ratio student/pedagog není jako na studiích typu Oxbridge, tj. blíže číslu 6-10 na pedagoga.

a musí být schopni studentům nejen přednášet o oborové praxi, ale se studenty oborovou praxí přímo provozovat, nacvičovat, vykonávat. To jim umožňuje připravovat studenty pro aktuální požadavky zaměstnavatelů na kratší bázi, než je akreditační cyklus.

Nevýhody studia na VOŠ

Vnímaným negativem studia na VOŠ je pak zejména **slabší vyjednávací pozice institucí** vůči stakeholderům (zájmovým skupinám)⁷⁶ VOV vyplývající zejména z menší velikosti institucí⁷⁷ a slabšího finanční zázemí pro specializované pracovní role (např. citelně schází popularizace a promotion oborů humanitního VOV, posílení specializovaných pracovníků pro centra, spolupráce s praxí, odkud by se nejen řídily odborné praxe, ale i produktivní činnost a zakázková činnost škol, popřípadě i podpora kariérní cesty a růst absolventů).

Dalším negativem je, že budoucí studenty může vnímaný nižší status VOV ze strany veřejnosti od studia odradit, protože **v rozhodování uchazečů hraje roli i společenský a zaměstnanecký status** získaný studiem terciárních oborů vzdělání.

Postavení VOŠ nepomáhá ani **system akreditací, omezený na již zavedené obory, s malým porozuměním pro obory nově identifikované, pro obory, které se rodí.** Z pohledu humanitních VOŠ vykazující malou otevřenost vůči nově formulovaným oborům, často průnikovým oborům a profesím budoucnosti.

---

⁷⁶ Vysvětlení pojmu STAKEHOLDER viz <https://managementmania.com/cs/zajmove-skupiny> nebo např. [Otázky a odpovědi k Bílé knize terciárního vzdělávání, MŠMT ČR \(msmt.cz\)](#).

Obecně lze jako „stakeholdera“ definovat „jakoukoliv skupinu či jedince, který může ovlivnit a je současně ovlivněn realizací cílů organizace“.

⁷⁷ Instituce VOV se orientují zejména vlastní jádrové pedagogické činnosti, na poskytování výuky.

Obrázek 10: Grafika – Přínosy VOV vs. podmínky, ve kterých VOŠ operují

Přínosy VOV vs. podmínky, ve kterých VOŠ operují

2.7. Aktéři vyššího odborného vzdělávání

a jejich základní očekávání

V rámci terciárního vzdělávání se VOŠ profilují z pohledu humanitních VOV třemi hlavními aspekty. Kromě již zmíněného důrazu na praktickou výuku, která je jejich *raison d'être*,⁷⁸ je to regionální působnost⁷⁹ a inovativní flexibilita, s jakou jsou schopné se přizpůsobit trendům v oboru či ve výuce samotné. Zaměstnavatelé, kteří jsou jejich přirozeným partnerem, mohou přidat nejnovější zkušenosti z oboru i ad hoc připravenou část výuky. Jak školy, tak i zaměstnavatelé výrazně potřebují aktivní participaci státu, vytváření podmínek, které všem třem aspektům pomáhají. Humanitní VOŠ potřebují, aby pro své zkušenosti, očekávání i potřeby, a koneckonců i výsledky přítomného tříletého projektu, v jehož rámci tento závěrečný materiál vzniká, našli partnera ve státní správě.

Z kontaktních aktivit tohoto projektu (konzultace s řediteli VOŠ, se zaměstnavateli, kulaté stoly, veřejné diskuse atd.) vyplynulo, že **stakeholders tématu se ze strany MŠMT necítí dostatečně aktivováni a systémově vtahováni do řešení problematiky profesního terciárního vzdělávání v ČR**. Proto uvítali možnost vyjadřovat se v rámci tohoto projektu s nadějí na pokračování této práce formou jiných projektů a platform.

Aktivity projektu nám umožnily shromáždit relevantní názory a podněty participujících zájmových skupin. Proto jsme následující kapitolu zpracovali právě z pohledu jednotlivých aktérů VOV, z nichž jsme vybrali jako nejrelevantnější **studenty a absolventy VOV, zaměstnavatele a stát**, protože se jedná o klíčové stakeholdery VOV. Úhel společnosti celkově zastoupenou rolí státu posuzujeme z celkového hlediska, ze kterého jsme vyčlenili ještě specifický pohled regionů, neboť zde je možné sledovat přínos VOV ještě konkrétněji.

⁷⁸ V diskusích humanitních VOŠ opakovaně zazníval motiv unikátní „práce hlavou i rukama“, kterou studují právě studenti těchto oborů. Velmi relevantní jak pro zaměstnavatele, tak pro regiony, ve kterých působí. Zejména s ohledem na to, že regionálně zaměstnaný absolvent neodchází do několika velkých center ČR, jak je tomu často v případě univerzitního vzdělávání.

⁷⁹ Oborové vzdělávání ve spádových oblastech, s „tripartitou“ zaměstnavatel – region – škola/student.

Již přehled základních požadavků na vzdělávací systém napovídá, že každý aktér v problematice očekává řešení úplně jiných potřeb.

Studenti od nabídky profesního terciárního vzdělávání očekávají:

- vzdělávací cestu systémem bez zbytečných překážek, tzn. prostupnou cestu
- relevantní nabídku oborů pro současný a budoucí trh práce
- kvalitní vzdělávání dostupné v regionu, kde žijí a kde si chtějí najít práci
- možnost uzpůsobovat si svou studijní cestu tak, aby co nejrychleji získali potřebnou kvalifikaci pro své první zaměstnání
- možnost si zvolenou profesi již na škole vyzkoušet a udělat si představu o svých talentech

Zaměstnavatelé od vzdělávacího systému celkově očekávají:

- kvalifikované a kompetentní pracovníky, kteří kromě znalostí již při škole kultivují měkké dovednosti (práce v týmu, komunikace, zodpovědný přístup k práci, základní pracovní návyky atd.)
- vzdělávací systém reflektující aktuální požadavky
- propojení škol s dalšími institucemi, které revidují směřování vzdělávacích programů (hospodářská komora, okresní úřady práce, HR agentury)
- absolventy škol, kteří budou natolik dobře připraveni pro zaměstnání, že se maximálně zkrátí doba zapracování, čímž zaměstnavateli nevzrůstají náklady

Stát potřebuje, aby vzdělávací systém:

- byl komplexní a funkční
- neobsahoval neefektivní duplicity a negeneroval zbytečná zdržení ve studijní cestě studentů
- vedl studenty ke komplexní přípravě pro pracovní trh i podporoval podnikatelské prostředí
- odpovídal na současné i budoucí výzvy zaměstnavatelů, čímž přímo ovlivňuje stav nezaměstnanosti v ČR
- podporoval příležitosti rozvoje různých odvětví hospodářství, a to i mimo centrální regiony

V následujících kapitolách předkládáme přínos VOV pro jednotlivé stakeholdery v kontextu jejich potřeb.

Na VOV mají svůj specifický pohled a zájem i další zainteresované strany, například rodiče studentů terciární úrovně, vysoké školy aj.

3. POHLED NA VOV Z POHLEDU KLÍČOVÝCH ZÁJMOVÝCH SKUPIN

V průběhu mapování současného stavu VOV jsme přistoupili k **rozdělení daných problematik podle jednotlivých zájmových skupin**, jichž se problematika VOV nejvíce týká. Z tohoto důvodu jsou následující kapitoly analýzy rozděleny do 4 kompaktních celků.

V první části se zabýváme problematikou z **pohledu studentů**, tedy mladých lidí, hledajících po maturitě profesní vzdělávání, které jim v budoucnu pomůže k dobré práci a tím i finančnímu zajištění na startu jejich rodinného života.

Druhá část se věnuje problematice vyšších odborných škol z **pohledu zaměstnavatelů**, tedy velmi různorodé skupině představitelů služeb, průmyslu, veřejného sektoru aj., kteří hledají ten nejlepší poměr ceny/výkon, a to i v náborech lidských zdrojů. Zaměstnavatelé jsou podstatným arbitrem, mohou ze svého úhlu pohledu vidět, zda vzdělávací soustava je správně nastavena a připravuje studenty pro aktuální, ale i budoucí požadavky pracovního trhu.

Ve třetí části se zaměřujeme na problematiku **rozvoje spolupráce vyšších odborných škol a regionů**, která by mohla výrazně přispět k rozvoji silných územních celků na úrovni okresů tak, že se potkají zaměstnavatelé se svými rozvojovými záměry a kvalifikovaní zaměstnanci, aniž by docházelo k výraznému odlivu mladých lidí do velkých měst.

Vyšší odborné školy jako součást celé vzdělávací struktury jsou popsány z **pohledu státu** a příslušného exekutivního orgánu, tedy MŠMT, a to ve čtvrté části.

3.1. VOV z pohledu studentů

Studenti SŠ mají řadu možností, mezi kterými volí. Pokud hledají pomaturitní vzdělání, často se o škole rozhodují na základě prestiže zaměstnání, o kterém uvažují. Dosažené vzdělání jim zaručuje větší volnost a **výhodnější postavení na pracovním trhu** a výrazně **snižuje riziko případné nezaměstnanosti**.

Volba vzdělávací cesty představuje totiž pro studenta zásadní životní rozhodnutí. To významným způsobem determinuje jejich následnou profesní dráhu i příležitosti k pracovnímu uplatnění.

VOŠ dlouhodobě budují důvěru studentů, rodičů, partnerů, zaměstnavatelů a zřizovatelů. **Usilují o pevné postavení na trhu vzdělávání** a jejich cílem je poskytnout studentům a absolventům naprostou jistotu, že volba jejich vzdělávací cesty je ta správná.

Tato část analytického dokumentu zohledňuje názory aktuálních studentů VOŠ i absolventů VOŠ v různě dlouhém časovém odstupu od absolutoria.

3.1.1. Popis současné situace s historickým ohlédnutím

V roce 1989 neexistovalo bakalářské studium a tehdy běžné pětileté obory vysokých škol a univerzit se k praktické výuce dostávaly až ve třetím či čtvrtém ročníku. Místo dominantně prakticky zaměřených škol neuniverzitního typu zde bylo neobsazené.

Zakladatelé vyšších odborných škol byli inspirováni pro vznik nových druhů škol mimo jiné **německými Fachhochschulen**. Tyto školy, dnes tzv. “univerzity aplikovaných věd”, byly od počátku úzce spojeny se zaměstnavateli a kladly důraz na to, aby se mladí absolventi uměli okamžitě ujmout pracovních zadání **v kvalitě, kterou zaměstnavatelé očekávají**. Tomuto profilu studia odpovídala i skladba odborné praxe a přípravy na ni, péče o studenty a jejich kariérní rozvoj. Počítalo se s dlouhodobým pracovním angažmá studenta ve prospěch zaměstnavatele.

Fachhochschulen se těší vysokému uznání a stabilnímu postavení v německém a rakouském vzdělávacím systému dodnes. České vyšší odborné školy inklinují k tomuto vzoru od svého počátku. Studium na Fachhochschule bývalo studium tzv. duální, s těsnou vazbou na zaměstnavatele.⁸⁰ V České republice podobné předpokládá ustanovení ve vyhlášce školského zákona,⁸¹ která mluví o produktivní činnosti studentů. Tento krok měl umožnit absolventům středních škol **alternativní studium k vysokým školám a univerzitám**, které byly zaměřeny spíše na teoretické vzdělávání.

---

⁸⁰ Student již během studia “vytvářel hodnotu” u zaměstnavatele a bezprostředně viděl, co jeho práce přidává k práci dalších spolupracovníků. I dnes studenti VOV vidí rozdíl mezi individuálním studijním výkonem v předchozích stupních svého vzdělání a přispíváním ke kolektivnímu úsilí v pracovním týmu.

⁸¹ Školský zákon, část jedenáctá, §122 Hmotné zabezpečení a odměny za produktivní činnost.

V současné době se o studium vyšších odborných škol ucházejí zejména absolventi středních škol ve věku 19+,⁸² kteří jsou schopni teoretického vzdělávání i praktického výcviku a směřují k získání konkrétní odborné profesní identity. Tito studenti chtějí rozvíjet praktické dovednosti (někteří přicházejí ze specializovaných SŠ), avšak s kvalitním teoretickým základem vyššího stupně a adekvátní přípravou pro své první zaměstnání.

Další vzdělání znamená výhodnější pozici pro **okamžité zapojení do pracovního trhu po studiu**, ale pro část studentů je studium na VOŠ prvním krokem ke studiu univerzitního typu v pozdějším věku.

3.1.2. Základní požadavky potenciálních studentů, studentů a absolventů

Studenti humanitního VOV očekávají⁸³ od nabídky profesního terciárního vzdělávání, že je relativně rychle, přímo a kvalitně připraví na jejich první zaměstnání. Cílem pracujícího člověka je podle studentů humanitních VOV „mít dobrou práci“, která představuje naplňující pracovní zařazení s možností profesního růstu za dobrých či výborných finančních podmínek,⁸⁴ sociální a odbornou identitu, tedy uznání od vrstevníků založené na výkonu a případně i na pracovním a společenském úspěchu. Studenti k tomuto cíli chtějí dojít co nejdříve a bez zbytečných bariér a zdržení,⁸⁵ s možností poznat limity svých talentů a přesvědčit se o schopnostech kolegů (např. pro budoucí společné pracovní angažmá apod.) Vzdělávací cesta by měla být atraktivní a aspirativní,

---

⁸² Podle neúplného průzkumu studentské populace vybraných humanitních VOŠ jen asi 12–17 % studentů je starších 21 let, některé školy odhadovaly, že to v minulosti bývalo až 30 % populace.

⁸³ Výroky shrnují diskuse expertní skupiny, která se zaměřila na výběrový průzkum názorů současných studentů humanitního VOV.

⁸⁴ Studenti VOV jsou i díky odborné praxi a přípravě na ni schopni zdravě rozlišit, kdo z nich dělá práci, kterou studují výborně a kdo dobře, tedy splňuje požadavky zákazníka, ale nepřevyšuje je, neinovuje atd. Že jsou studenti tohoto rozlišení schopni, připisují ředitele humanitních VOŠ tomu, že studenti vidí svou práci v rámci procesů u zaměstnavatele, ne jako vytrženou z kontextu.

⁸⁵ Studium vnímají jako prostředek či úvod do pracovního života zejména tam, kde by se neodvážili bez odborného studia ucházet o práci.

studenti na sebe nechtějí klást snížené nároky, „studium musí bolet“.⁸⁶ Náročnější studium nevadí, když je férově náročné, když oceňuje výkon, když student vidí celou perspektivu požadovaného výkonu, celou vzdělávací cestu a cíle, ke kterým vede. Cíle jsou nejlépe vidět v příkladech absolventů a jejich životních cest. Zvláštní pozornost věnují současní studenti tomu, jak rychle se jejich předchůdci „postavili na vlastní nohy“.⁸⁷ Co současní studenti humanitních VOV oceňují snad nejvíce? Že něco důkladně umí, že ovládají práci v celém jejím pracovním cyklu, „od A do Z“.⁸⁸

Obrázek 11: Grafika – Požadavky studentů na ideální profesní terciární vzdělávání seřazené podle prioritizace od nejdůležitějšího

bez bariér	prostupná studijní cesta = z akademické do profesní i z profesní do akademické sféry, jak potřebuje
smysluplně	ochota studovat i náročné programy, pokud vnímají přínos pro jejich život
	preferují atraktivní obory, o které je zájem na trhu práce – očekávají rychlou uplatnitelnost
rychle	člověk v produktivním věku touží po finanční nezávislosti, je pro něho klíčová ekonomie času
	nejsou ochotni investovat čas do něčeho, co nerozvíjí jejich potenciál

⁸⁶ Vyjádření jedné fokus group studentů, které shrnovalo diskusi o náročnosti studia. Studium odborné školy přirovnávali ke sportovnímu výkonu v zápasech kolektivních sportů. Na dotaz, zda stejně vnímají i studium univerzitní (shodou okolností byl autor výroku i studentem univerzity), odpověděl autor formulace, že jde o odlišnou situaci: univerzita jsou milníky zkoušek, jen samé individuální tréninky, ale v profesním studiu jde o celý zápas, o konkrétní výsledek.

⁸⁷ Poměřováno relativní pracovní samostatností, rozhodováním o obsahu vlastní práce, případně vedením projektů, ojedinele samostatným živnostenským podnikáním.

⁸⁸ Snad i proto se cítí méně ohroženi nezaměstnaností.

3.1.3. Absolventi a trh práce

Uplatnění absolventů VOŠ na trhu práce odráží celkové postavení absolventů VOŠ mezi absolventy jiných typů a úrovní škol. Zde se bezesporu řadí mezi absolventy terciárního vzdělávání a jejich **uplatnění je na velmi dobré úrovni**.⁸⁹ Avšak tato úroveň vzdělání není zcela akceptována u zaměstnavatelů, jejichž požadavky na zaměstnance obnáší vzdělání na úrovni Mgr., a to zejména ve státní správě. Panují zde nerovné podmínky – byť jsou VOŠ součástí terciárního vzdělávání, absolventi s označením DiS. tak vnímání často ve státní správě nejsou.⁹⁰ Tím vzniká **nespokojenost absolventů se svým statutem** na trhu práce.

91

U subjektů soukromých zaměstnavatelů je situace jiná. Zde bývají preferovány pracovní zkušenosti a dovednosti, předvedený výkon, před druhem vzdělání.

„Profese má určitý „řemeslný podklad“ neboli to, že se student učí praxí a zdokonaluje se neustále reflektováním své praxe. Tedy tak, že se praxí zabývá, žije v komunitě odborníků a tím získává zkušenost, která mu umožňuje pracovat lépe.“

Mgr. Petr Uherka

ředitel Vyšší odborné školy publicistiky v Praze

1. veřejná diskuse o budoucnosti VOŠ

Nač potřebuje česká společnost vyšší odborné školy?

28. 5. 2020

⁸⁹ Analýza stavu a možného vývoje sektoru vyššího odborného vzdělávání, MŠMT, s. 65.

⁹⁰ Konkrétní reakce studentů oboru 68 – Právo, právní a veřejnosprávní činnost.

⁹¹ Úkorně je chápána (po zkušenosti náročného studia) zejména skutečnost, že tyto podmínky nastavuje přímo stát, který deklaruje snahu o rovnost podmínek či alespoň rovnost šancí.

Absolventi VOV na trhu práce

Čerství absolventi škol různých úrovní tvoří jednu z rizikových skupin ekonomicky aktivních obyvatel, která se hůře uplatňuje na trhu práce. Jejich nezaměstnanost v citlivé, juniorní fázi pracovního života je výrazně ovlivněna celkovou ekonomickou situací v zemi, celkovou nezaměstnaností, regionálním stavem nabídky volných pracovních míst a stavem mezi oborovou poptávkou a nabídkou po pracovních silách; zároveň je ovlivněna i vzdělanostní a oborovou strukturou absolventů škol.⁹²

Absolventi humanitního VOV mají v této fázi svého pracovního života dvě výhody.⁹³ Jednak své **budoucí zaměstnavatele často poznali zblízka**, pracovali u nich už v průběhu odborné praxe, znají procesy i budoucí kolegy. Druhou výhodou je skutečnost, že nepotřebují **žádný čas na zapracování**, i nové role zvládnou z pohledu zaměstnavatelů v rámci adaptačního období zaměstnanců. Jsou tedy funkční nezaměstnaností ohrožitelní méně než kolegové bez profesního vzdělávání. Přirozeně, nejsou vybaveni imunitou vůči dalším faktorům, které vedou k nezaměstnanosti.

Konkurenční prostředí na trhu práce

Absolventi vysokých škol z akademických programů, pokud usilují o okamžitý nástup do neakademické práce, mohou být znevýhodněni nedostatkem praxe,⁹⁴ chybějícími pracovními návyky a minimem zkušeností s běžným organizačním a procesním kontextem v odvětví. Naopak absolventi VOŠ mohou při hledání pracovního místa konkurovat předloženým portfoliem profesních zkušeností, specifickými přednostmi, zejména aktuálními odbornými znalostmi a dovednostmi, a především větší profesní flexibilitou (tj. znají celý rozsah profese, různé profesní role, opět odkaz k odborné přípravě a odborné praxi).

---

⁹² Více o nezaměstnanosti absolventů uvádíme v kapitole 3.4.2. Vývoj nezaměstnanosti v novodobé historii ČR.

⁹³ A dovolujeme si na základě diskusí s kolegy z jiných oblastí VOV prohlásit, že je to výrok platný za celé VOV.

⁹⁴ Pokud ovšem v prostředí brigád, tj. práce mimo akademické studium, svůj pracovní obor již nepoznali a tento nevyžaduje specializované a dlouhodobě nabývané dovednosti a postoje získatelné jen odbornou praxí.

3.1.4. Nedostatky systému znevýhodňující studenty a absolventy VOV

Paradox studentů a absolventů VOV spočívá v tom, co svou kvalifikovanou přípravou společnosti přináší a jak je společnost obecně vnímá. Že jejich kvalifikovaná připravenost nepřináší odpovídající symbolické, finanční, postupové aj. ocenění.⁹⁵ Studenti vnímají jako největší překážku „logistické“ důsledky nedořešeného začlenění VOV v systému vzdělávání v ČR.⁹⁶

Pro studenty VOV se zdá, že pro stát je VOV efektivnější způsob zvyšování kvalifikace v úvodním studiu v profesních oborech v rámci terciárního vzdělávání. Tím spíše nerozumí slabé podpoře VOV. VOV se netěší výraznější či dokonce masivní podpoře ze strany MŠMT ani v podobě minimální a výslovné věcné podpory tohoto segmentu,⁹⁷ ani např. v podobě edukace pedagogických poradců středních škol, aby studentům doporučovali právě tu cestu, která v řadě oborů vede k jejich pracovnímu uplatnění nejrychleji.

„Vzdělávací program naší VOŠ v tuto chvíli nemá ekvivalent na žádné VŠ v České republice. Žádná VŠ k tomu nemá ani odpovídající technické vybavení a odpovídající personální zajištění. Na poli specializace naší VOŠ jsou z hlediska dosažených výsledků naši absolventi dlouhodobě podstatně úspěšnější, než absolventi „příbuzných“ studijních programů VŠ.

Je to právě reálná a dlouhodobá konkurenceschopnost našich absolventů, která je nejlepším argumentem pro konstatování, že naši absolventi jsou svou kvalitou rovnocenní s absolventy VŠ. V tomto ohledu je s podivem, že se jejich kvalita neodrží i na získaném titulu.“

*Mgr. Bc. Martina Picko Baumannová
ředitelka Střední uměleckoprůmyslové školy a VOŠ v Jablonci nad Nisou*

⁹⁵ Zejména nutnost při pracovním postupu propracovávat se k magisterskému vzdělání přes opakování povětšinou akademicky orientovaného studia bakalářského typu.

⁹⁶ V České republice je v současnosti 160 vyšších odborných škol, jejichž postavení ve vzdělávacím systému upravuje školský zákon, Část šestá a Vyhláška o vyšším odborném vzdělávání. Legislativa vyššího odborného vzdělání je tedy zakotvena v rámci zákona upravující základní a střední vzdělávání. A to přesto, že z hlediska evropského kvalifikačního rámce, poskytují studentům Vyšší odborné školy vzdělání na úrovni 6 (EQF 6), podmíněné získáním 180 kreditů ECTS, tedy na úrovni odpovídající bakalářskému studiu vysoké školy.

⁹⁷ Dle studentů VOV např. v podobě samostatného zákona o vyšších odborných školách. Proto byl tento scénář také zařazen a diskutován v rámci první etapy projektu.

Dovolte nám modelově porovnat situaci dvou fiktivních studentů:

Obrázek 12: Grafika – Porovnání situace studenta VOV a studenta VŠ

Pro dokreslení nerovnosti uvádíme porovnání platových **podmínek absolventů VOV**. Podle zprávy ISPV o průměrném výdělku ve státním sektoru za rok 2019⁹⁸ pobírali vysokoškolsky vzdělaní zaměstnanci mediánový hrubý měsíční plat 43 496 Kč. Zaměstnanci s vyšším odborným a bakalářským vzděláním dosáhli na plat 38 829 Kč, což je přibližně o 10 % méně. Pro relevanci těchto dat je však důležité zmínit, že jako absolventi VŠ jsou započítáni pouze držitelé magisterských titulů.

Podle našich orientačních průzkumů v diskusích s absolventy oblasti oborů humanitního VOV zastávají u soukromých zaměstnavatelů absolventi s DiS., Bc., Mgr. stejné výkonné pracovní pozice.

Obrázek 13: Tabulka – Hrubý měsíční plat podle vzdělání ⁹⁹

stupeň dosaženého vzdělání (KKOV)		počet zaměstnanců tis. osob	hrubý měsíční plat	
			medián Kč/měsíc	meziroční změna %
Základní a nedokončené	A-C	18,3	20 277	111,0
Střední bez maturity	D,E,H,J	91,9	24 545	109,2
Střední s maturitou	K-M	245,1	34 906	109,1
Vyšší odborné a bakalářské	N,P,R	73,9	38 829	109,8
Vysokoškolské	T,V	199,4	43 496	112,4
Neuvedeno		18,6	34 437	111,6
CELKEM - platová sféra ČR		647,2	36 433	110,3

3.1.5. Mezinárodní spolupráce a mobilita studentů

Česká republika je součástí evropského záměru **maximálně zjednodušit Evropanům přístup k vyššímu¹⁰⁰ vzdělání**, ve kterém téměř neexistují hranice států. Žádná investice do vzdělávání by neměla být zmařena překážkami v procesech jednotlivých států. Někteří právníci se domnívají, že nedůslednosti českého státu při úpravě

⁹⁸ Uvádíme aktuálně poslední dostupné údaje.

⁹⁹ Zdroj: Informační systém o průměrném výdělku, rok 2019 Platová sféra, Výsledky ke dni 25.3.2020 https://www.ispv.cz/getattachment/3dedd52d-3e21-4107-822f-cc6f35ace9f9/CR_194_PLS-pdf.aspx?disposition=attachment

¹⁰⁰ V odborné terminologii jde o „higher education“.

právního prostředí terciárního vzdělávání jsou evropsky soudně přezkoumatelné s konkrétními důsledky pro aktéry českého vzdělávacího systému.

Díky evropským iniciativám, např. kreditovému systému ECTS (The European Credit Transfer and Accumulation System), se dá porovnávat náročnost studia programů jednotlivých škol napříč všemi zapojenými státy. Tento postup výrazně zjednodušuje mobilitu studentů na mezinárodní úrovni.¹⁰¹

BOLOŇSKÝ PROCES

Hlavním cílem Boloňského procesu je vytvořit a rozvíjet Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání (European Higher Education Area – EHEA). To však nemá primárně znamenat sjednocení jednotlivých národních systémů, jako spíše vytváření a rozvíjení prostředků pro jejich propojení. Cílem Boloňského procesu je zachovat diverzitu národních systémů a **zvýšit jejich vzájemnou prostupnost**, ať už v rámci mezinárodní mobility studentů a akademiků nebo v rámci uznávání akademického vzdělání a kvalifikace získaných v ostatních zemích.

ECTS kreditové vyjádření náročnosti studia platí také pro vyšší odborné školy. Přesto se absolventům VOŠ nedostává uznání absolvování předmětů vysokými školami a univerzitami právě v České republice.

Absolvent DiS. programu nemůže navázat na magisterský studijní program na vysoké škole podobného zaměření, ale je odkázán na často při nejlepším repetitivní studium podobného bakalářského programu. Tím některé **české vysoké školy a univerzity dle názoru některých právníků jednoznačně porušují smysl**

¹⁰¹ Zdroj: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/bolonsky-proces-2>, čerpáno 8.1.2021

mezinárodních úmluv Boloňského procesu, který se právě tomuto plýtvání vzácným časem studentů a veřejnými finančními prostředky snaží předejít.¹⁰²

Zahraníční univerzity uznávají 180 ECTS z českých VOŠ

Studium českých studentů v zahraničí názorně ukazuje, o kolik je za hranicemi snazší prostupnost mezi školami. V mnoha zemích EU je pro absolventy VOŠ výrazně snazší postoupit přímo do EQF7 na základě uznání podobných předmětů.

Cesta studenta se tak výrazně zjednodušuje a stát šetří značné náklady na tři roky studia bakalářského programu navíc.

Case study:

Absolventka Vyšší odborné školy publicistiky v Praze B. P., která absolvovala 2019 ve specializaci Printová a digitální média, se rozhodla přihlásit na bakalářské studium do Spojeného království.

Kontaktovala společnost UNILINK, která pomohla s vyřízením přihlášky a potřebných dokumentů. Kromě maturitního vysvědčení, výpisu modulů VOV a motivačního dopisu, nebylo žádné další přijímací řízení ani ve formě pohovoru, ani formou přezkoušení zapotřebí. Byla přijata na Northumbria University, Solent University a Coventry University.

Rozhodla se nastoupit do **třetího ročníku bakalářského studia na Northumbria University** poté, co jí uznali všechny podobné předměty z Vyšší odborné školy publicistiky v Praze. Tento postup jí ušetřil dva roky studia na univerzitě v ČR. A ještě jí britská univerzita s ohledem na dosažené studijní výsledky umožnila pokračovat

¹⁰² Je ovšem možné se na vztah vyšších odborných a vysokých škol jako nositelů terciárního vzdělávání zaměřit z jiné perspektivy, totiž soustředit se na možnosti produktivní spolupráce poskytovatelů různých typů programů, vlastníky odlišné infrastruktury a systémů vč. systémů spolupráce s praxí. Spolupráci VOŠ s VŠ z pohledu studentů se budeme více věnovat v následující kapitole. Dále pak přínosy pro vzdělávací systém zveřejňujeme v kapitole 3.4.6. Spolupráce VOŠ a VŠ na praktické výuce.

na magisterském oboru Criminology and Criminal Justice, bez nutnosti absolvovat Top Up program nebo podobné nástroje.

Více příkladů studentů, kteří v České republice nedostali možnost navázat na studium VOŠ magisterskou úrovní, proto odešli studovat do zahraničí, je zaznamenáno v 6. veřejné diskusi na téma **Profesní školy z pohledu studentů a absolventů**, která se uskutečnila 24. září 2020.¹⁰³

V Boloňské deklaraci v roce 1999 tehdejší ministr školství ČR Eduard Zeman společně se svými zahraničními protějšky deklaroval usilování o **podporu mobility odstraněním překážek, které brání efektivnímu využívání svobodného pohybu se zřetelem na studenty** a jejich přístup ke studiu.

Konkrétní příběhy českých studentů dokazují, že jsme odstranili překážky, abychom umožnili studovat na českých vysokých školách zahraničním studentům, ale **ponecháváme překážky českým studentům v pokračování ve studiu bez ohledu na evropské úmluvy, které směřují k prostupnosti a propustnosti systému v EHEA.**

3.1.6. Spolupráce VOŠ s VŠ pro zlepšení nabídky terciárního vzdělávání

Logické propojení akademické (VŠ) a profesní školy (VOŠ) stejného zaměření se v České republice objevuje pouze ojediněle a stojí zcela na vůli představitelů konkrétních institucí. Např. významná část veřejných vysokých škol zastává postoj¹⁰⁴, že 180 ECTS z VŠ a 180 ECTS z VOŠ nejsou totožné, proto neuznávají

¹⁰³ Záznam veřejné diskuse naleznete na <https://www.youtube.com/watch?v=vPKLvmBbr5E&t=4920s>

¹⁰⁴ Z pohledu těch humanitních VOŠ, které do jednání s VŠ již dříve vstoupily (jedná se o jednání v rozmezí let 2004–2018).

absolventům VOŠ splněné předměty z předchozího vzdělávání. Tím je nutí po tříletém studiu profesní školy začít bakalářské studium od začátku.

Pro absolventy například uměleckých vyšších odborných škol představuje 1. ročník bakalářského studia vysoké školy skutečný krok zpět v profesním životě.

Case study:

T. M. vystudovala VOŠ Scholastiku obor Grafický design a vizuální komunikace. Během studia ve 3. ročníku nastoupila do profesionálního grafického studia na odbornou praxi, ve kterém zůstala pracovat i po dokončení školy.

Rozhodla se pokračovat ve studiu, a tak si podala přihlášku na vysokou školu ve stejném oboru, na kterou nastoupila. Protože se jedná o vzdělání oborově velmi blízké, očekávala, že **část předmětů jí bude uznána**, nebo že jí bude zkrácena doba bakalářského studia. V prvním ročníku byla většina předmětů stejná jako ty, které absolvovala na VOŠ. Z některých měla státnice, proto jí přišlo zbytečné je znovu opakovat. **Žádost o uznání kreditů z předchozího studia jí byla zamítnuta s tím, že vysoká škola kredity z VOŠ neuznává.** Vzhledem k tomu, že jí škola nevyšla vstříc, musela studium ukončit, protože by nemohla při vysoké škole pracovat.

V současné době o dalším vzdělání na VŠ neuvažuje. Zvažuje možnost dálkového studia v jiném, doplňkovém oboru.

Podle názorů studentů humanitního VOV by pro studenty celé terciární úrovně vzdělávání provázání tematicky podobných škol bylo přínosem. Studenti akademických programů by mohli získat přístup k prakticky vedeným modulům¹⁰⁵

---

¹⁰⁵ Modularizace VOV v humanitních programech šla také směrem k syntéze nejlepšího z původní předmětově orientované skladby programů, jsou to „koncentráty“ určené k „výcviku“, k tvorbě, k praktické službě.

VOŠ¹⁰⁶ a zároveň studenti VOŠ by mohli navštěvovat syntetické přednášky na VŠ. Pro obě skupiny studentů by to bylo obohacení.¹⁰⁷

Z hlediska současných trendů a moderních přístupů je tedy přinejmenším žádoucí rozšíření nabídky programů vyššího odborného vzdělávání a pokračování **v odborné diskusi vedoucí k lepší prostupnosti mezi vyšším odborným a vysokoškolským vzděláváním.**

Tématem spolupráce vyšších odborných škol a vysokých škol, resp. prostupností jejich studijních programů se dlouhodobě zabývá Sdružení profesního terciárního vzdělávání, které sdružuje vyšší odborné školy a vysoké školy s bakalářskými profesními programy.¹⁰⁸

„Jednou z příčin se zdá být málo příkladů dobré praxe, tzv. case studies, které by mohly být ukázkovým případem. Máme pečlivě zpracované záměry, které si může každý prostudovat, přesto se zavedení do praxe nedaří. Problém vidím také ve špatném navázání teoretických částí studijních programů na skutečnou praxi.“

Mgr. Ondřej Chrást

*Tajemník Sdružení profesního terciárního vzdělávání
5. veřejná diskuse o budoucnosti VOŠ
Profesní terciární vzdělávání pro regionální rozvoj v ČR
27.8.2020*

Z rešerší se zdá, že podnětů ke spolupráci mezi VOŠ a VŠ alespoň z pohledu studentů je řada. Sdílení systémů VOŠ a VŠ, např. přístup studentů VŠ do VOŠ systémů

¹⁰⁶ Např. podle zkušeností studentů humanitních VOŠ ze studia v zahraničí např. v podobě MINOR oborů, vedlejších specializací.

¹⁰⁷ Samozřejmě konsekvencí takového přístupu by byla otázka financování. Např. "vysílající" škola by přispívala "přijímající" škole? Tak to v minulosti fungovalo např. mezi ETS a ETF UK. Ale ETF UK byla ochotná pokrývat menší poměrnou část. Po několika letech si ETF UK akreditovala vlastní studium, spolupráce s ETS už nebyla třeba. Funkční model i za současných podmínek může být pouze mezi školami, které by spolupracovaly mezioborově a doplňkový obor by neměly ambici si akreditovat.

¹⁰⁸ Tajemník sdružení Ondřej Chrást připouští, že prostupnost z vyšších odborných škol do bakalářských programů VŠ se oproti očekávání za posledních 5 let spíše zhoršila.

odborné praxe, VOŠ infrastruktury odborné přípravy a odborné praxe, regionální dostupnost i unikátních oborů VOV a VŠ, společná spolupráce VOŠ a VŠ se zaměstnavateli. Pohled managementů VOŠ je skromnější a někdy i skeptičtější.

3.1.7. Spolupráce s podniky a regionálními institucemi

Studenty zajímá v rámci jejich profesního studia ještě jeden aspekt. Většina oborů humanitních VOV poskytuje takovou formu odborné přípravy a odborné praxe, že v ní je odevzdávána plnohodnotná práce, která i na své juniorní úrovni snese měřítko zaměstnaneckého díla. V českém legislativním rámci upravuje vztah studenta, školy a zaměstnavatele tzv. **Vyhláška o produktivní činnosti studentů**.¹⁰⁹ Tato část zákona předpokládá, že činnost studenta při praktickém vyučování přináší subjektu, u něhož je vykonávána, hospodářský prospěch, příjem. Student, který je díky své práci v rámci praxe u zaměstnavatele produktivní, je mzdově odměňován přes školu (zaměstnavatel platí škole za produktivní práci studenta).

Studenti humanitních oborů VOV by si přáli tento aspekt dále rozvíjet a rozvinout do bližší spolupráce se zaměstnavateli. Z diskusí vyplývá, že jejich modelovou představou je nějaká forma „duálního vzdělávání“, ovšem vztažená jen k aktuálně konané práci a bez nutnosti závazků pokračování pracovního vztahu formou pracovního poměru, dodavatelské smlouvy apod. Významnou složkou uvažování studentské populace je regionální dostupnost takových možností praktického vyučování, tedy aby VOŠ mohly svoji působnost rozvíjet i nadregionálně, resp. nezávisle na sídlu VOŠ, podobně jako VŠ.

A jednou z uznávaných misí profesního terciárního vzdělávání je podpora rozvoje regionu. Tedy v místě, kde studenti vyšších odborných škol studují a kde by i později mohli pracovat. **Kvalifikovaní absolventi pomáhají jednotlivým regionům k jejich rozvoji** a z tohoto hlediska jejich prostřednictvím přispívají rozvoji regionů právě profesní školy nejvíce provozováním odborné přípravy a následné odborné praxe v regionu, u místních zaměstnavatelů.

¹⁰⁹ Část jedenáctá školského zákona, §122 Hmotné zabezpečení a odměny za produktivní činnost.

Studenti humanitních VOV spatřují v koordinaci možností regionálně zakotvené odborné praxe také relevantní požadavek na přizpůsobení činnosti a rozhodování akreditační komise pro vyšší odborné vzdělávání. Jde o místní požadavky trhu práce vyjádřené poptávkami studentů na odborné praxe.¹¹⁰ Tento ukazatel by pak podle studentů mohl být jedním z dokladů požadovaných po školách při reakreditaci oborů. Tomu však nezbytně předchází **revize oborové soustavy odborného vzdělávání**, a to s ohledem na potenciální duplicity s vysokoškolskými obory,¹¹¹ resp. vysokoškolských oborů s obory vyššího odborného vzdělávání. Pak je možné specifikovat i **revizi soustavu oborů vzdělávání pro vyšší odborné vzdělávání na základě požadavků trhu práce**.

Škola je tažená historií a tradicí dané lokality, může být vedena aktuální potřebou regionu, ale také oborovou invencí, třeba díky zahraničním kontaktům a sledování oborových trendů. Rozhodující je též spádovost a místní infrastruktura. **VOŠ v regionu může využít současné možnosti a posilovat další rozvoj regionu.**

Studenti humanitních VOV s vysokým podílem osobně vykonávané „ruční“ práce vnímají, že je nezbytná soustavná inovace odborných praxí VOŠ podle požadavků modernizace trhu práce a dalších vývojových trendů, která je nezbytná vzhledem k tzv. megatrendům, jako je digitalizace, automatizace, robotizace, mechanizace a další (tzv. Průmysl 4.0).

¹¹⁰ Z pohledu studentů spíše než predikcemi úřadů práce, které jsou užitečným, ale přece jen „zpětným zrcátkem“, přibližují stav trhu práce ze zpětného pohledu a jen výběrově (poptávky praxí podle studentů mnohem lépe mohou ilustrovat aktuální potřeby oborového trhu práce).

¹¹¹ VŠ nejsou vázány Dlouhodobými záměry rozvoje v jednotlivých krajích, které reflektují politické předpoklady aktuální konstelace krajských zastupitelů. Studijní programy akreditují (NAU, popř. uvnitř institucionální akreditace) s přihlédnutím k odborným potřebám (výzkum, zahraničí, poptávka zaměstnavatelů, invence VŠ) a podle svého uvážení.

„Je nutné si uvědomit, že trendy, které zažíváme posledních několik desetiletí, zvyšují zaměstnanost v oblasti služeb a snižují ji v průmyslu, kde je práce člověka nahrazována stroji. Na druhou stranu je možná také zajímavé, že když někdo pracuje rukama, má tu výhodu, že vidí výtvar toho, co dělal, a to okamžitě.“

Dr. Jiří Horecký

prezident Unie zaměstnavatelských svazů

4. veřejná diskuse o budoucnosti VOŠ – VOŠ a současný trh práce

30.7.2020

Studenti i pedagogové humanitních VOV zdůrazňují, že profese, které se vyučují na vyšších odborných školách, nestojí jen na teoretické znalosti a praktické dovednosti, ale také do značné míry na pečlivě budovaných postojích studentů,¹¹² na jejich přístupu k práci. Aktivní nebo i přímo agilní přístup k pracovnímu úkolu, popř. nové zadání pracovního úkolu, nové pojetí pracovního problému, který má být vyřešen, je to, co z **VOŠ také dělá atraktivní studijní prostředí.**

Studenti chápou a oceňují, že to znamená nejen osvojit si základy profese nejen ve škole, ale také na pracovištích zaměstnavatelů. **A to se vší náročností skutečného pracovního procesu: termín, dílo, šéf, kolegové, podmínky.**¹¹³ S těmito získanými schopnostmi pak nastoupit do profesního života. Schopnost osvojování nových přístupů k praxi je totiž základem dobrého ukotvení praxe neboli předpokladem pro celoživotní vzdělávání, které je pro udržení v profesi vzhledem k inovativním trendům, nezbytně nutné. Což je jeden z přínosů vyšších odborných škol, který studenti oceňují.

¹¹² Tj. internalizovaných a v oborové praxi prověřených hodnotách. Tak ostatně bývají i popisovány etablované profese, jako jednota oborových znalostí, pokročilých, komplexních dovedností a pracovních postojů, které všechny nějak využívají přirozené dispozice, „talenty“ studentů.

¹¹³ Studenti nejčastěji v diskusích uváděli jako nový aspekt jejich studijního úsilí „termín“ a „vedoucí“, tyto aspekty formovaly i jejich sebejistotu v práci.

Case study:

Střední umělockoprůmyslová škola v Jablonci nad Nisou založila v roce 2015 Vyšší odbornou školu – Obor Ražená medaile a mince 82-41-N / 06, která navazuje na zaměření Design grafické a plastické rytiny (dále jen DGPR). **Na tomto principu vznikla většina umělecky zaměřených vyšších odborných škol v našem regionu.**

Skladba a struktura programů těchto VOŠ **reaguje na požadavky zaměstnavatelů regionální sféry** a rozvíjí obory umělecky zaměřených středních škol regionu.

Avšak absolventi VOŠ v současné době nemají možnost žádat na oborově příbuzných VŠ o uznání předchozích dosažených studijních výsledků. Studijní cesta takových zájemců o studium na VŠ začíná tedy od prvního ročníku abalářského studia, a to v podstatě vede k prodlužování studijní cesty studentů a s tím souvisejícím zvýšením finančních nákladů na jeho studium na straně státu i dotyčného jedince.

Vzhledem k tomu, že je jedním z deklarovaných cílů strategie pro vzdělávání **prostupnost systému a důraz na celoživotní vzdělávání**, mělo by být v zájmu všech participantů vzdělávacího procesu tyto cíle naplňovat.

Uznání předchozího vzdělání na VOŠ ze strany VŠ by umožnilo zkrácení a zlevnění studijní cesty těch, kteří by rádi pokračovali v dalším studiu na VŠ. Současně by někteří absolventi VOŠ s titulem profesní bakalář mířili rovnou do praxe.

Profesní bakalář by označoval absolventy těch oborů VOŠ, které svým výsledným profilem absolventa naplňují definici **profesně orientované činnosti předně zaměřené na praktickou, specializovanou realizaci výrobních výstupů, které vyžadují kompetence a znalosti**, které nemá absolvent SŠ a které v požadovaném rozsahu zaměstnavatelů nenabízí ani absolventi bakalářských a magisterských studijní programů na VŠ. V případě naší konkrétní VOŠ lze uvést konkrétní příklady, proč je pro např. Českou mincovnu a.s. výhodnější přijmout absolventa naší VOŠ oproti absolventu VŠ.

3.1.8. Shrnutí: SWOT analýza VOŠ z pohledu studentů

Obrázek 14: SWOT analýza – VOŠ z pohledu studentů

Silné stránky	Příležitosti
nabídka atraktivních a nových oborů, které předpokládají rychlé uplatnění absolventa na trhu práce	nové požadavky zaměstnavatelů po specializovaných absolventech s rychlou adaptací v době krize porostou
bezprostřední kontakt s budoucími zaměstnavateli	nově vznikající obory v důsledku digitalizace, automatizace, mechanizace a robotizace (Průmysl 4.0) nabízí nová a další možná uplatnění
lektori z řad profesionálů z praxe seznamují studenty s aktuálními trendy oboru a předávají své praktické zkušenosti	trh bude přesycen absolventy Bc. programů bez praktických dovedností a zaměstnavatelé začnou absolventy VOV aktivně vyhledávat
možnost navázání kontaktu s potenciálním zaměstnavatelem a plynulého přechodu ze studia do zaměstnání	spolupráce VOŠ a VŠ – studenti akademických programů by mohli získat přístup k prakticky vedeným modulům VOŠ a zároveň studenti VOŠ by mohli navštěvovat přednášky na VŠ
rychlý kontakt s reálnou podobou zaměstnání	podpora rozvoje regionů vznikem VOV, které udrží studenty a absolventy v jejich domovském regionu
možnost reflexe výběru oboru již během studia	možnost využít 180 ECTS při studiu VŠ v zahraničí v rámci Boloňského procesu
rychlé získání užitečných pracovních návyků	
odborné praxe – nabytí zkušeností s běžnou rutinou oboru i konkrétní profese	
studenti mohou uplatnit své praktické schopnosti i teoretické vědomosti	
krátké a plynulé zapracování v zaměstnání	
velká profesní flexibilita a uplatnitelnost absolventů	

Slabé stránky	Hrozby
VOŠ jsou součástí terciárního vzdělávání, avšak absolventi s titulem DiS. tak vnímáni nejsou	profesní vzdělávání na VOŠ bez podpory státu bude chřadnout a diplomy z VOŠ budou vnímány jako druhořadé a nedostačující
nedostatečná reputace VOŠ v řadách veřejnosti	
nerespektování Boloňského procesu – absolvent DiS. (EQF6) programu nemůže navázat na magisterský studijní program na VŠ podobného zaměření, ale je odkázán na studium bakalářského programu	z rozhodnutí MŠMT budou VOŠ ostrakizovány a absolventi budou znevýhodněni
nižší nástupní plat oproti absolventům bakalářských programů	

3.2. Požadavky zaměstnavatelů na absolventy terciárního vzdělávání

Proč jsou vyšší odborné školy důležité z pohledu zaměstnavatelů a co brání tomu, aby svůj potenciál naplňovaly efektivněji? V první řadě se výrazně zejména pak v posledních letech proměnila poptávka po úpravě systému vzdělávání jak od studentů, tak zaměstnavatelů. Studenti i zaměstnavatelé stále více kromě širšího univerzitního vzdělávání poptávají i flexibilnější a novým trendům více odpovídající praktickou výuku. Takovou, která je rychleji a ve větší míře využitelná v praxi. V žádném případě to neznamená rezignaci na univerzitní typ terciálního vzdělání. Naopak, jedná se o jeho funkční doplnění, aby společnost profitovala ze synergií takové nabídky.

Absolvent VOŠ je u zaměstnavatelů žadáným artiklem zejména pro **vyšší úroveň profesních dovedností**. Specifikum vyššího odborného vzdělání je praxe. Díky intenzivnímu důrazu na praktické předměty od samých počátků studia a zapojení zaměstnavatelů do vzdělávání jsou vyšší odborné školy, jejich studenti i absolventi v neustálém kontaktu s aktuálním vývojem svého odvětví. Školy jsou díky svému nastavení schopné reagovat na proměny v oboru či na trhu práce velmi flexibilně. ¹¹⁴

Paradoxní, ale z pohledu zaměstnavatelů nezanedbatelný, je vítaný bonus v podobě **nižších mzdových požadavků** absolventů VOŠ.

*„Faktor úspěchu vyšších odborných škol je vložen už v tom, jak vypadá vzdělávací program. Ten musí VOŠ postavit na tom, že má kolem sebe zaměstnavatele. Musí se s nimi dohodnout. Pokud ví, co oni potřebují, tak je **na vlně toho, co je aktuální a moderní**. Tedy není-li o jedno téma zájem, ale objeví se zájem o téma jiné, VOŠ reagují lépe (než VŠ).“*

Ing. Miloš Rathouský

Svaz průmyslu a dopravy ČR

4. veřejná diskuse o budoucnosti VOŠ – VOŠ a současný trh práce

30.7.2020

Zájmem zaměstnavatelů je mít možnost, ale i schopnost efektivně ovlivňovat kvalitu absolventů VOV. Podle představitelů Svazu průmyslu a dopravy ČR i Hospodářské komory ČR se vyšší odborné školy snaží optimalizovat profil absolventů v rámci své spolupráce se zaměstnavateli. **Profesní dovednosti** a s tím spojená minimalizace času, potřebného na zpracování, **jsou nejvýznamnější kompetitivní výhodou absolventů VOŠ** a tím i škol tohoto typu jako takových.

¹¹⁴ Zaměstnavatelé žádají adaptabilitu v řádu měsíců, VOŠ jsou při vhodně strukturované akreditaci schopné reagovat mezi obdobími, „semestry“.

Tedy prvořadým zájmem VOŠ a současně potřebou vzdělávacího systému ČR jako celku je **vychovávat absolventy/experty v profesních dovednostech** pouze s nezbytnými akademickými základy a tím současně **vytvářet prostor pro komplementaritu škol vysokých** s jejich akcentem na akademickou část vzdělání.

Je důležité konstatovat, že z **pohledu zaměstnavatelů si VOŠ a VŠ nekonkurují**, naopak by se mohly **vhodně doplňovat**, pokud by se podařilo zlepšit prostupnost a propustnost našeho vzdělávacího systému.

Bohužel předsudky¹¹⁵ často vedou veřejnost k mylnému dojmu, že profesní vzdělávání na VOŠ je jakousi nástavbou k maturitě a také, že VOŠ jsou pouhým předskokanem vysokých škol nebo volbou z nouze. Velké množství studentů **volí raději VŠ, byť pro ně není optimální volbou vzhledem k vybrané profesi**, zejména proto, že je láká zvuk titulu „Bc.“.

Programy VOV nemají ambici konkurovat vysokoškolským akademickým programům, ty vycházejí odjinud a míří jinam.

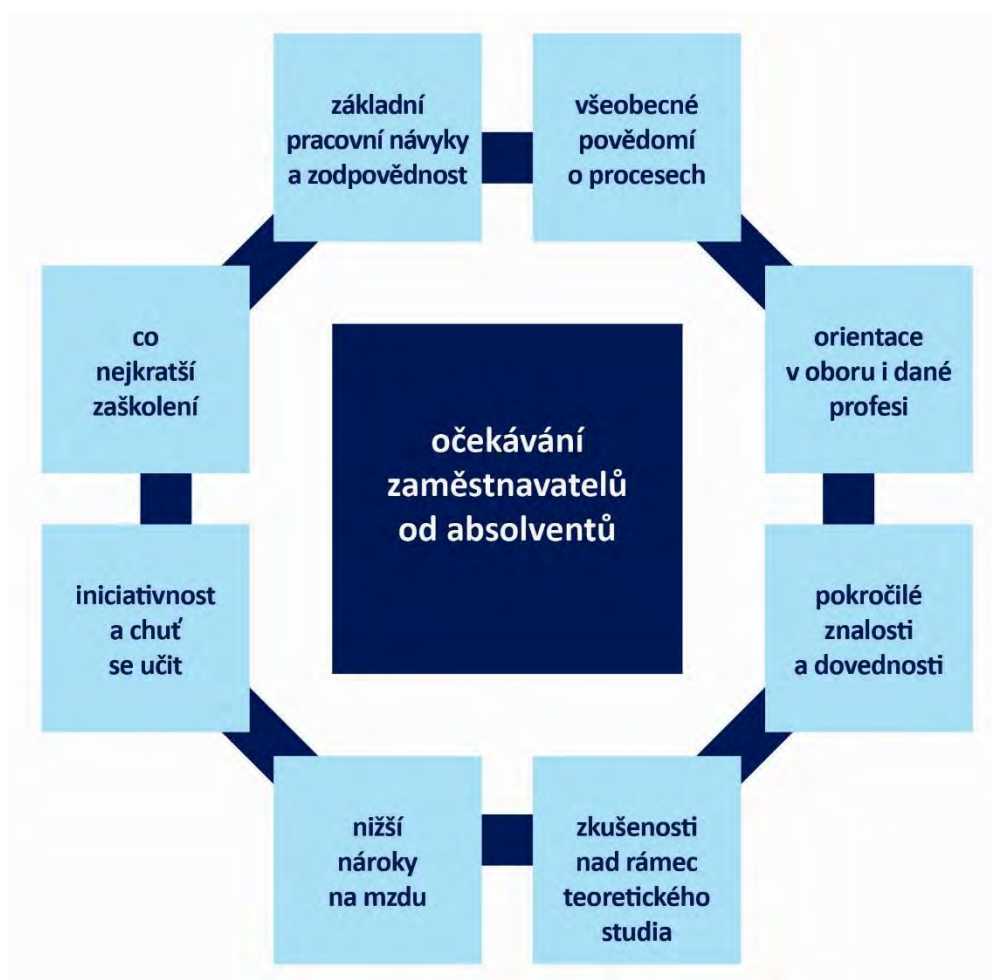
Oba typy programů mají své vzdělávací cíle a v nabídce terciárního vzdělávání by ani jeden typ vzdělávání neměl chybět.

¹¹⁵ A ovšem i vlastní zkušenost: VOV nebylo před první polovinou devadesátých let v ČR dostupné, mají s ním zkušenost první generace studentů.

Obrázek 15: Grafika – Co zaměstnavatelé očekávají od čerstvých absolventů?

Co zaměstnavatelé očekávají od čerstvých absolventů?

Z diskusí v projektu by šlo uzavřít, že bezprostředním požadavkům zaměstnavatelů v humanitních oborech lépe odpovídá styl výuky na vyšších odborných školách. Naopak studium na univerzitách a vysokých školách se ve své většině soustředí na hlubší univerzální znalosti jako široký základ pro vědeckou práci. Zaměstnavatelé doporučovali usnadnit přístup k jeho pokročilejším stupňům (EQF 7) s tím, že by to pro VŠ mohl být motiv k rozvoji specificky zaměřených profesních magisterských programů, které na českém vzdělávacím trhu s výjimkou uměleckých VŠ v humanitní oblasti prakticky nevidí.

3.2.1. Popis současné situace

Zaměstnavatelé jsou jedním ze zásadních hráčů na poli VOV. Z jejich pohledu ovšem mají jen málo příležitostí do obsahu a logistiky vzdělávacích a studijních programů nějak soustavněji promluvit. **Oceňují spolupráci s menšími školami, které na jejich požadavky reagují rychle, byť v rámci kapacit, které mají k dispozici.**

Řada zaměstnavatelů i studentů humanitních oborů má německou nebo rakouskou či nizozemskou zkušenost těsné spolupráce se školami. Např. podmínkou studia na Fachhochschulen byla **společná reflexe odborné praxe u oborového zaměstnavatele**¹¹⁶ v tripartitě zaměstnavatel, student a jeho oborová škola. Do rozvahy budoucích směrů rozvoje odborného vzdělávání jsou vtaženy regiony, které oborová zasedání koordinují a prosazují spoluúčast zaměstnavatelů na některých speciálních nákladech profesního studia.

Podle české odborné veřejnosti by se některá odvětví bez absolventů VOŠ obešla jen obtížně, jedná se zejména o zdravotnictví, sociální práci a vzdělávání. Podobně mluví i specializovaní zaměstnavatelé v humanitní oblasti např. u restaurátorských oborů,¹¹⁷ u některých oborů volné tvorby, případně ve veřejných službách pak regionálním umístění školy.

---

¹¹⁶ Systém duálního vzdělávání se ovšem i dnes proměňuje, a to k slabší vazbě zaměstnavatelů a studentů. Zaměstnavatel se stává více patronem a garantem odborné praxe, ta se také již plní u více zaměstnavatelů.

¹¹⁷ Relevantní podrobné údaje za zaměstnavatele nejsou k dispozici, ale trendově lze snad říci, že v oborech: 61 – Filozofie, teologie jde např. o významnou část prakticky připravených pracovníků menších církví; 82 – Umění a užité umění (včetně VOV v konzervatoři) je asi oblast s nejvýznamnějším podílem absolventů unikátních oborů.

„Které obory se zdají být nezastupitelné? Z mé zkušenosti jsou to zvláště ty, které patří k nejčtenějším u vyšších odborných škol. To znamená zdravotnické, sociální a pedagogické.

*... kdyby nebyly vyšší odborné školy, těchto profesionálů bychom měli nedostatek. **Kdyby tyto VOŠ zde ze dne na den nebyly, způsobilo by to velký problém.**“*

Dr. Jiří Horecký

prezident Unie zaměstnavatelských svazů

4. veřejná diskuse o budoucnosti VOŠ – VOŠ a současný trh práce

30.7.2020

Někteří zaměstnavatelé mají stále tendenci se vůči vzdělávacímu systému vymezovat. Například častým jevem je, že mají zájem pouze o ty nejtalentovanější studenty a nehledí na zájem odvětví jako celku.

Na poli VOV se z pohledu zaměstnavatelů pohybují v zásadě tři hlavní hráči:

- **stát**
(zastupovaný svými institucemi, zajišťující legislativní rámec, případně nastavující mechanismy podpory pro školy i zaměstnavatele)
- **zaměstnavatelé**
(ať již individuálně nebo zapojením zastřešujících institucí, např. Unie zaměstnavatelských svazů, Hospodářské komory ČR příp. v jiných oblastech VOV Svaz průmyslu a dopravy apod.)
- **vzdělávací instituce**
(v tomto případě zejména VOŠ, v některých agendách zastoupené AVOŠ, dříve SPTV aj.)

Z pohledu zaměstnavatelů si všichni tito tři hráči svoji úlohu v procesu tvorby a inovace profesního vzdělávání uvědomují a je potřeba konstatovat, že výměna elementárních informací probíhá. Pro zaměstnavatele humanitní oblasti je ovšem otázkou, zda je úroveň spolupráce dostatečně efektivní, zda odpovídá rychle se

měnící situaci 21. století. V diskusích se zaměstnavateli mnohokrát padly návrhy na účinnou, akční platformu, která by tyto tři aktéry koordinovala bezprostředně, nejlépe na čtvrtleté bázi s velmi jasně danou agendou jednání. Dosavadní koordinace, případné diskuse nad strategickými agendy v koordinaci MŠMT nebo AVOŠ nedostačuje, nevede k cíli dostatečné podpory VOV.

Rozvoj digitalizace, implementace AI, očekávané otřesy na poli trhu práce spojené s probíhající pandemií viru covid-19 přinášejí výzvy, pro jejichž zvládnutí **bude potřeba posunout úroveň spolupráce na zcela novou.**

3.2.2. Spolupráce na úpravách a inovacích profilu absolventa

Požadavky zaměstnavatelů je potřeba vnímat jako přiměřené a standardní, současný stav spolupráce bezesporu pokulhává za nejrozvinutějšími evropskými zeměmi. Změnit potřebuje legislativní rámec této problematiky, ale také uvažování zaměstnavatelů, kteří se musí více snažit zlepšovat vztahy se školami nejenom ve svůj vlastní prospěch, ale také ve prospěch daného oboru jako celku a tím přispívat ke kultivaci podnikatelského prostředí, z čehož potom mohou profitovat všichni hráči. Také školy se musí proaktivně zapojovat do spolupráce, dbát na znalostní rozvoj vyučujících a **optimalizovat profil absolventa podle aktuálního vývoje na trhu práce.**

Centrální databáze kompetencí, kterou Hospodářská komora ČR spolu se Svazem průmyslu a dopravy a firmou Trixima rozvíjí v projektu Kompetence 4.0 a Národní soustava kvalifikací, která je propojená s Národní soustavou povolání, jsou významnými nástroji pro **rozvoj spolupráce VOŠ a zaměstnavatelů.**

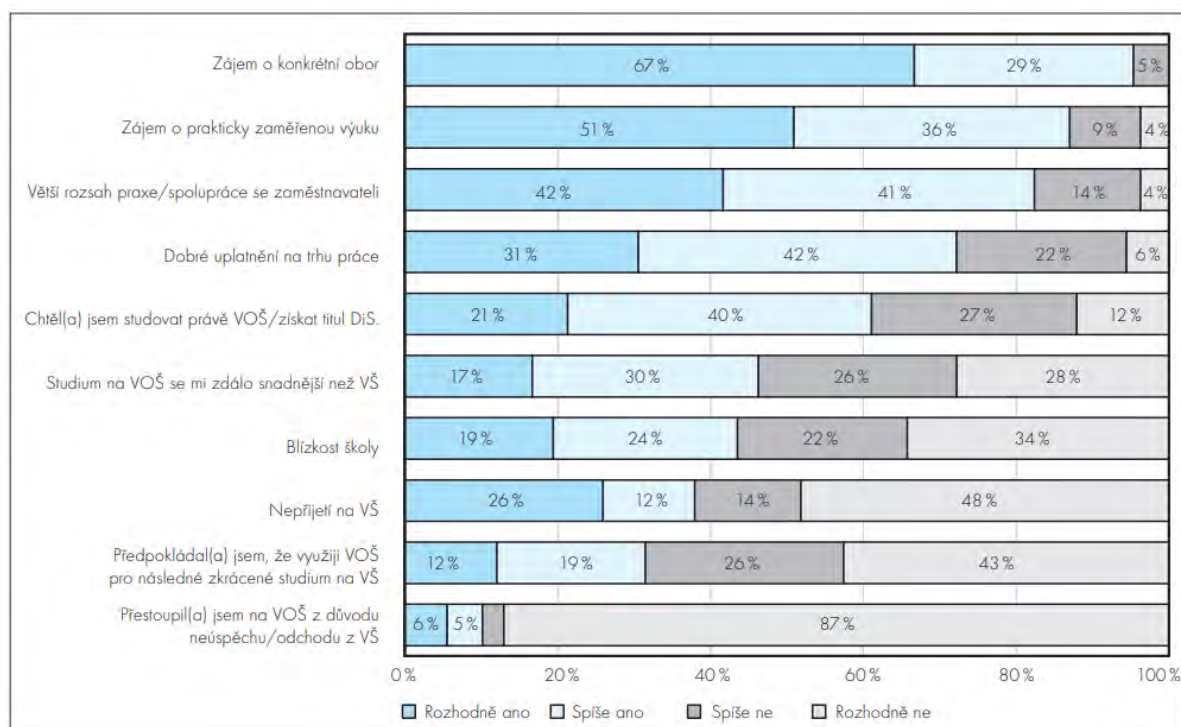
Všechny zainteresované strany by se měly společně snažit hledat pozitivní impulzy rozvoje v zahraničí, ať již prezentací tzv. best practices, aplikací osvědčených konceptů, ale také rozvíjet stáže v podnicích, a to nejenom na našem trhu, ale i v blízkém příhraničí. Struktura pracovních míst je v případě Rakouska a Německa silně ovlivňovaná tamními významnými zaměstnavateli. VOŠ v dané oblasti se tedy mohou stát optimálními partnery těchto subjektů.

3.2.3. Absolventi VŠ vs. absolventi VOV

Podle studie Národního pedagogického institutu ČR – Uplatnění absolventů škol v roce 2019 je **hlavním důvodem pro volbu studia na VOŠ, pro zájem o konkrétní obor**. Porovnáme-li uvedená data s výsledky předchozích průzkumů, pak dominantní motivací je v současnosti zájem o prakticky zaměřenou výuku, kdy tento důvod výrazně roste. V roce 2008 bylo uvedeno 30 % studentů, v roce 2014 se jednalo o 70 % a v roce 2018 tento argument vybralo již 87 % dotázaných studentů.

Obrázek 16: Graf – Důvody volby studia na VOŠ¹¹⁸

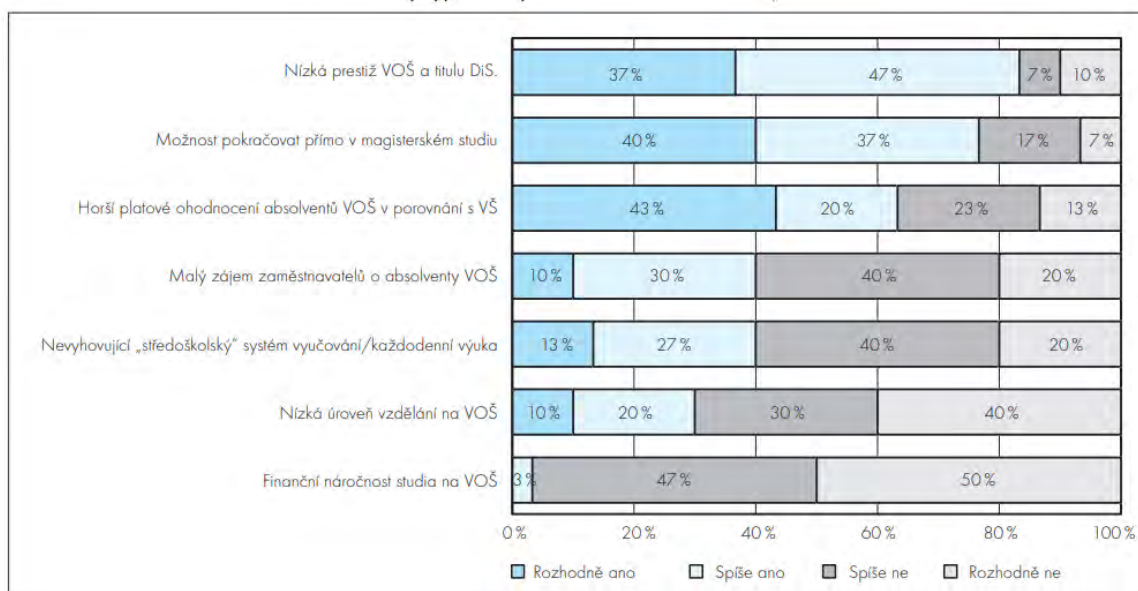
Ukazuje se tak, že **ve veřejnosti dochází k výraznému posunu a k profilaci VOŠ jako škol s prakticky zaměřenou výukou**. Zároveň je tento typ studia nadále imageově vnímán jako možná náhradní nebo jednodušší varianta ve srovnání s VŠ.

Podíváme-li se na zjištěné výsledky z hlediska vývoje, pak můžeme konstatovat, že **spokojenost s volbou VOŠ jako typu studia roste**. V roce 2008 by znovu zvolilo VOŠ

¹¹⁸ Národní pedagogický institut České republiky – Uplatnění absolventů škol v roce 2019.

jen asi 32 % absolventů VOŠ a 68 % by preferovalo VŠ. V roce 2014 uvedlo opakovanou volbu VOŠ 47 % dotázaných a v roce 2018 dokonce 69 %.¹¹⁹

Obrázek 17: Graf – Důvody hypotetické preference studia na VŠ¹²⁰

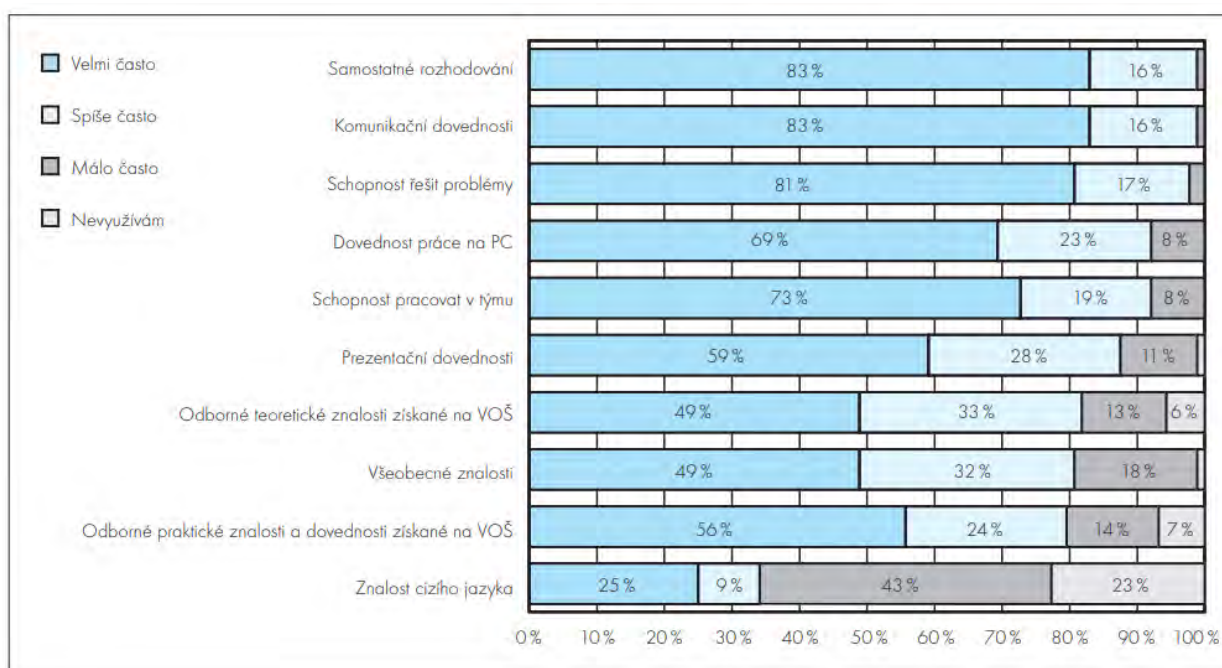
Přibližně třetina absolventů VOŠ (32 %) by si znovu zvolila raději studium na VŠ. **Hlavním důvodem, proč by tito absolventi dali přednost magisterskému nebo bakalářskému studiu, je nízká prestiž VOŠ a titulu DiS. To uvádí 83 % z těch, kteří by zvolili raději VŠ** (z toho 37 % rozhodně ano, 47 % spíše ano). V souvislosti s tím uvádějí jako další důvod horší platové ohodnocení absolventů VOŠ v porovnání s VŠ (63 % z těch, kteří by dali přednost VŠ, z toho 40 % rozhodně ano, 37 % spíše ano).

Podstatným důvodem nespokojenosti se studiem VOŠ je špatná propustnost a posléze i propustnost mezi VOŠ a VŠ a nemožnost pokračovat přímo v magisterském studiu, tedy bez časové prodlevy a nutnosti doplnit si titul Bc. (77 % z těch, kteří by studovali VŠ, z toho 43 % rozhodně ano a 20 % spíše ano).

¹¹⁹ Sami zaměstnavatelé tento trend přičítají např. tomu, že v letech po krizi v roce 2008 zaměstnavatelé čím dál tím lépe hodnotili skutečný přínos pracovníka s tím nebo oním typem studia, nikoli HR potenciál podle papírové dokumentace. A toto hodnocení si nenechávají pro sebe.

¹²⁰ Národní pedagogický institut České republiky – Uplatnění absolventů škol v roce 2019.

Obrázek 18: Graf – Jak často využíváte ve své práci kompetence získané na VOŠ? ¹²¹

Absolvent VOŠ doloženě dosahuje v současné době stejně vysoké úrovně vzdělání jako absolventi bakalářských profesně zaměřených programů, pro zaměstnavatele je tedy bezesporu problémem, že VOŠ nejsou legislativně oprávněny udělovat absolventům bakalářský titul. Uvedená disproporce je letitým neuralgickým bodem systému, **problémem, který brání VOŠ v rozvoji.**

¹²¹ Národní pedagogický institut ČR – Uplatnění absolventů škol na trhu práce v roce 2019.

*„Posunutí vyššího studia směrem k bakalářským programům v legislativě by pomohlo odstranit dnešní, poněkud absurdní stav, kdy terciér popisují dva principiálně odlišné zákony – školský a vysokoškolský, což bývá označováno za **základní formální problém VOŠ.**“*

*článek Učitelských novin
Profesní bakalář jako východisko pro VOŠ
č. 8/2008*

Absence možnosti udělit titul profesního bakaláře totiž nejenom diskriminuje absolventy tohoto typu školy, ale také **snižuje zájem uchazečů o studium**. Byť je v současnosti dle vyjádření **místopředsedy Svazu průmyslu a dopravy Radka Špicara** akcent na dostatečně významný akademický titul v CV uchazeče o práci mezi zaměstnavateli na ústupu, není možné se tohoto narovnění vzdát, dané vzorce chování jsou podle vyjádření absolventů přicházejících do praxe ve společnosti až příliš zažitě.

Hledání talentů

Mnoho mladých lidí není v době, kdy se rozhodují o pomaturitním studiu dostatečně osobnostně zralých, nevyzkoušeli si ještě dostatečně své talenty a málo o nich ví. V případě nástupu na nevhodnou VOŠ či VŠ tak mohou čelit neúspěchu.

*„Mladý člověk musí mít dnes, ve velmi složitém a velmi komplexním světě, v devatenácti letech, nějaký čas na to, aby **našel svou životní cestu.**“*

*Mgr. Petr Uherka
ředitel Vyšší odborné školy publicistiky v Praze
6. veřejná diskuse o budoucnosti VOŠ
Profesní školy z pohledu studentů a absolventů
24.09.2020*

*„Fakt, že jsem vystudovala prakticky zaměřenou školu, mi následně pomohl si vybrat další zaměření studia, ve kterém se chci specializovat, a **pro studium na univerzitě jsem byla mnohem lépe profesně i osobně vybavená**. Studium probíhalo hladce a mnohem rychleji jsem byla schopná se jako novinář začít věnovat své práci. Já mám vystudovanou japanologii na Univerzitě Karlově a kdyby ten proces byl obrácený, kdybych se nejdříve naučila japonsky a pak přemýšlela co s tou japonštinou mám dělat, tak ztrácím strašně cenná léta.“*

*Mgr. Marie Machytková, DiS.
redaktorka Českého rozhlasu, absolventka VOŠP
6. veřejná diskuse o budoucnosti VOŠ
Profesní školy z pohledu studentů a absolventů
24.09.2020*

Rozvoj talentů dospívajícího člověka neprobíhá rovnoměrně a podle názoru odborníků zainteresovaných ve vzdělávacím procesu na VOŠ, je role tohoto typu školy (více profesní, méně akademická) v dané problematice velice důležitá.

System studia na VOŠ je svojí orientací na praxi výrazně snadněji mentálně uchopitelný. Proto někteří studenti, pro které by bylo studium na VŠ příliš široké a nekonkrétní, studují na VOŠ s jasným záměrem dobrat se ke zvolené profesní identitě a ověřit si, jaké talenty mají dále rozvíjet. V menším kolektivu VOŠ získávají bližší kontakt s profesionály z oboru a pod jejich vedením rozvíjí svůj talent.¹²² Získávají zásadní benefit – **čas** – mohou na sobě dále pracovat a mohou po absolutoriu VOŠ pokračovat přímo do zvolené profese, případně doplnit ji dalším studiem na VŠ.

¹²² Jako kdysi ve vztahu mistr oboru – tovaryš (pokročilý student) – žák/učedník. Zaměstnavatelé i studenti humanitních oborů tento model blízkého pracovního vztahu na neutrální půdě školy velmi oceňují.

Case study: ¹²³

Inspirace ze zahraničí je důležitým podkladem pro rozhodování. Zajímavé výsledky přinesla například studie nizozemského výzkumného centra CHEPS, kterému společná Akreditační organizace Nizozemska a Vlámka NVAO (*Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie*) zadala zpracování mezinárodní komparativní studie s úkolem zjistit, jak jsou v různých zemích profesně orientované bakalářské programy propojeny s trhem práce, a najít příklady dobré praxe, jak zajistit zaměstnatelnost absolventů.

Studie nejprve definuje profesní bakalářské studium jako studium prvního cyklu na 6. úrovni EQF (*European Qualification Framework*), které připravuje studenty, aby „**samostatně vykonávali kvalifikovaná povolání**“ (podle obdobné definice nizozemské i vlámské), a to bez ohledu na jeho délku (v letech či v počtu požadovaných kreditů *ECTS – European Credit Transfer System*) či formu studia (*full-time, part-time* atd.). Nizozemské i vlámské zákony požadují, aby vzdělávací výsledky profesně orientovaného bakalářského studia byly těsně propojeny s trhem práce a s odbornou (zaměstnavatelskou) sférou. Na rozdíl od méně náročných programů odborné přípravy na 3. až 5. úrovni EQF je profesní bakalářské studium šířeji zaměřeno, má náročnější úroveň a vede i ke kritickému chápání teorie i principů oboru.

Prvním celkem očekávaným závěrem je, že všechny analyzované studijní programy jsou do značné míry založeny na podkladech a zkušenostech odborné (zaměstnavatelské) sféry. Využívá se přitom řada možností, jak je získat, jako jsou konzultace interní (odborné zkušenosti učitelů a poradních sborů z praxe) i externí (zejména zaměstnavatelé z regionu a reprezentativní orgány na národní i mezinárodní úrovni), na systémové úrovni pak i existující standardy a jiné dokumenty, jako jsou především oborově definované výsledky vzdělávání, národní rámce kvalifikací a programy na podporu inovací.

---

¹²³ Zdroj: <https://vsmonitor.wordpress.com/2015/02/11/profesni-bakalari-na-vysokych-skolach-v-zapadni-evrope/>

Běžnými formami **propojení vzdělávacího procesu s trhem práce a odbornou sférou jsou stáže, projekty realizované v praxi nebo celkově výuka založená na projektech.**

Do výuky jsou zapojováni učitelé s praxí v oboru, externí hostující učitelé, pořádají se exkurze a nabízejí volitelné moduly. Odborníci z oboru se také podílejí na hodnocení projektů, stáží a někdy i na hodnocení diplomových prací.

Díky silnému propojení s odbornou sférou **se mnoho studijních programů neustále¹²⁴ upravuje podle posledního vývoje v daném oboru**, především v dynamických oborech, jako je například cestovní ruch, ale i etické konsekvence digitálních technologií apod.

Ve všech třech zkoumaných oborech jsou přenositelné dovednosti, které se vztahují obecně k zaměstnatelnosti, hned na druhém místě důležitosti za oborově specifickými dovednostmi. Mezi přenositelné měkké dovednosti patří například komunikace, schopnost získat zaměstnání (například vedení rozhovorů, vytváření sítí, profesionalizace online styku) a jazykové dovednosti.

3.2.4. Aktivní zapojení zaměstnavatelů a odborníků z praxe do vzdělávání

„Odborník ve výuce vlastně nemá na škole žádné postavení, protože třeba nemá ten dostatečný počet titulů, aby mohl některý předmět spolugarantovat.“

Mgr. Ondřej Chrást

*Tajemník Sdružení profesního terciárního vzdělávání
5. veřejná diskuse o budoucnosti VOŠ
Profesní terciární vzdělávání pro regionální rozvoj v ČR
27.8.2020*

Problematika tzv. „odborníků ve výuce“ je dlouhodobě nedořešená. Jejich zapojení, ačkoliv ve vyspělých evropských zemích patří mezi preferované strategie, není v ČR

¹²⁴ Za základní je považován roční cyklus obnovy.

bez překážek.¹²⁵ Legislativní nastavení neumožňuje jejich plné zapojení ve výuce, nemohou být garanty vyučovaných předmětů, neboť často nemají pedagogické minimum, ani nedisponují odpovídajícími akademickými tituly. V tom případě se ve výuce objevují jako hosté. Což jim z hlediska zaměstnavatelů i pedagogů VOŠ ubírá na autoritě a ovšem také komplikuje jejich odpovídající finanční ohodnocení.

3.2.5. Odborné praxe

Za dobu své existence vyšší odborné školy měly možnost najít a propracovat přístup k odborným praxím. Nastavily modely spolupráce se zaměstnavateli, tak aby absolvent odcházel s praktickými zkušenostmi v dané profesi. Mají vybudované systém získávání, správy a vyhodnocování odborných praxí. Mají dojednaný okruh osobních vztahů se zaměstnavateli, zaměstnavatelé zasedají v poradních orgánech ředitelů VOŠ.

VOŠ vnímají systém odborných praxí na pracovištích zaměstnavatelů jako klíčovou součást studia. Avšak tomu předchází něco ještě důležitějšího – **individualizovaná praktická výuka**, praktická příprava v „hájených“ podmínkách školy, která vybavuje studenta na možnost vůbec efektivně být na praxích přítomen, nebýt na obtíž.

Je-li student úplně na počátku svého profesního života vyslán na praxi k zaměstnavateli, nebude ho zaměstnavatel vnímat jako přínos, ale spíše jako zátěž.¹²⁶ Ani student se zde nemá možnost plnohodnotně rozvíjet, protože nemá na čem stavět. Takový průběh praxe je vysoce frustrující a na obou stranách vztahu dochází k nesprávným závěrům.

Proto úvodní seznámení s profesí musí proběhnout ještě ve škole pod vedením profesionálů, v prostředí, kde je možné dělat chyby, kde je lze vyhodnocovat

---

¹²⁵ Umělecké VOŠ (obory 82) zde registrují určitou výhodu v tom, že jejich pedagogové často pracují ve volných živnostech a svou tvůrčí praxí mohou více přizpůsobovat nárokům provozu školy. Formální požadavky (např. aprobační) to však z nich stejně nesníhá.

¹²⁶ Nedisponuje ještě ani jen juniorními dovednostmi, je spíše pozorovatelem, někteří zaměstnavatelé v tomto případě mluví o „stáži“ a důsledně odlišují od produktivní „odborné praxe“.

a nejlépe učit se vrstevnický. Školy mají vnitřní infrastruktury, kde v simulovaných podmínkách studenti odslouží své „těžké začátky“.

Strukturované systémy praxí jsou organizačně náročné a univerzity je typicky nemají, protože jsou orientované k výzkumným úkolům.

VOŠ ale v rámci praktické výuky vytváří **bezpečná prostředí**, kde se mimo jiné ukáže, kdo má k čemu předpoklady a kdo má jaké talenty.

Z pochopitelných důvodů **zaměstnavatelé chtějí až studenty, kteří dostoupají k těm nejvyšším stupňům praxe, kde pod supervizí jsou schopni samostatné práce.**

Z pohledu zaměstnavatelů jsou VOŠ na praxi orientované školy, které vyvinuly kvalitní systém řízení praxí, nezatěžující správou praxí zaměstnavatele. **Systém praxí, kterým projde student VOŠ,¹²⁷ je dostatečně komplexní a s jasně stanoveným cílem, co a proč se má student naučit a rovněž i kdy nejlépe.** Na tyto zkušenosti z bezpečného prostředí školy pak navazuje zkušenostmi na pracovišti konkrétních zaměstnavatelů.

¹²⁷ Zde je nezbytné uvést rozdíl mezi stáží, která může být zvolena samotným studentem i mimo studovaný obor, a strukturovanou odbornou praxí, které designují a vedou VOŠ. Mají pak na ně odpovědnost i směrem k zaměstnavatelům.

„Nežijeme ve světě, kdy se všichni zaměstnavatelé nemohou dočkat toho, až otevřou brány svého závodu spolupracujícím školám – ať už středním, vyšším odborným nebo vysokým – a bez ohledu na kvalitu studentů si vezmou na starost celý ročník, o který se budou starat a kterému dopřejí praxi. Bohužel to prostě tak není.

Často slyším reakce: Víte pro nás je to náročné mít v podniku studenty. Musíme tomu věnovat hodně času, hodně energie našich zaměstnanců. Aby se nám vyplatila, potřebujeme jenom ty nejlepší studenty, o kterých dopředu budeme vědět, že nám tady zůstanou, aby naše investice nebyla marná.

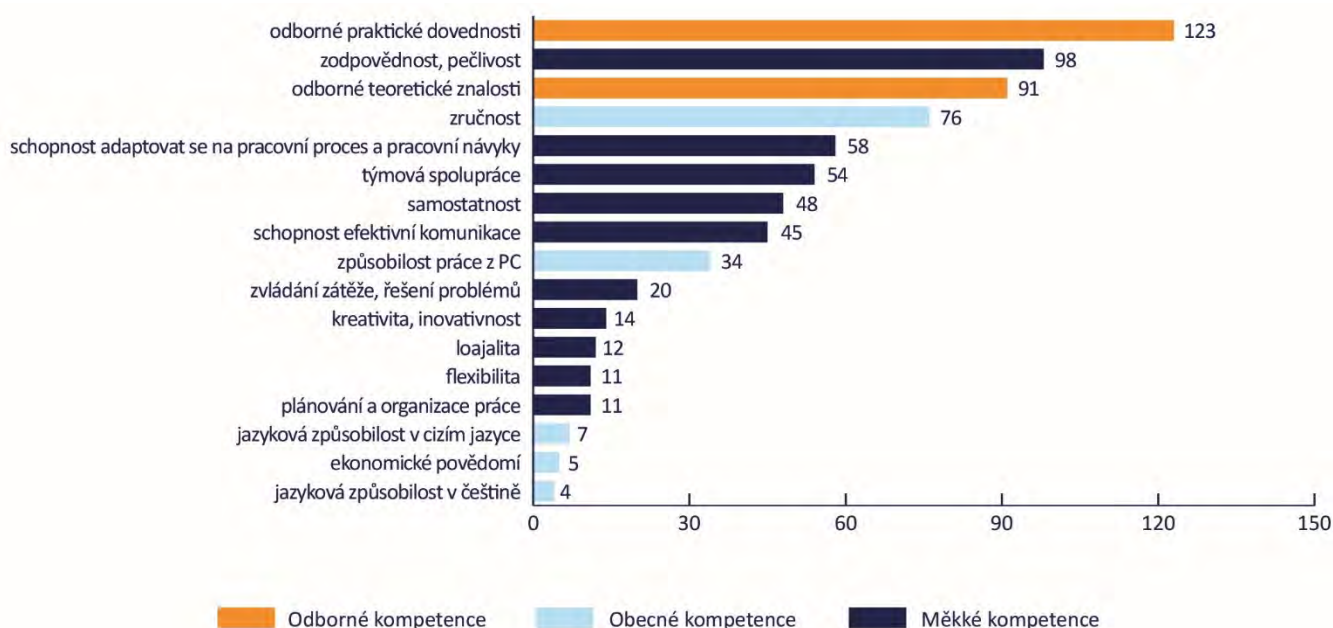
Kultura, kterou znám z Rakouska či Německa, kdy kromě toho, že to firmy dělají pro sebe, tak to také dělají pro kultivaci širšího prostředí, ve kterém podnikají, u nás není tak vyvinutá.“

*Radek Špicar
viceprezident Svazu průmyslu a dopravy
7. veřejná diskuse o budoucnosti VOŠ
Vize vyššího odborného vzdělávání
26. 11. 2020*

Pro dokreslení situace z pohledu zaměstnavatele uvádíme vyjádření představitelů podniků přijímajících absolventy na otázku, které kompetence považují za nejdůležitější.

Obrázek 19: Graf – Kompetence, které považují zaměstnavatelé u absolventů za nejdůležitější ¹²⁸

Z uvedeného grafu vyplývá, že odborné praktické znalosti převyšují ostatní kompetence, neboť pro zaměstnavatele je obtížné v rámci pracovních týmů vyčlenit mentora nezkušenému absolventovi, který bude několik týdnů učit eléva orientovat se v dané profesi.

3.2.6. Zlepšení úrovně výuky vzhledem k aktuálnímu rozvoji profesí

Z pohledu zaměstnavatelů v oblasti humanitních VOV je soustavné působení odborníků z praxe na školách organizačně poměrně komplikované. Ad hoc zapojení do výuky, tedy určitá forma hostování, je častý jev již dlouhá léta, kdy se dle probírané výuky účastní spolupracující expert. Je to mezi studenty i vyučujícími oblíbená praxe, studenti mají tendenci člověku přímo ze „světa práce“ více věřit, vyučující mohou čerpat nové podněty z oblasti rozvoje profese, změn v podnikové kultuře apod.

¹²⁸ Zdroj: <https://www.monitorzk.cz/zamestnatelnost-mladych/hodnoceni-pripravenosti-absolventu-ss-vos-a-vs>

Tento model ovšem nepokrývá výuku jako celek, **získávání profesního fundamentu je věc dlouhodobá a soustavná**. Cílem je usnadnit zapojení odborníků z praxe, a to i těch, kteří nemají pedagogické minimum. Dnes nemohou garantovat předmět, mohou jen ve výuce hostovat.

Zajímavou a potencionálně perspektivní problematikou je **vzájemná prostupnost mezi školami a zaměstnavateli**. Mezi oběma spolupracujícími subjekty by se měla odehrávat výměna osobností a tím i zkušeností. Existují i možnosti stáže pro pedagogy ve firmách, neboť zaměstnavatelé rádi poukazují na to, že z hlediska odbornosti/profese mohou někdy pedagogové zaostávat. Takové **prolínání výuky a praxe** bývá značným přínosem pro obě strany.

„Je potřeba najít a objevit „mentory“, talenty ve firmách, kteří by byli průvodci na místě. Samozřejmě tak trochu počítám i s tím, že tihle trenéři/mentori/průvodci, by mohli být ti, kteří budou na té škole učit. Ale možná se ukáže, že budou dva – jeden bude lepší pro to, aby působil ve firmě, protože tam má daleko lepší přehled a má tam i autoritu, která mu umožní, aby držel ochrannou ruku nad některými vrtochy nebo nedokonalostmi, které studenti budou mít a obráceně, některý bude daleko lépe fungovat ve spolupráci s VOŠ jako kantor.

Tahle personální prostupnost je nesmírně důležitá pro hledání optimálního modelu spolupráce VOŠ a zaměstnavatelů. Zde ovšem identifikuji jakousi bariéru pro daleko větší a užší spolupráci VOŠ a zaměstnavatelů. Tady je jedna z velkých příležitostí pro VOŠ. Tuto bariéru překonat. Nabídnout pro tyto lidi, kteří jsou velmi dobře profesně kvalifikovaní, nějaké zázemí, a třeba i jim zvýšili kvalifikaci nebo přinejmenším jim zvýšili sebevědomí a oni získali chuť. Měli bychom být schopni tyto lidi ve firmě zaplatit, to jsou skutečně vysoce kvalifikovaní lidé, kteří jsou ochotni vzít na sebe obrovské břímě a připravovat nastupující generaci.

*Zdeněk Zajíček
viceprezident Hospodářské komory a prezident ICT unie
7. veřejná diskuse – Vize vyššího odborného vzdělávání
26. 11. 2020*

3.2.7. Zapojení zaměstnavatelů do financování vzdělávání studentů

Současný právní rámec umožňuje na straně zaměstnavatelů podporovat své zaměstnance při studiu, které vede ke zvyšování odbornosti.

Od daňové povinnosti jsou osvobozeny na straně zaměstnanců veškeré výdaje vynaložené zaměstnavatelem na jejich odborný rozvoj. Podmínkou je, že příslušné **vzdělávání bude souviset s předmětem činnosti zaměstnavatele a jejich poskytnutí bude v nepeněžní formě.**¹²⁹

Podle § 227 zákoníku práce péče o odborný rozvoj zaměstnanců zahrnuje zejména:¹³⁰

- zaškolení a zaučení,
- odbornou praxi absolventů škol,
- prohlubování kvalifikace,
- zvyšování kvalifikace.

Zdálo by se tedy, že individuální podpoře studentů VOV zaměstnavateli nic nebrání. Zaměstnavatelé však upozorňují na slabší instrumentarium nástrojů pro financování vzdělávání studentů přímo přes školy.¹³¹

---

¹²⁹ Do daňových nákladů zaměstnavatele je možné od roku 2011 v souladu s §24 odst. 2 písm. z) Zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (dále jen "ZDP") zahrnout motivační příspěvek na vzdělání budoucího zaměstnance. Motivační příspěvek činí 5 000 Kč na studenta VŠ (i dálkově studujícího) nebo 2 000 Kč na studenta SŠ (i dálkově studujícího), který se připravuje na výkon profese poplatníka – firmy. Tato částka je příjmem „studenta“ dle §6 odst. 1 písm. d) ZDP, tento příjem nepodléhá soc. a zdrav. pojištění.

Stále hovoříme o poplatníkovi, který se pro daného zaměstnavatele připravuje na budoucí výkon profese, a to na základě vzájemného smluvního vztahu. Znění ZDP od 1. 1. 2014 zvyšuje motivační příspěvek na 5 000 Kč a 10 000 Kč.

Jak přispět zaměstnancům na jejich odborný rozvoj stanoví §6 odst. 9 písm. a) ZDP. Dle tohoto ustanovení může zaměstnavatel poskytnout svým zaměstnancům nepeněžní plnění na odborný rozvoj zaměstnanců související s předmětem činnosti zaměstnavatele nebo nepeněžní plnění vynaložené zaměstnavatelem na rekvalifikaci zaměstnanců podle jiného právního předpisu upravujícího zaměstnanost (Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti).

¹³⁰ Zdroj: <https://www.pamprofi.cz/33/podpora-zamestnancu-pri-studiu-uniqueidgOkE4NvrWuO8aNfT49E0V7gP8Pe7dHSN/>

¹³¹ Někteří zaměstnavatelé pohlížejí na školy – z našeho úhlu pohledu hraničně – jako na HR agentury zaměstnavatelů.

3.2.8. Vývoj pracovního trhu a poptávky po kvalifikovaných pracovnících

Společnost ManpowerGroup Česká republika zveřejnila 8. prosince 2020 výsledky průzkumu Index trhu práce pro první čtvrtletí roku 2021. Všem účastníkům vybraného reprezentativního vzorku 509 zaměstnavatelů v ČR byla položena otázka: **„Jak očekáváte, že se změní celkový počet zaměstnanců ve vaší společnosti v následujícím čtvrtletí do konce března 2021 v porovnání s aktuálním čtvrtletím?“** Zaměstnavatelé v ČR hlásí pro první čtvrtletí 2021 utlumené náborové aktivity. 8 % zaměstnavatelů očekává nárůst počtu pracovních sil, 9 % předpovídá snížení počtu pracovních sil a **77 % zaměstnavatelů nepředpokládá žádné změny**. Na základě těchto údajů vykazuje Čistý index trhu práce pro Českou republiku pro první čtvrtletí 2021 hodnotu -1 %. Po sezónním očištění je jeho hodnota +1 %.

„Na trhu práce probíhá několik protichůdných tendencí. Vidíme masivní odchody lidí z gastronomie, úplně zamrzlý trh práce ve výrobě, náborů v e-commerce a logistice, nedostatek lidí s technickým profilem a velmi omezenou schopnost trhu přesouvat velké počty lidí do jiných sektorů.“

*Jaroslava Rezlerová
generální ředitelka ManpowerGroup Česká a Slovenská republika*

Zaměstnavatelé ve čtyřech ze sedmi odvětví předpovídají pro nadcházející čtvrtletí nárůst počtu pracovních sil. **Nejsilnější náborové plány hlásí odvětví Ostatní služby s Indexem +8 %** (konkrétně státní správa, zdravotnictví, vzdělávání a kultura, doprava, skladování a komunikace). Nárůst počtu pracovních příležitostí očekávají odvětví Zpracovatelský průmysl (+3 %), Stavebnictví (+2 %) a Finance, pojištění, nemovitosti a další služby podnikům (+1 %). Oproti tomu Ubytování a stravování hlásí pesimistický výhled s Indexem -28 %. Částečný pesimismus pozorujeme v odvětví Ostatní výroba (Výroba a rozvod el., plynu a vody; Zemědělství, myslivost, lesnictví a rybolov; Těžba nerostných surovin) s Indexem -6 % a Velkoobchod a maloobchod s Indexem -2 %.

Jak je to v tomto kontextu s tématem nezaměstnanosti ve vztahu k VOV? Kategorie absolventů vyššího odborného vzdělání (kategorie vzdělání N) zaznamenávala do roku 2005 poměrně výrazný nárůst počtu absolventů, který do značné míry způsobil zájem o terciární vzdělávání jako takové. Od roku 2005, v němž vyšší odborné vzdělání absolvovalo 7 025 osob, však v této kategorii vzdělání dochází ke kontinuálnímu poklesu počtu absolventů.¹³² Vzhledem k nerovným konkurenčním podmínkám VOV na trhu terciárního vzdělávání to není překvapivé. Je to ovšem ovlivněno i rozšiřující se vzdělávací nabídkou vysokých škol (volba vyššího odborného vzdělání byla mnohdy alternativní variantou v případě neúspěchu v přijímacím řízení na vysoké školy) a rovněž i demografickým poklesem obyvatelstva v této věkové kategorii. V roce 2018 bylo v rámci vyššího odborného vzdělání evidováno 3 162 absolventů.

Míra nezaměstnanosti absolventů vyššího odborného vzdělání (kategorie N) v dubnu 2019 činila 1,9 % a míra nezaměstnanosti absolventů magisterského vzdělání (kategorie T) v dubnu 2019 činila 1,8 %. K čemu toto srovnání může poukázat? Z pohledu VOV je zajímavou skutečností, že i o dva roky zralejší uchazeč o práci (nadto s vyšším stupněm vzdělání) je pro zaměstnavatele snad prakticky stejně atraktivní jako uchazeč z VOV. Je-li rozdíl v nezaměstnanosti zanedbatelný, úplné náklady na studenta pětiletého cyklu patrně nebudou shodné s náklady tříletého studia.

3.2.9. Podpora nabídky specifických oborů na základě poptávky zaměstnavatelů

Z hlediska zaměstnavatelů by kromě stávajících oborů, které by na trhu bez přísunu nových zaměstnanců ze strany absolventů VOV nemohly existovat (převážně v oblasti oborů zdravotnických, sociálních, uměleckých¹³³), měl být v oblasti VOV prostor na prototypování třeba i menších vzdělávacích projektů, které by nabídly

¹³² V humanitní oblasti tento trend školy samotné výrazněji nepozorují, mají ovšem obory, které na VŠ často nejsou k dispozici.

¹³³ České mincovnictví a medailérství např., nepochybně i další umělecké obory a případně i některé obory ze skupiny oborů 68.

specifické obory na základě třeba i jen dočasné poptávky zaměstnavatelů, např. v různých „crossoborech“, které leží na rozhraní oborových světů¹³⁴ a nevyplatí se kvůli nim budovat celé infrastruktury zaměřených škol.

3.2.10. Tvorba oborů, které VŠ nenabízejí nebo nemohou nabízet

Z pohledu zaměstnavatelů není nutné, aby VŠ ve své nabídce měly všechny existující obory, kde je potřeba dalšího vzdělání nad úroveň maturity. Mnoho pracovních míst nevyžaduje přípravu delší než 3 roky a bezprostředně nevyužije následné akademické vzdělání. Některé obory¹³⁵ by uvítaly spíše možnost základního odborného výcviku pro obor s lidmi 19+ (na úrovni EQF 5 nebo 6)¹³⁶ a následné pravidelné zvyšování kvalifikace např. ve dvouletých cyklech s vizí postupné kompletnosti EQF 7.¹³⁷ Zaměstnavatelé specificky v humanitních oborech od VOŠ očekávají, že budou k návrhu nových programů přistupovat inovativně a nabízet nové profily studia,¹³⁸ za samozřejmost berou obory na rozhraní tradičních oborů studia.¹³⁹

---

¹³⁴ Např. obor Novinářská interaktivní infografika leží hned mezi několika obory 72 – Publicistika, knihovnictví a informatika a 82 – Umění a užité umění (včetně VOV v konzervatoři) a dalšími, technologickými. Nicméně jeho potřebnost je aktuálně pouze v desítkách absolventů pro český trh, tj. výhodnější je souběžné studium několika profesních programů a vzájemná koordinace mezi školami.

¹³⁵ Specificky toto uváděl např. obor produkce audiovizuálních děl, bezpečnostně právní obory apod.

¹³⁶ Vybraní zaměstnavatelé (velikost vzorku 38 organizací) v oblasti humanitní za základní přípravu pro praktický výkon profese označují cca ze 76 % stupeň (29 z 38) vzdělání EQF 6, cca 16 % (6 z 38) si umí představit i kratší výcvik na úrovni EQF 5, zbývajících tři organizace neuměli rozlišit.

¹³⁷ V rámci diskusí se k tomuto konceptu přihlásilo 34 z 38 zúčastněných zaměstnavatelů, navrhovali jako cíl v horizontu cca 15 let od nástupu absolventů VOV do zaměstnání (tj. po absolutoriu VOV v současné podobě).

¹³⁸ Výraznou inspirací je tu např. pohyb v německé jazykové oblasti, s řadou adaptací tématu 4.0, s digitální verzí mnoha oborů, vč. pomáhajících profesí a osobních služeb. Lze zaznamenat i návrat myšlenky obecných oborů (např. ekonomika a management, marketing apod.), ovšem vnořených do konkrétních reálií některého odvětví s možností snadné přenositelnosti do odvětví jiných.

¹³⁹ Tradiční obory studia fúzíjí a je to tedy nová otázka pro tradiční oborovou soustavu a pro směr její inovace.

3.2.11. Inovace vzdělávací soustavy, vznik nových oborů

Rozvoj společnosti přináší tlak na vznik nových i nově strukturovaných oborů a nový typ doručování vzdělávání.¹⁴⁰ VOŠ jsou vzhledem ke své menší velikosti a propojením se zaměstnavateli ideální platformou pro vstup nových oborů praktického charakteru do naší soustavy vzdělávání.¹⁴¹ V době „pocovidové“ budou inovace naléhavější než kdy jindy.

„Výzvou pro naši vzdělávací soustavu bude situace, ve které určitě budeme, kdy se řada lidí bude potřebovat se rekvalifikovat. Tady si myslím, že je zásadní, aby VOŠ byly schopny nabízet velmi kvalitní programy krátkého cyklu, tzv. jednoleté, dvouleté velmi dobře doručované, často distančně nebo kombinovaně. Aby student dostal poctivý grunt úplně nové profese a aby to bylo na úrovni EQF 5.“

Mgr. Petr Uherka
ředitel Vyšší odborné školy publicistiky v Praze

¹⁴⁰ I v časech před covidovou pandemií byla v evropských realitách vidět tendence rozlišovat, co má být studentům profesního vzdělávání dodáno po které linii výuky: co v podobě přímé, osobní, off-line zkušenosti, co v podobě osobního online vzdělávání (via videokonferenční systémy např.), co v podobě neosobního online vzdělávání (MOOC aj.) aj. Často je tematizována metoda blended learning a ekonomie času na straně studentů, kteří mají mít ve svém osobním programu rozsáhlý prostor pro kontinuální výkon odborné praxe na pracovištích zaměstnavatelů.

¹⁴¹ Případně i formou prototypování, experimentů, třeba regionálně ohraničených.

3.2.12. Vyjasnění problematiky profesního bakaláře

„Důležitá věc, která je strašně pozitivní pro VOŠ, je, že zaměstnavatelé, a o tom jsem bytostně přesvědčen, budou čím dál tím víc klást důraz na pověst, kredit a zaměření školy bez ohledu na typ školy.“

*Radek Špicar
viceprezident Svazu průmyslu a dopravy
7. veřejná diskuse o budoucnosti VOŠ
Vize vyššího odborného vzdělávání
26. 11. 2020*

Dobrá pověst škol je nepochybně klíčovým faktorem např. pro možnost získat u oborových zaměstnavatelů možnost spolupráce v oblasti poskytování odborných praxí. Z hlediska zaměstnavatelů ale přesto trvá u absolventů VOŠ na trhu určitý handicap. Plyne z faktu, že bakalář je akademický titul, zatímco DiS. není.¹⁴²

Bakalářský titul z pohledu zaměstnavatelské praxe

Nejnižší akademické grady (tituly, z lat. gradus), jejichž udělení předchází alespoň ukončení SŠ studia s maturitní zkouškou (tedy pro přijetí na VŠ pouze střední vzdělání s vyučením nestačí), jsou ve světě práce vnímány jako prokázání schopnosti dokončit¹⁴³ ucelený úsek profesního nebo alespoň prakticky orientovaného studia. Bakalářský studijní program je podle vysokoškolského zákona zaměřen na přípravu k výkonu povolání (tedy primárně profesně zaměřený nebo často jen prakticky

¹⁴² HR oddělení, resp. personalisté z menších a středních firem a institucí uvádějí, že i pro „psychologii“ personalistické komunikace zaměstnavatelů by bylo výhodné, aby sousloví (termín) „bakalář“ byl označením pro úroveň vzdělání EQF 6. Pro absolventy profesního vzdělávání navrhovali např. „Bc. DiS. v oboru XY“, „PBc. – Profesionální bakalaureát v oboru XY“, „Bc.“ za jménem či před jménem aj. Bylo při tom zajímavé, že vyžadovali shodné označení pro absolventy profesních programů na VOŠ a na VŠ. Pro odlišení absolventů z VŠ neviděli ve své většině důvod (resp. důvod viděli jen v statusovém chápání vysokých škol, které podle nich patří snad do světa akademické práce, nikoli do světa práce mimo akademickou půdu – „vždyť žijeme v době certifikátů společnosti Google, které mají nahradit absolutorium terciárního vzdělávání...“).

¹⁴³ Jako svého druhu dlouhodobý pracovní projekt, který vyžaduje plánování a dokončení.

orientovaný¹⁴⁴ bakalář neboli „profesní bakalář“, typický např. u některých zdravotnických oborů či oboru sociální práce) a ke studiu v navazujícím magisterském studijním programu¹⁴⁵ (akademicky zaměřený bakalář neboli „akademický bakalář“).¹⁴⁶ **Zaměstnavatelé požadují sjednocení označování profesních programů** nejen pro potřebu vykazování vzdělávací cesty studenta z pohledu státu apod., **ale i z pohledu přehledného označení pro výkon personalistických agend**, např. pro potřeby náborových informací. Stát podle zaměstnavatelů již vykročil směrem, který by měl rozvíjet, a to v novele vysokoškolského zákona z roku 2016: jestliže rozlišuje akademicky orientované programy a jinak orientované programy, nechť pro ty, které jsou orientované na praxi, zavede jednotné označení. V ideálním případě by státu s úlohou strážce kvality mohli pomoci ti, ke kterým se absolventi profesně zaměřených programů chystají, sami zaměstnavatelé prostřednictvím svých střežových organizací.¹⁴⁷

Neakademické „tituly“ z pohledu zaměstnavatelů

Toto studium trvá většinou 3 roky¹⁴⁸ a je zakončeno absolutoriem, které se skládá ze zkoušky z odborných předmětů, zkoušky z cizího jazyka a obhajoby absolventské práce. Zaměstnavatelé tento mix závěrečné zkoušky oceňují, znalost odborného jazyka je podstatná např. u uměleckých oborů, jejichž trh je někdy středoevropský.

¹⁴⁴ Student je s oborem své budoucí praxe seznámen, získá o něm cenné vědomosti, ale není v něm komplexně vycvičen, vč. rozsáhlé strukturované odborné praxe. Nestrukturovaná odborná praxe, podle zaměstnavatelů častá u studentů vysokých škol („tak jsem tady na práci, co mi dáte za úkol...“), je pro zaměstnavatele stále komplikovanější zadání, a to i při nedostatku pracovních sil: zejména firmy nemají kapacity na zaškolování do oboru, na výcvik v odbornosti, kterou třeba cvičit i několik let (absolventi VŠ tak často prý zůstávají v elévských pozicích, než se v oboru zaškolí tak, jak by měli být zaškoleni z řádně postaveného profesního vzdělávacího nebo studijního programu).

¹⁴⁵ Dříve, před Boloňským procesem (tedy v ČR do r. 1998), se původně bakalářský studijní program označoval zákonem jako „obsahově ucelená část vysokoškolského studia“ (magisterský studijní program se označoval jako „vysokoškolské studium“ a doktorský studijní program se označoval jako „postgraduální studium“).

¹⁴⁶ V bakalářském studijním programu se bezprostředně využívají soudobé poznatky a metody; obsahuje též v potřebném rozsahu teoretické poznatky. Standardní doba studia včetně praxe je nejméně 3 a nejvýše 4 roky. Studium se řádně ukončuje státní závěrečnou zkouškou (hovorově „státnice“), jejíž součástí je zpravidla obhajoba bakalářské (diplomové) práce.

¹⁴⁷ Např. Hospodářské komory apod., vzory např. v Rakousku a v Německu jsou k dispozici.

¹⁴⁸ Zvláštností je model konzervatoří.

Při následném studiu na VŠ si pak student někdy může „zkrátit“¹⁴⁹ bakalářské studium až o polovinu či dvě třetiny (hodně zkoušek zde může být uznáno), neakademický „titul“ DiS. (dle zákona „označení“) se píše za jménem, oddělen je od něj čárkou. Zaměstnavatelé vnímají současný stav jako letité provizorium a vyzývají zejména MŠMT k realizaci takové úpravy, která by nediskriminovala tisíce absolventů VOV (od začátku 90. let).

V porovnání s bakalářským studiem na VŠ by si VOV mělo podržet unikátní fokus na celé pole výkonu profesí, s velkým důrazem na rozsáhlou řízenou praxi¹⁵⁰ (typické v současnosti např. u zdravotníků).¹⁵¹ Vyšší objemy praxí zaměstnavatelé žádají rozložit alespoň do tří let také kvůli své kapacitě podpory pro poskytování odborných praxí a s ohledem na nutnost praxí strukturovat podle úrovně způsobilosti (kompetencí) studentů profesních programů.

3.2.13. Shrnutí: SWOT analýza VOŠ z pohledu zaměstnavatelů

Tým autorů zpracovávajících v roce 2009 analýzu stavu sektoru VOŠ a návrhy dalšího vývoje¹⁵² pod vedením Michala Karpíška dospěl k shrnutí silných a slabých stránek sektoru VOŠ a vymezení následujících příležitostí dalšího rozvoje a možných rizik.

---

¹⁴⁹ Ani zaměstnavateli není toto „zkrácení“ vnímáno jako férové: zdržuje studenty od pracovního procesu, nepřináší hodnotu k zapojení do pracovního procesu, na akademické úrovni opakuje jen to, co student již z profesního studia prakticky (ano, tedy ne ze všech akademických zorných úhlů) ovládá.

¹⁵⁰ Na tuto otázku odpovědělo v diskusích projektu více zaměstnavatelů v oblasti humanitních oborů. Většina považuje za minimum cca 250 hodin praxe (na elementární úrovni zpracování), tj. cca 10 ECTS. Za dostačující praxi pak v hodnotě cca 30 ECTS, tj. ne méně než cca 750 hodin praxe. Optima (ovšem ne na jednom pracovišti jednoho zaměstnavatele) plně zapracovaného specialisty přesahují tisíc hodin praxe v oboru (tedy přes 6 měsíců 40 h pracovních směn v oboru).

¹⁵¹ Zdroj: <https://www.vyssiodborneskoly.com/rady-a-clanky-1/prehled-udelovanych-titulu-vs-a-vos-cr>, čerpáno 20.2.2021

¹⁵² Zdroj: (Karpíšek, M. a kol., MŠMT, 2009)

Analýza ke stažení zde:

https://www.msmt.cz/uploads/soubory/akreditaceVOS/PK_AnalyzaVOSzprava0910.pdf

Tabulku SWOT jsme upravili a doplnili z pohledu aktuálních zjištění z kulatých stolů a veřejných diskusí, které byly organizovány v rámci tohoto projektu.¹⁵³

Obrázek 20: SWOT analýza – VOŠ z pohledu zaměstnavatelů

Silné stránky	Příležitosti
dobré uplatnění absolventů v praxi – uplatnění absolventů začíná už ve strukturované odborné praxi, zaměstnavatelé začínají počítat se studentem cca kolem 150–200 h praxe na pracovišti zaměstnavatele (doporučeno k datovému prověření)	prostor na trhu práce pro pracovníky s poměrně vysokou kvalifikací získanou absolvováním profesně zaměřeného terciárního vzdělávání
vhodný kvalifikační „mezistupeň“ – ovšem ne mezi maturitou a vysokoškolským bakalářským titulem, ale mezi maturitou a profesním magisterským vzděláním (viz např. Německo, Dánsko, Anglie, Nizozemí)	vyjasnění celkové koncepce, cílů a charakteristik různých úrovní terciárního vzdělávání včetně dopracování Národní soustavy kvalifikací a zapojení samotných profesních škol do tvorby profilů
rozšíření přístupu sociálně či vzdělanostně znevýhodněných uchazečů k terciárnímu vzdělávání – zde se ukazuje jako velmi potřebné mikroregionální, “okresní” zakotvení, tedy přímou vazbu mezi místními zaměstnavateli, místní správou a samosprávou, místními školami a studenty, kteří žijí, studují a pracují v místě	vymezení role a otevřených kapacit terciárního vzdělávání s ohledem na vývoj pracovního trhu a uplatnění absolventů aplikace cílů a strategických linií koncepce Strategie 2030+ do problematiky profesního terciárního vzdělávání posílení povědomí veřejnosti o přínosu profesního terciárního vzdělávání, podpora ze strany zaměstnavatelů
posunutí věkové hranice pro odbornou profilaci mladých lidí	oslovení nových cílových skupin (věkových, sociálních, geografických...)

¹⁵³ Zaměstnavatelé např. vnímají jako zcela nemístné ryze administrativní rozhodování o kapacitách oborů z pohledu dlouhodobých záměrů a statistik úřadů práce. Systém by měl být schopen experimentovat s kapacitami a ponechávat prostor pro skutečný nárůst poptávky na straně zaměstnavatelů, tedy evolučně tržní řešení kvalifikovaného odhadu kapacit v systému.

akreditace jako nástroj pro zabezpečení kvality VOV se zastoupením pohledu zaměstnavatelů a vysokých škol	zatraktivnění studijní nabídky z pohledu statusu, výsledné kvalifikace a požadavků pro absolvování (doby, práce, finančních nároků...), otevřený výhled dalších možností studia
silné vazby VOŠ na zaměstnavatele a region	vnímání kapacit VOŠ v rámci terciárního sektoru vzdělávání včetně nějaké podoby “profesního“ bakalářského studia
hustá a spolupracující regionální síť VOŠ – přiblížení se k zájemcům o vzdělávání	
silná odborná profilace studia	reforma systému financování terciárního vzdělávání včetně posílení financování digitálních prezenčních a neprezenčních forem studia
individuální práce a osobní kontakt se studenty tak jako na pracovišti zaměstnavatele (vs. student jako konzument vzdělávacích služeb)	
strukturovaná odborná praxe jako svého druhu „výzkumný“ kontakt studentů i zaměstnanců školy s aktuálními výzvami praxe oboru	posílení národní i mezinárodní spolupráce škol a sdílení zkušeností a inspirace z inovativních přístupů
možnost sdílení kapacity a materiálního zázemí se středními a s vysokými školami	provázání priorit OP z EU s otevřenými koncepčními záměry posilování kvality terciárního vzdělávání

Slabé stránky

Hrozby

nejasné postavení a cíle VOV ve vzdělávací soustavě – koncepční, legislativní, statusové	vliv vstupu silných ročníků „překvalifikovaných“ absolventů VŠ s magisterským vzděláním na trh práce
nejasné postupy, kompetence a kritéria pro akreditace a hodnocení kvality VOV	omezený čas pro formulaci koncepčních záměrů a prosazení legislativních změn
nízká prostupnost a propustnost mezi VOŠ a VŠ	nepříznivý demografický a socioekonomický vývoj, technologické výzvy
podfinancování neprezenčních forem studia z veřejných rozpočtů	neřešení koncepce celé vzdělávací soustavy – riziko řešení problémů jednotlivého vytrženého sektoru

absence dlouhodobé výzkumné platformy („Centrum pro studium vyššího odborného vzdělávání“), které by přinášelo analytické zázemí pro rozhodování VOŠ	nepříznivé nastavení finančních podmínek náročného profesního studia s ohledem na srovnatelné profily zahraničních programů
absence rozvojových programů pro VOŠ	absence „politického“ lídra rozvoje profesního terciárního vzdělávání
nesjednocená síť menších VOŠ	další posílení kapacit vysokých škol mimo oblast jejich vlastního zájmu (tj. akademického, základního či aplikovaného výzkumu a na něj navazující výuku)
konflikt prostředí SŠ a VOŠ – tzv. potlačení „ducha terciáru“, tj. postupů, organizace a metod práce, mezinárodní spolupráce odpovídajících terciárnímu vzdělávání	absence či chybné nastavení parametrů kvality včetně nezohlednění diverzity profesního bakalářského vzdělávání při akreditaci programů VOŠ a VŠ
profilace pedagogů VOV a limitující podmínky pro jejich růst a rozvoj	absence pobídek a nástrojů pro rozvoj VOV, vágní zadání priorit OP EU
problematické, neinformované a nekonzistentní vnímání VOV ze strany veřejnosti, zaměstnavatelů i krajů	postupné oslabování VOŠ a VŠ, které mohou působit jako „nositelé změny“
	malá motivace významné části VOŠ ke změnám, ztráta důvěry k MŠMT a pocit ohrožení nekompetentními zásahy do systému, popř. neřešením systémových nedostatků
	nepřijetí představ o řešení, případně postupu při jeho prosazení mezi různými aktéry (MŠMT, kraje, zaměstnavatelé, VOŠ)
	konzultativní role akademické reprezentace VŠ v tématu VOV přerůstá v roli rozhodovací

Jak je patrné z doplnění, některé závěry analýzy Karpíškova týmu jsou dosud platné.¹⁵⁴ Analýzu jsme v rámci této kapitoly obohacovali zejména o pohled zaměstnavatelů. Ti jsou totiž školám poskytujícím odborné vzdělávání nejbližší a také jsou s nimi nejvíce provázaní. Lze se domnívat, že po studentech jim patrně nejvíce záleží na úspěchu revitalizace VOV.

---

¹⁵⁴ Viz také reflexe Martina Rychlíka z roku 2013:

https://ceskapozice.lidovky.cz/tema/maji-jeste-smysl-vyssi-odborne-skoly.A130331_223219_pozice_108253

3.3. Jak VOV přispívá k rozvoji regionů

Dosavadní studijní programy humanitních VOŠ jsou z velké části postavené tak, aby reagovaly na konkrétní poptávku zaměstnavatelů, kteří hledají profese znalé odborníky v daných oblastech. Tato nesporná výhoda je patrná právě v regionech, kde vyšší odborné školy mohou nabídnout specialisty s poptávanými dovednostmi.

3.3.1. Popis současné situace

Vyšší odborné školy patří do nejvyšší úrovně vzdělávání, které mají krajské úřady v gesci. Obrovský, zatím jen částečně využívaný potenciál VOV, spočívá v možnosti prostřednictvím dlouhodobých záměrů přímo zadat výstupní parametry na **specializované absolventy dle charakteristik regionálního území**, a tak přímo odpovědět na klíčové potřeby místní veřejné správy a samosprávy.

Strategickou vzdělávací politikou v oblasti terciárního vzdělávání kraj může:

- Zamezit odchodu mladých lidí za terciárním vzděláváním do jiných velkých měst a regionů.¹⁵⁵
- Podpořit místní pracovní trh tím, že VOV bude spolupracovat se zaměstnavateli v dané oblasti pro lepší zacílení vzdělávacích programů a aktuálnost kurikula.¹⁵⁶
- Podpořit zvyšování kvalifikace obyvatelstva ve vhodných oborech¹⁵⁷ a tím přispět k ekonomickému, technologickému, společenskému a kulturnímu rozvoji jednotlivých mikroregionů.¹⁵⁸

Regiony, které nebudou moci nabídnout mladým lidem takovou formu terciárního vzdělávání, která bude v souladu s jejich ambicemi a moderními trendy, mohou čelit **výraznému odlivu talentovaných a schopných lidí.**¹⁵⁹

Obrázek 21: Grafika – Přínosy VOV pro regiony

¹⁵⁵ V ČR je několik univerzitních center, které koncentrují nabídku velkých univerzitních oborů a příslušného základního výzkumu.

¹⁵⁶ Dosud nedocenená reakční schopnost VOV v řádu jednoho roku.

¹⁵⁷ VČ. kvalifikací získaných tzv. dalším vzděláváním, kvalifikací obohacujících původní kvalifikační profily.

¹⁵⁸ Vynikajícím zahraničním příkladem je např. region kolem rakouské Kremže (Wachau), který si vůči dalším centrům rakouského terciárního vzdělávání podržuje vysokou atraktivitu právě pro regionální potřeby vzdělávání a zaměstnanosti. Viz např. příběh Danube University Krems, rakouské univerzity specializované na postgraduální vzdělávání, https://en.wikipedia.org/wiki/Danube_University_Krems.

¹⁵⁹ Např. citovaná Kremže trvale čelí „gravitačnímu“ silovému poli i akademicky atraktivní Vídně.

Zkušenosti posledních let¹⁶⁰ ukázaly, že mobilita zájemců o studium je snadnější než v minulých letech. **S prodlužující se délkou studia¹⁶¹ pak klesá pravděpodobnost, že se mladí lidé zpět do svého domovského regionu vrátí.** Velmi častým scénářem bývá, že nastoupí do zaměstnání v městě, kde studují a navázali zde své sociální kontakty.

Dobré regionální školství na terciální úrovni je konkrétním krokem k udržení talentovaných občanů v místě svého rodiště v rámci zabezpečení rozvoje daného území.

V opačném případě schopní studenti odchází do velkých univerzitních měst. Zde získají první zaměstnání a nově získané sociální kontakty, odkládají návrat do rodného města na neurčito.

3.3.2. Regionalizace odborného vzdělávání

Na základě diskusí se stakeholdery VOV jsme přesvědčeni, že schopnost krajů podpořit profesní školy terciární úrovně ve vhodných oblastech tak, aby studentům nabídly programy profesního vzdělání např. formou VOV v blízkosti jejich bydliště, může rozhodovat o jejich atraktivitě a konkurenceschopnosti.¹⁶²

Vyšší odborné školy mohou pružněji reagovat na potřeby předních zaměstnavatelů kraje, VOŠ jsou subtilnější a jsou flexibilní v úpravě vzdělávacího programu.

¹⁶⁰ Ovšemže „předcovidových“ let. Některé predikce předpokládají spíše omezení masivní akademické mobility předchozích let a její nahrazení formou trvalé meziinstitucionální spolupráce.

¹⁶¹ U tříletého VOV alespoň v oblasti humanitních VOV programů je vysoká pravděpodobnost návratu k práci v regionu bydliště.

¹⁶² Nelze tu nezpomenout reflexe trendů lokalizace a regionálních ekonomik např. u profesora Milana Zeleného, např. [Milan Zelený – Wikipedie \(wikipedia.org\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Milan_Zelený).

„Boj o talentované, činnorodé, pracovité studenty bude intenzivnější. Domníváme se, že se prosadí ještě jemnější specializace, že se zvýší důraz na rozvíjení specifických zaměstnaneckých kompetencí.

Myslím, že VOŠ budou čím dál více získávat zahraniční, hlavně evropské akreditace. Například i proto, že prostupnost jejich programů se zahraničními vysokými školami je vyšší než s VŠ v ČR.“

Mgr. Petr Uherka

*ředitel Vyšší odborné školy publicistiky v Praze
v článku **MAJÍ JEŠTĚ SMYSL VYŠŠÍ ODBORNÉ ŠKOLY?***

Case study:

Jedním z příkladů dobré praxe je **Vyšší odborná škola v Havířově**, která nově zavedla akreditovaný vzdělávací program Veřejná správa a regionální rozvoj pro denní i dálkovou formu vzdělávání. Cílem tohoto programu je připravit studenty pro výkon správních činností v různých orgánech a institucích státní správy a samosprávy i v organizacích v soukromém sektoru. Je zde jasný efekt přípravy mladých adeptů pro práci v oboru, která je **v daném regionu vysoce poptávaná**.

Podobně radní Pardubického kraje chtějí v Ústí nad Orlicí zřídit Vyšší odbornou školu zdravotnickou a sociální, která by poskytovala vzdělání v oboru diplomovaná zdravotní sestra. Ředitelka střední zdravotní školy Lenka Podzimková potvrdila, že prakticky všichni absolventi střední školy odcházejí studovat dál a pokud nejdou na vysokou školu, jdou mimo kraj, tam na svých místech zůstávají a nevracejí se. **Vyšší odborná škola by tak měla pozitivní dopad na zaměstnanost regionu.** V Pardubickém kraji očekávají i zvýšení prestiže školy a zájmu studentů.

3.3.3. Zlepšení dostupnosti vzdělání v místě

Mobilita studentů v rámci ČR za vzdělávacími institucemi vyššího stupně bude vždy téma, které zajímá jejich rodiče z mnoha praktických důvodů. Není-li z místa bydliště dosažitelný typ školy, který pro svého potomka hledají, jedná se o **finanční zátěž rodinného rozpočtu**. V případě střední školy se obvykle rozhodují o školách v dojezdové vzdálenosti. V případě pomaturitního vzdělání již mnoho mladých lidí opouští rodinné zázemí a odchází do univerzitních měst, nenachází-li ve svém okolí vhodnou alternativu.

Dostupnost terciárního vzdělávání v daném regionu je klíčovým faktorem rozhodování. **Až 43 % studentů VOŠ uvedlo dostupnost školy jako důvod k této volbě typu studia.**

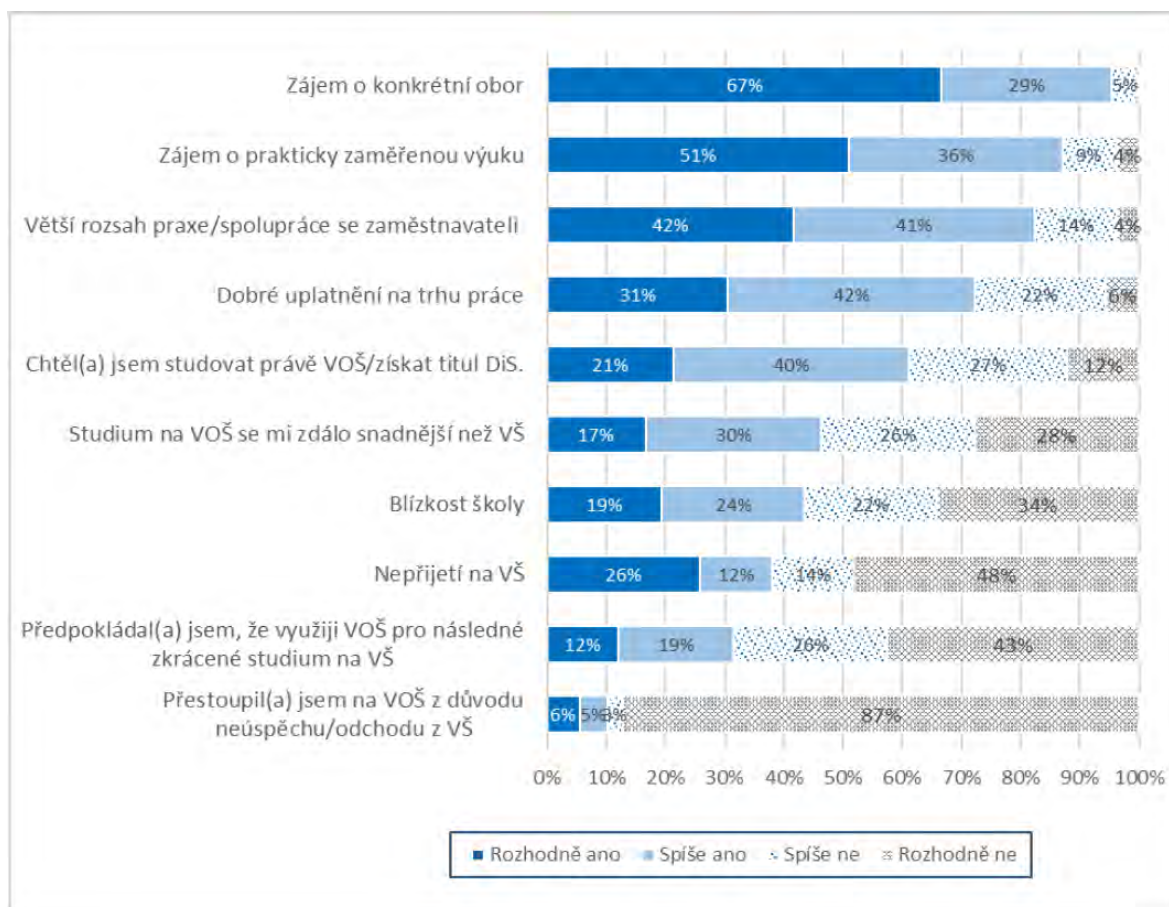
Z toho vyplývá, že pokud regiony podpoří pestrou nabídku odborného vzdělání:

- zabrání velkému **odlivu mladých schopných lidí** do tradičních center vysokoškolského vzdělávání
- zvýší **počet kvalifikovaných lidí** v mikroregionu
- sníží riziko **růstu nezaměstnanosti**
- zaměstnavatelé zde budou nacházet **kompetentní pracovní sílu** pro své **podnikatelské záměry**
- podpoří **ekonomický růst** v celé oblasti díky dalším synergiím
- **zvýší kvalitu života** v dané lokalitě

Pro dokreslení rozhodovacích faktorů při volbě pomaturitního vzdělávání uvádíme graf, který vychází z odpovědí studentů VOŠ.

Obrázek 22: Graf – Důvody volby studia na VOŠ¹⁶³

Pro dokreslení situace uvádíme šetření srovnatelné cílové skupiny absolventů VŠ z materiálu Centrum pro studium vysokého školství, v. v. i., s názvem Regionální vysoké školy a jejich přínos pro region.

Case study:¹⁶⁴

Vliv místa, kde absolventi studovali, na místo bydliště je značný a nepřekvapí, že část absolventů zůstává ve městech, kde vystudovali, nebo v jejich okolí, ačkoli „přitažlivá síla“ těchto měst je různá: zatímco v Praze (nebo ve Středočeském kraji) zůstává po

¹⁶³ Zdroj: Přejed absolutentů vyšších odborných škol do praxe a jejich uplatnění – 2019 https://www.infoabsolvent.cz/Temata/Download?Soubor=F-9.0.163_Prechod_absolventu_vysich_odbornych_skol_do_praxe_a_jejich_uplatneni_2019.pdf

¹⁶⁴ Regionální vysoké školy a jejich přínos pro region (ekonomiku a společnost), Centrum pro studium vysokého školství, v. v. i., J. Korečková, Praha, 2020.

absolvování bydlet 52 % lidí pocházejících z regionů mimo tradiční centra, kteří zde vystudovali, a v Brně (a v Jihomoravském kraji) 34 %, Ostrava (a Moravskoslezský kraj) a Olomouc (a Olomoucký kraj) „zadrží“ po 7 % a 4 % absolventů, kteří zde studovali. Zjevně jsou to pracovní příležitosti v těchto regionech, které mají zásadní vliv na takové rozdíly. Co je ale pro téma této studie a pro rozvoj regionů zásadní: **plných 84 % z těch, kteří absolvují regionální vysoké školy**, tedy o 22% bodů více ve srovnání se všemi absolventy s původem mimo velká centra, také v regionech zůstává.

Z kvalitativní části této studie ale vyplývá, že nejde jen o to, že by ti, kdo nemohou studovat v regionu, ze kterého pocházejí, častěji odešli studovat jinam a nevrátili se. Je zde totiž také **nezanedbatelná část lidí, kteří jsou natolik svázaní s regionem, ve kterém vyrostli a kde žijí, že pokud nemají příležitost studovat „doma“, nebudou studovat vůbec**. Regionální dostupnost terciárního vzdělávání tak není zásadní jen pro zvyšování úrovně vzdělanosti v regionu, kde působí, ale pro celkovou úroveň vzdělanosti v celé zemi.

3.3.4. Kvalifikovaní absolventi s rychlou uplatnitelností na trhu práce

Společnost očekává, že mladí lidé získají v rámci školní docházky dobrou přípravu pro pracovní trh, že si rychle najdou zaměstnání a svým zodpovědným přístupem k práci a životu začnou přispívat ke společnému rozvoji. Tím státu vrátí náklady na vzdělání v podobě daně z příjmu.

Tomuto očekávání jsou školy zaměřené na odbornou přípravu velmi blízko. A to především z následujících důvodů:

- Již výběrem vyšší odborné školy jako profesně orientované školy studenti velmi **často volí obor, ve kterém chtějí v pracovním životě působit**.
- Díky spolupráci se zaměstnavateli v průběhu studia mají konkrétní znalost oboru. **Znají základní postupy práce, orientují se v aktuálních trendech**.

- Pro zaměstnavatele jsou často první volbou právě proto, že **očekávají znalosti a zkušenosti absolventů VOŠ**. Velmi často je znají z praxe, nebo se o jejich praxi mohou informovat u kolegů z jiných firem, které působí v oboru.

*„Z vlastní zkušenosti mohu uvést, že zaměstnat absolventy kvalitně vedené vyšší odborné školy je pro zaměstnavatele žádoucí z několika důvodů. Především se může spolehnout na elementární znalosti a zkušenosti, které absolventům obecněji koncipovaných vysokých škol často chybí. Tím se výrazně zkracuje čas zaškolení a **absolventi VOŠ dříve než absolventi VŠ začnou tvořit přidanou hodnotu firmě**. Ze zkušenosti je zřejmé, že absolventi VOŠ jsou méně náchylní po nástupu do práce k chybám než absolventi VŠ, a to právě díky jistotě, kterou profesním „výcvikem“ získali.“*

*Vladimír Piskáček
dlouholetý manažer působící v oblasti médií*

3.3.5. Regionální aspekt ekonomiky VOV – změna přístupu k řízení

Z pohledu regionů se naskýtají perspektivní možnosti pro optimalizaci provozu VOV a jejich efektivní řízení. Metody řízení z centra (příslušná ministerstva a další státní úřady) se omezují na aplikaci normativů, přičemž zcela opomíjejí fakt, že centrem vzdělávacího procesu i nákladovou jednotkou¹⁶⁵ je student a řízení jeho vzdělávací cesty. Tak může být zamezeno zbytečným výdajům na duplicitní studium.¹⁶⁶ Kombinace témat vzdělávacích programů, skládání různých kvalifikací a pořadí témat ve vzdělávací cestě může být (za oprávněného předpokladu racionální volby studenta s ohledem na pracovní potřeby – zkoumáme terén profesního vzdělávání) cenným zdrojem informací o potřebách pracovního trhu.

¹⁶⁵ Z pohledu manažerského účetnictví to platí dvojnásob.

¹⁶⁶ Tím zde míníme zejména vynucené studium stejného oboru např. v situaci neuznávání vzdělávání dosaženého v rámci VOV na veřejných VŠ. Obohacování profesního profilu studentů studiem dalších oborů je naopak žádoucí.

Jako velice vhodné se pro oblast VOV jeví uplatnění metod štíhlého řízení. **Lean Management** je metoda řízení¹⁶⁷, která je založená na snaze organizace **se trvale zlepšovat ve všech oblastech a zamezit zbytečnému plýtvání**. Tento první princip je v terénu humanitního VOV spontánně přijímaným principem, protože VOŠ jsou většinou menší instituce, jejichž zdrojová báze plýtvání příliš nepřipouští: není čím plýtvat, zdrojů není mnoho.¹⁶⁸

Druhým principem je co nejlepší uspokojení potřeb zákazníka, v našem případě studenta profesního terciárního vzdělávání. Jsme přesvědčeni, že tento přístup k ekonomice VOV může být i vodítkem řízení terciárního vzdělávání na krajské úrovni. Pohled na problematiku profesního terciárního vzdělávání z perspektivy vzdělávací cesty a pracovního života studenta má také jednu nepopiratelnou výhodu: umožňuje vidět terciární vzdělávání očima voliče a jeho rodiny.

3.3.6. Ustavení pravidelné spolupráce krajů s VOŠ a s VŠ

Kraje mají možnost do lokální vzdělávací politiky promlouvat a podpořit propojení mezi samosprávou, školami a klíčovými zaměstnavateli. Pravidelná setkání za přítomnosti subjektů, které mohou pozitivně ovlivnit budoucí podobu mikroregionálních trhů práce, umožní správné směřování spolupráce.

Menší územní celky by získaly na významu a atraktivitu pro investory, pokud akcentují nutnost zachování odborné pracovní síly v regionu – především absolventů VOŠ, kteří mají profesní schopnosti, a nikoliv všeobecně vzdělaných lidí.

K tomu je nezbytné **zrevidovat také dlouhodobé záměry krajů, otevřít je aktualizační diskusi** a vytvořit platformy k pravidelnému setkávání všech aktérů tak,

¹⁶⁷ Více k této metodě řízení v prostředí VOV v dalších kapitolách.

¹⁶⁸ Při porovnávání dostupnosti zdrojů pro VŠ a pro VOŠ je třeba zásadně vycházet z kalkulace úplných nákladů, resp. z úplných zdrojů na vstupu. VOŠ se chtějí přiměřeně úkolům VOV ucházet o pestrý rozsah zdrojů přístupných VŠ.

aby školy měly možnost reagovat na budoucí potřeby pracovního trhu včas a se strategickým výhledem podpory aktérů VOV.

3.3.7. Shrnutí: SWOT analýza VOŠ z pohledu regionu

V této kapitole shrnujeme přehledně přínosy VOV pro regiony a mikroregiony, vč. slabých stránek a hrozeb, kterým by kraje mohly čelit, pokud by chtěly využít potenciál vyšších odborných škol i pokud by chtěly zakládat nové, reprofilované,¹⁶⁹ popř. povzbudit vytváření nových neveřejných VOŠ.

Obrázek 23: SWOT analýza – VOŠ z pohledu regionu

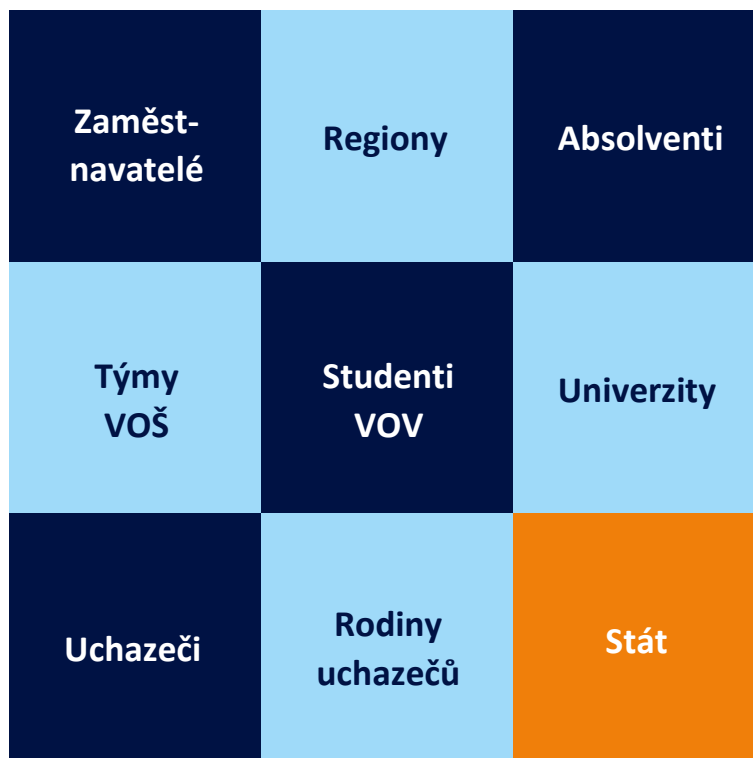
Silné stránky	Příležitosti
více menších VOŠ rozmístěných po celém kraji, přináší užitek rovnoměrněji než jedna univerzita v krajském městě	zvýšení počtu kvalifikovaných pracovníků během tří let i na úrovni mikroregionů
VOŠ mají možnost sdílet kapacity a materiální zázemí s místními středními školami	oborově lépe zacílené profesně zaměřené terciární vzdělávání
maturanti díky nabídce VOV budou mít možnost zvýšit si kvalifikaci v místě bydliště a nebudou jen odcházet do univerzitních měst	nastavení rozvojového programu VOV v kraji s cílem podpořit záměry potenciálních investorů
VOŠ jsou nejvyšší stupně škol, které mají kraje ve své gesci – nezanedbatelný vliv na jejich směřování	zatraktivnění studijní nabídky maturantům v daném regionu = omezit „ <i>brain drain</i> “ (situaci, kdy nejschopnější lidé odchází jinam)
VOŠ mají flexibilnější studijní programy, proto kraje mohou spolu s představiteli	podpora podnikavosti schopných lidí – „jsem sám sobě zaměstnavatelem“, tedy rozvoj drobného podnikání

¹⁶⁹ V současnosti bylo obavou řady krajských reprezentací před volbami 2020 naplnění veřejných VOŠ, zdůvodňovaly tím vlastně faktický útlum podpory VOV: „jejich“ veřejné školy nebyly naplněné. Je ale zřejmé, že skutečnost nenaplnění té či oné školy je třeba vztáhnout k atraktivitě oboru, školy samé, míry inovace oboru, marketingové schopnosti školy najít své publikum atd. Nelze v tomto ohledu činit paušální závěry.

zaměstnavatelů ve spolupráci s řediteli VOŠ ovlivňovat, jakým směrem se bude ubírat vzdělávací politika v daném místě	oslovení nových cílových skupin (věkových, sociálních, geografických...) ke snížení lokální nezaměstnanosti
budou-li zaměstnavatelé v kraji nacházet kompetentní pracovníky, budou zde rozvíjet své podnikatelské záměry	posílení povědomí veřejnosti o přínosu profesního terciárního vzdělávání, podpora ze strany zaměstnavatelů
Slabé stránky	Hrozby
neinformovanost veřejnosti o možnostech VOV v regionu	nejasné záměry rozvoje krajů
nedocené přínosy VOV v politice krajů	nevyužité příležitosti ve vzdělávací politice, absence „politického“ lídra rozvoje VOV
nízká propustnost mezi VOŠ a VŠ, pro zvyšování vzdělání aktivních absolventů VOŠ	dynamický vývoj požadavků pracovního trhu v regionu, na který nebudou koncepční záměry kraje schopny reagovat včas
obtížné personální obsazení profesních škol v některých mikroregionech	další posílení regionálních kapacit akademických programů vysokých škol

3.4. Potřeby a očekávání státu a MŠMT od VOV

Budoucnost České republiky se bude mj. odvíjet i od **schopnosti reagovat ve vzdělávání na proměnlivé požadavky zaměstnavatelů**, a také od toho, zda systém vzdělávání dostatečně podporuje mladé lidi v hledání dovedností, které budou potřebovat pro pracovní pozice v budoucnosti.

Stát od MŠMT v této souvislosti potřebuje funkční a nákladově vyvážený systém vzdělávání vč. terciární úrovně, který vybaví mladé lidi na osobní, občanský a pracovní život. Ten se ovšem dá také poměřovat nezaměstnaností, resp. úrovní strukturální zaměstnanosti (obory, regiony, dlouhodobost). Protože i z diskusí se stakeholdery VOV humanitních oborů vyplynula jako klíčový faktor a legitimní zájem státu regulace úrovně nezaměstnanosti, věnovali jsme pozornost také této problematice.

Přímé propojení vzdělávacího systému na zaměstnavatele je životně důležité. VOŠ si také kvůli potřebě realizovat odborné praxe udržují vitální kontakt s požadavky

současného trhu práce, jsou tykadlem vzdělávacího systému do prostředí zaměstnavatelů.

Jeden z mnoha nedostatků našeho současného vzdělávacího systému je skutečnost, že řada studentů nemá reálnou představu o svém budoucím zaměstnání. Jejich rozhodování o studiu v úrovni střední školy a pomaturitního vzdělání se opírá mnohem více o namnoze útržkovité informace o vybrané profesi než o skutečnou, celistvě zprostředkovanou zkušenost.

Právě profesní školy studenty již při studiu přivedou k profesi a zaměstnavatelům tak blízko, že se student zpravidla opravdově dotkne svých talentů. Pokud nemá pro danou oblast skutečné předpoklady, svou budoucí kariéru může ještě přehodnotit. Neztrácí tak cenný čas na studijní cestě, která ho nevede k očekávanému výsledku.

Zároveň nečerpá veřejné finanční zdroje na studium, které se ukáže být slepou uličkou v jeho hledání úspěšné budoucnosti.

Z hlediska humanitní oblasti VOV má stát oprávněný zájem na tom, aby zaměstnavatelé, a to nejen velké průmyslové podniky, detekovali vývoj svých odvětví a pravidelně vysílali jasné poptávky na přípravu mladých lidí pro pracovní trh budoucnosti.

V České republice není tradice participace průmyslové sféry na financování vzdělání jako je to například v Německu. Tam významní zaměstnavatelé vstupují do vzdělávacího procesu, aby zlepšili přípravu studentů právě v oblastech, které jsou pro ně aktuálně důležité. **Bez této spolupráce není možné spoléhat na to, že školy všech úrovní budou schopny předpokládat vývoj ve všech oblastech společnosti a připravovat studenty na budoucí výzvy.**¹⁷⁰

¹⁷⁰ Některé potřeby aktérů jsou již známy. EK namítá vysokému počtu drop-outů z VŠ. OECD volá po vyšším počtu absolventů s bakalářským gradem. Kraje jako „makroregiony“ mohou uplatňovat své potřeby formou

3.4.1. Popis současné situace

Potřeby společnosti a očekávání státu od institucí terciárního vzdělávání (tedy vysokých škol a vyšších odborných škol) byly od roku 2009 představeny v Bílé knize terciárního vzdělávání. V ní autoři konstatují, že „*stávající podoba terciárního vzdělávání (struktura, způsob financování atd.) nebude schopna splnit požadavky na bohatě diverzifikovaný systém, který by byl otevřený evropským a globálním trendům a současně přispěl k rozvoji České republiky v kontextu nastupující společnosti znalostí*“.¹⁷¹

VOŠ se mnohem rychleji a efektivněji než vysoké školy naučily spolupracovat se zaměstnavateli. Lépe se orientují především v praktické přípravě studentů na kvalifikované zaměstnání. A to jsou hlavní požadavky státu i zaměstnavatelů.

Omezená schopnost vysokých škol pružně reagovat na změny na trhu práce a na kvalifikační potřeby zaměstnavatelů je zakletá do podoby jednoho paradoxu, který Bílá kniha velmi dobře definovala. Jde o to, že z dnes existujících veřejných vysokých škol mají až na dvě všechny status univerzitní vysoké školy. To vede k výrazné snaze těchto univerzit mít akreditováno kromě bakalářských a magisterských programů i programy doktorandského studia.

Autoři Bílé knihy ale zdůrazňují, že z hlediska potřeb společnosti je **nutné rozdělit instituce terciárního vzdělávání na výzkumné školy, školy zaměřené na vzdělávání a na instituce poskytující prakticky orientované programy (instituce profesní přípravy).**

Problém ale spočívá v tom, že každá vysoká škola se snaží být výzkumně orientovanou školou, a to v maximální míře. Vzdělávání a profesní přípravu berou podle autorů Bílé knihy jako funkci nižší kvality. Jinými slovy, **žádná veřejná vysoká**

---

dlouhodobých záměrů, které mohou poskytovat náměty pro DZ ČR. Studenti jako budoucí IČO, „samozaměstnavatelé“ potřebují své profese znát „od A do Z“. atd.

¹⁷¹ Bílá kniha terciárního vzdělávání, s. 12. Viz podrobněji <https://www.msmt.cz/reforma-terciarniho-vzdelavani/bila-kniha>.

škola nechtěla být institucí profesní přípravy, protože pak by si nepřipadala jako plnohodnotná univerzita.

Některá studenty vnímaná negativa současné podoby výuky na vysokých školách

Šance pro vyšší odborné školy je podle oslovených akademiků i v dalších očekáváním, které VŠ v současných podmínkách nemohou naplňovat pro zlepšování kvality profesní výuky. Vysoké školství trpí stále ještě potřebou **masového poskytování akademického vzdělání**. Bílá kniha již v roce 2008 varuje, že z toho důvodu jsou jednotlivé kurzy často vedeny příliš formálně, v **nadměrných počtech účastníků seminářů, bez potřebné zpětné vazby, konzultací a průběžné kontroly**. Podle oslovených kolegů se tento stav většinou nezměnil, ratio počet studentů/pedagog se výrazně neproměnilo.

Dalším negativním trendem, který s tím prvním přímo souvisí, je skutečnost, že na vysokých školách **musí dominovat frontální výuka**. Přitom daleko modernější a efektivnější, ale i náročnější způsob je nahradit frontální styl výuky projektově orientovaným přístupem s důrazem na související měkké dovednosti, jako například řízení, spolupráce a komunikace v týmu, definice výstupu, dodržení termínu a kvality. A to je právě šance vyšších odborných škol, které zpravidla provádějí výuku v menších studijních skupinách. Tak mají větší prostor se studentům individuálně věnovat.

Posledním negativním trendem je oddělenost reality trhu od akademické praxe. Bakalářským programům na českých univerzitách podle zaměstnavatelů chybí jasnější představa, jak zlepšit pozici svých absolventů na trhu práce. Jinými slovy **nemají definované klíčové kompetence**, které bakalář získá pro své přímé pracovní uplatnění. Většina bakalářů také proto dál pokračuje ve studiu, protože mají dojem, že jim na plnohodnotné pracovní uplatnění dosažený titul nestačí.

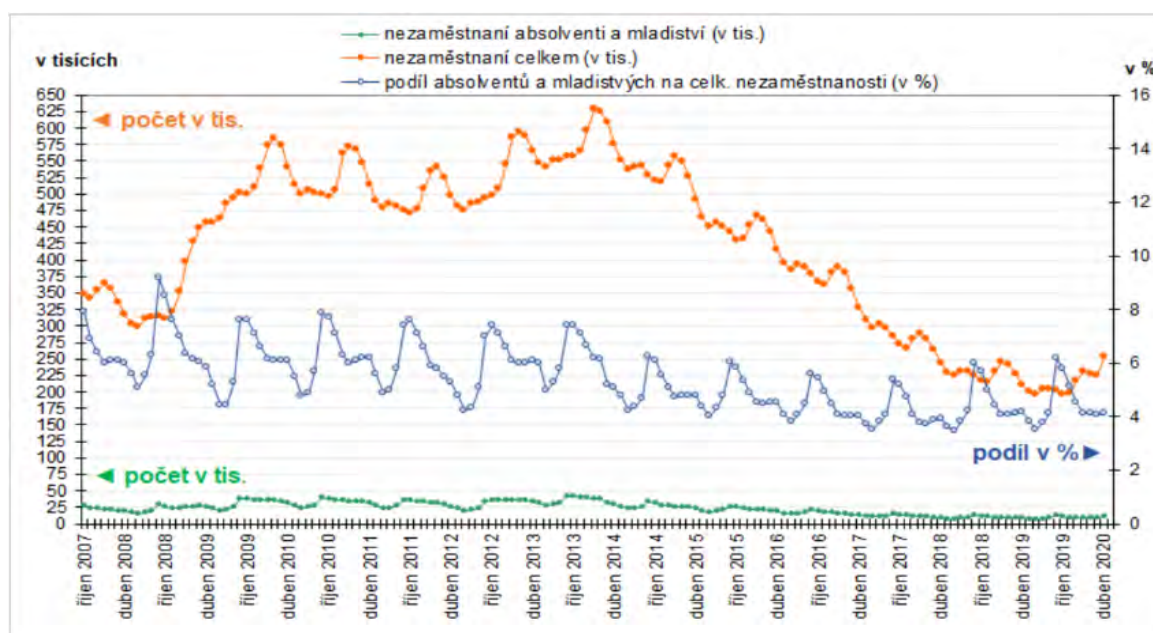

3.4.2. Vývoj nezaměstnanosti v novodobé historii České republiky

Z pohledu zaměstnanosti se absolventi vyšších odborných škol drží na špičce. V podstatě se dá říct, že kdo z nich si chce práci najít, tak ji má. Velmi často si navíc díky praxím, které u zaměstnavatelů absolvují, nacházejí zaměstnání ještě v průběhu studia. Ovšem i samotní studenti si obtížně dovedou představit, že by vedle postupně nabývané pracovní zkušenosti ještě nestudovali. A po dokončení studia pokračují již jako zaučení pracovníci, ne jako *“nepoužitelní absolventi”*¹⁷².

Při pohledu na statistiky vývoje nezaměstnanosti můžeme jednoznačně konstatovat, že růst ekonomiky jak u nás, tak v celosvětovém měřítku mezi lety 2015 a 2018 výrazně zlepšovalo pozici absolventů při vstupu na pracovní trh. **Prosperita s sebou vždy přináší vyšší poptávku po pracovní síle**, což dává příležitost i čerstvým absolventům. Přispíval k tomu i dlouhodobý demografický pokles v populačních ročnících absolventů, který je patrný od roku 1992.

Obrázek 24: Graf – Vývoj počtu nezaměstnaných absolventů a mladistvých¹⁷³

¹⁷² Vyjádření jednoho z oslovených studentů

¹⁷³ Vývoj počtu nezaměstnaných absolventů a mladistvých, nezaměstnaných celkem a podílu absolventů a mladistvých na celkové nezaměstnanosti (září 2007–duben 2020); Zdroj: Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2020, autoři J. Vojtěch, K. Zahradníčková, H. Novotná, Praha 2020. <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-172&NazevSeo=Nezamestnanost-absolventu-skol-se-strednim-a->

Nejistota posílená situací koronavirové epidemie v současné době předznamenává nástup nějaké podoby ekonomické krize,¹⁷⁴ kterou lze s vysokou pravděpodobností v dalších letech očekávat. Ekonomický tlak na zaměstnavatele vede k propouštění zaměstnanců a některé společnosti a podnikatelské subjekty svou činnost ukončí.

V důsledku toho bude přijímání nových pracovníků celkově podstatně utlumeno. Vliv na možnosti uplatnění absolventů škol vstupujících na trh práce bude podstatný. Zaměstnavatelé přijímající nové pracovníky budou upřednostňovat kvalifikované pracovníky s praxí a s předchozími pracovními zkušenostmi. Je možné, že se otevře nové pole pro samozaměstnávání na bázi živnostenského podnikání nebo mikropodnikání, např. v oblasti sociálního podnikání.¹⁷⁵

3.4.3. Míra nezaměstnanosti absolventů různých úrovní vzdělávacího systému

Společnost investuje do vzdělávání všech úrovní, aby **mladí lidé již na počátku své pracovní cesty dobře našli své místo**. Ať v zaměstnaneckém poměru nebo v pozici podnikatele vrací společnosti investici do svého vzdělání.

Nabídku volných pracovních pozic samozřejmě ovlivňuje ekonomická situace ve společnosti, ale zároveň **ekonomickou situaci ovlivňuje úroveň nezaměstnanosti**. Z makroekonomického pohledu je poměr nabídky a poptávky po pracovní síle na trhu práce klíčový ukazatel. Čím vyšší uplatnitelnost absolventů škol různých stupňů, tím nižší zátěž pro sociální systém podpory v nezaměstnanosti a tím vyšší přínos pro státní rozpočet v podobě dani z příjmu zaměstnaných elévů.

¹⁷⁴ Nejsou vyloučené ani jiné scénáře, vč. zmírnění dopadů krize boomem, který bude psychologicky reagovat na přestálou krizi. Humanitní VOŠ však spíše u svých absolventů počítají s dopady krize do jejich oborů.

¹⁷⁵ Viz např. https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_vyskocil_pro_web.pdf.

Oprávněný nárok státu, jednotlivých ministerstev i daňových poplatníků je ptát se, **zda studenti dostávají příležitost ke vzdělávání, které odpovídá potřebám zaměstnavatelů.**

Absolventi škol vstupujících na pracovní trh jsou z hlediska ohrožení nezaměstnaností obvykle považováni za rizikovou skupinu, která je charakteristická zejména minimálními pracovními zkušenostmi a chybějícími pracovními návyky, které zaměstnavatelé vyžadují.

3.4.4. Nezaměstnanost absolventů VOŠ v porovnání s jinými typy vzdělávání

Zatímco v letech 2018 a 2019 klesla nezaměstnanost mladých lidí opouštějící svá studia na nejnižší úroveň novodobé historie ČR, dnes nastal obrat. Před vládními omezeními v boji proti koronaviru brzdil rozvoj ekonomiky nedostatek pracovníků v mnoha oborech a průmyslových odvětvích, nyní se trh práce bude jen těžkopádně probouzet k životu. **To znamená zhoršení situace hlavně pro rizikové skupiny, jakými jsou právě absolventi škol.** Bezprecedentní dopady na ekonomiku porevoluční etapy značně promění poměr nabídky a poptávky po pracovní síle na trhu práce.

Zkušenosti můžeme čerpat jen z období po celosvětové hospodářské krizi v roce 2008. Ze statistik úřadů práce vyplývá, že v období let 2009 až 2014 docházelo každoročně k výraznému nárůstu počtu nezaměstnaných absolventů škol. K oživení ekonomiky a výraznému zlepšení situace absolventů škol při přechodu na trh práce se projevilo až kolem roku 2014.

Faktory ovlivňující nezaměstnanost

Celkový počet nezaměstnaných absolventů (a rovněž podíl počtu nezaměstnaných na celkové nezaměstnanosti) a jeho vývoj ovlivňují následující faktory:

- **Úroveň celkové nezaměstnanosti**, jelikož jsou absolventi škol i za současných příznivých ekonomických podmínek ohrožováni nezaměstnaností ve větší míře než zkušení pracovníci.
- **Cyklus školního roku**, kdy se počet absolventů hledajících práci začne každoročně zvyšovat v červenci v souvislosti s koncem školního roku. Svého maxima dosahuje nezaměstnanost v září, od října se opět snižuje a minimální hodnoty dosahuje v dubnu a květnu.
- **Požadavek na praxi** ze strany zaměstnavatelů. Absolventi škol jsou ve srovnání se zkušenými pracovníky v nevýhodě, jelikož většinou nedisponují pracovními zkušenostmi.
- V některých případech hraje svou roli **nesprávná volba vzdělávací cesty** absolventů základních škol, způsobená nerespektováním potřeb trhu práce, případně i **obratem v hospodářském vývoji**, což způsobuje **horší uplatnitelnost v profesích odpovídajících oboru vzdělání**, který absolvovali.
- **Velká nabídka terciárního vzdělávání** a vysoký podíl absolventů středních škol pokračujících v dalším vzdělávání. Podíl absolventů vstupujících po ukončení střední školy na trh práce, zejména u maturitních oborů, je poměrně nízký (kolem 35 % u odborného vzdělávání).
- **Demografický vývoj**, který dosud vedl ke snižování absolventů a tím k možnosti lepšího uplatnění na trhu práce. Tento trvalý pokles od roku 1990 se však v současné době zastavil a bude následovat asi 10 let růstu.

- **Zavedení jednotné části maturitní zkoušky**, která způsobila pokles počtu absolventů s maturitní zkouškou a nárůst počtu žadatelů evidovaných jako pracovníci se základním vzděláním.

Nezaměstnanost absolventů škol je v zásadě odrazem ekonomické situace v ČR a situace na pracovním trhu.¹⁷⁶

V dubnu 2013 byla hodnota míry nezaměstnanosti v důsledku druhé vlny ekonomické krize nejvyšší. Od roku 2014 dochází k poklesu, v dubnu 2016 jsou hodnoty srovnatelné se začátkem krize a pokles dále výrazně pokračuje, v letech 2018 a 2019 jsou míry nezaměstnanosti minimální, ale již se objevují příznaky obratu vývoje a v roce 2020 je zřetelný nárůst těchto hodnot.

Obrázek 25: Tabulka – Vývoj míry nezaměstnanosti „čerstvých“ absolventů SŠ a VOŠ¹⁷⁷

duben	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Střední s výučním listem	27,4 %	17,8 %	13,7 %	9,9 %	7,0 %	5,0 %	4,2 %	6,5 %
Střední s MZ a odb. výcv.	19,3 %	14,2 %	13,2 %	10,6 %	6,3 %	4,6 %	4,7 %	6,1 %
Nástavbové vzdělání	29,6 %	18,5 %	15,2 %	10,6 %	8,9 %	5,3 %	4,5 %	7,2 %
Střední odborné s MZ	14,8 %	11,6 %	9,6 %	7,5 %	5,2 %	3,7 %	3,8 %	4,7 %
Gymnaziální vzdělání	4,1 %	4,4 %	3,8 %	3,1 %	2,5 %	1,5 %	1,4 %	1,6 %
Vyšší odborné vzdělání	11,0 %	10,2 %	7,5 %	5,2 %	2,9 %	1,8 %	1,9 %	3,4 %

¹⁷⁶ Zdroj: Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2020, autoři J. Vojtěch, K. Zahradníčková, H. Novotná, Praha 2020.
<https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-172&NazevSeo=Nezamestnanost-absolventu-skol-se-strednim-a->

¹⁷⁷ Zdroj: Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2020, autoři J. Vojtěch, K. Zahradníčková, H. Novotná, Praha 2020.
<https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-172&NazevSeo=Nezamestnanost-absolventu-skol-se-strednim-a->

Nezaměstnanost absolventů vyššího odborného vzdělání

Počet studentů, kteří dokončili vzdělání na vyšší odborné škole, až do roku 2005 výrazně rostl. Jak rostla poptávka po terciárním vzdělávání, rostla i schopnost vysokých škol a univerzit tuto poptávku uspokojit. **Zatímco v roce 2005 absolvovalo vyšší odborné vzdělání 7 025 osob, následující období sledujeme kontinuální pokles počtu absolventů.** Tuto křivku výrazně ovlivnil také demografický pokles obyvatelstva v této věkové kategorii. V roce 2019 bylo tedy evidováno pouze 2 721 absolventů vyššího odborného vzdělání.

Nezaměstnanost absolventů vysokoškolského magisterského vzdělání

Pro porovnání uvádíme také údaje o absolventech pětiletého magisterského a navazujícího magisterského studia, kteří se vzdělávali v prezenční formě.

Tato kategorie vzdělání zaznamenávala od roku 2005, kdy absolvovalo v prezenční formě studia 20 435 osob, pozvolný nárůst počtu absolventů způsobený stoupajícím zájmem o terciární vzdělávání až do roku 2011 (26 011 absolventů). Pak následoval pokles způsobený nepříznivým demografickým vývojem a v roce 2019 ukončilo prezenční magisterské studium 18 803 absolventů (meziroční pokles oproti roku 2018 činil 1 854 absolventů, tj. 9,0 %).

Míra nezaměstnanosti absolventů magisterského vzdělání v dubnu 2020 činila 2,2 %. Ve srovnání se situací v loňském roce došlo v míře nezaměstnanosti k nárůstu o 0,5 p. b. V dubnu 2020 bylo zaregistrováno 422 nezaměstnaných z „čerstvých“ absolventů magisterského vzdělání.¹⁷⁸

---

¹⁷⁸ Zdroj: Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2020, autoři J. Vojtěch, K. Zahradníčková, H. Novotná, Praha 2020.
<https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-172&NazevSeo=Nezamestnanost-absolventu-skol-se-strednim-a->

Srovnání může být ještě přesnější, pokud využíváme další zdroj dat o nezaměstnanosti, kterým je Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS) prováděné Českým statistickým úřadem (ČSÚ). Zde míru nezaměstnanosti určuje poměr mezi nezaměstnanými, ekonomicky aktivními obyvateli (EAO) a všemi EAO. Údaje o míře nezaměstnanosti jsou členěny podle dosaženého vzdělání.

Obrázek 26: Tabulka – Míra nezaměstnanosti mladých lidí v roce 2019 podle VŠPS ¹⁷⁹

Typ vzdělání	Zam	Nezam	Celkem	MN	MN (EAO)
Základní	34 054	6 029	40 083	15,0 %	10,7 %
Střední odb. s výučním listem	84 021	3 900	87 921	4,4 %	2,2 %
Střední odb. s MZ	85 762	2 903	88 665	3,3 %	1,3 %
Gymnaziální	22 827	1 185	24 012	4,9 %	2,0 %
Nástavbové	23 167	1 239	24 406	5,1 %	1,3 %
Vyšší odborné vzdělání	18 086	392	18 478	2,1 %	1,0 %
Vysokoškolské bakalářské	61 402	1 175	62 577	1,9 %	1,6 %
Vysokoškolské magisterské	92 894	1 608	94 502	1,7 %	0,9 %
Celkem	422 213	18 431	440 644	4,2 %	2,0 %

Legenda:

Zam – počet zaměstnaných mladých lidí

Nezam – počet nezaměstnaných mladých lidí daných kategorií

Celkem = Zam + Nezam

NM (míra nezaměstnanosti) = Nezam/Celkem

EAO – všichni ekonomicky aktivní obyvatelé

Údaje o absolventech terciárního vzdělání ukazují nižší míru nezaměstnanosti absolventů – s vyšším odborným vzděláním (2,1 %), s bakalářským vzděláním (1,9 %) a s magisterskou úrovní vzdělání (1,7 %), všechny hodnoty jsou výrazně nižší než u středoškoláků.

¹⁷⁹ Zdroj: Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2020, autoři J. Vojtěch, K. Zahradníčková, H. Novotná, Praha 2020.
<https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-172&NazevSeo=Nezamestnanost-absolventu-skol-se-strednim-a->

3.4.5. Zefektivnění vzdělávací cesty – zlepšení prostupnosti a propustnosti mezi školami poskytujícími profesní terciární vzdělávání vč. VOV

Z pohledu státu je významným zájmem účelnost, účinnost a hospodárnost vzdělávací cesty studentů profesního terciárního vzdělávání. Účelnost spatřujeme zejména v udržení ryze profesního zaměření VOV tak, aby prvním zájmem programů bylo připravit absolventa pro nástup do pracovního poměru. Jako podpůrný, ale více důležitý účel se jeví umožnění přístupu do magisterského studia

Zájmem studentů humanitních oborů VOV je zejména zprůchodnění vzdělávací cesty, tj. zvýšení dostupnosti úplného profesního vzdělávání na terciární úrovni bez vícenákladů časových, finančních, motivačních a logistických (studium a práce v místě bydliště vs. studium s dojezdem).¹⁸⁰

Ideálem studentů by byla **možnost přecházet mezi studiem a prací v oboru s certifikací každého roku či „semestru“**, resp. období, s možností studovat i ojedinělé programy na různých místech ČR, a pokračovat z EQF 6 plynule na EQF 7, tedy do magisterských studií, a to zejména **v oboru jejich profesního zájmu** (ne na všeobecně orientované magisterské programy).

Zvýšení prostupnosti a zejména propustnosti (mezi EQF 6 a EQF 7, případně EQF 5, 6, 7) má také nákladové konsekvence, které mohou a mají zajímat MŠMT (poskytuje normativní složku financování VOV programů). Vyšší flexibilita studia bude umožňovat studentům racionálnější cestu systémem, vč. dřívějšího plného zapojení do pracovního procesu s pozitivními daňovými efekty v místě bydliště.

¹⁸⁰ Z pohledu studentů a absolventů zcela neopodstatněné prodlužování cesty studia vytvářením administrativních překážek ze strany státu a vysokých škol

Nebržděná prostupnost a propustnost umožní také **příznivější vyhodnocování výkonů ČR v oblasti statistiky drop-outů studentů vysokých škol** směrem k Evropské komisi a rovněž pozitivní posun směrem k požadavkům OECD na přiměřené množství absolventů Bc. studia (ve smyslu plnoprávného vzdělání na úrovni EQF 6).

V současnosti můžeme v EHEA¹⁸¹ rozlišit několik přístupů ke scénářům studijní, resp. vzdělávací cesty k horizontální prostupnosti uvnitř stupňů vzdělání (uvnitř ISCED 5¹⁸², také mezi ISCED 5A a ISCED 5B) a k vertikální propustnosti mezi stupni vzdělání (zejména ISCED 5 a ISCED 6). Ještě praktičtější se jeví pohled využívající EQF přístup.

183

Pět scénářů vzdělávací cesty z pohledu synergií institucí terciárního vzdělávání

SCÉNÁŘ A	„Přikrytí“ výuky titulem partnerské VŠ
<p>Příklady: Velká Británie, Belgie</p>	<p>V rámci EQF 6 motivovat kamenné univerzity k přikrytí odbornosti z VOŠ.</p>

¹⁸¹ Viz také <https://www.csvs.cz/aulawiki/evropsky-prostor-vysokoskolskeho-vzdelavani-ehea/>, popř. pro aktuální dění <https://ehea.info/>

¹⁸² Viz https://www.czso.cz/csu/czso/metodika_mezinarodni_klasifikace_vzdelani_isced_97#7

¹⁸³ Viz např. <https://europa.eu/europass/cs/description-eight-eqf-levels>, popř. https://en.wikipedia.org/wiki/European_Qualifications_Framework, podrobněji <http://www.nuv.cz/eqf/uroven-eqf-6>

SCÉNÁŘ B	Přesun VOŠ i do oblasti EQF 5 (zadní vrátka pro odborné středoškoláky)
Příklady: Dánsko, Nizozemí	VOŠ si ponechají EQF 6 a přiberou EQF 5

SCÉNÁŘ C	Zavedení druhého typu Bc./Mgr. programů zaměřených odborně a profesně a přeměna části VOŠ v profesní VŠ
Příklady: Rakousko, Německo, Francie, Dánsko	Odborné školy získají kompetenci udělovat profesního bakaláře, případně magistra a zvýšení prostupnosti do akademie již nebude třeba

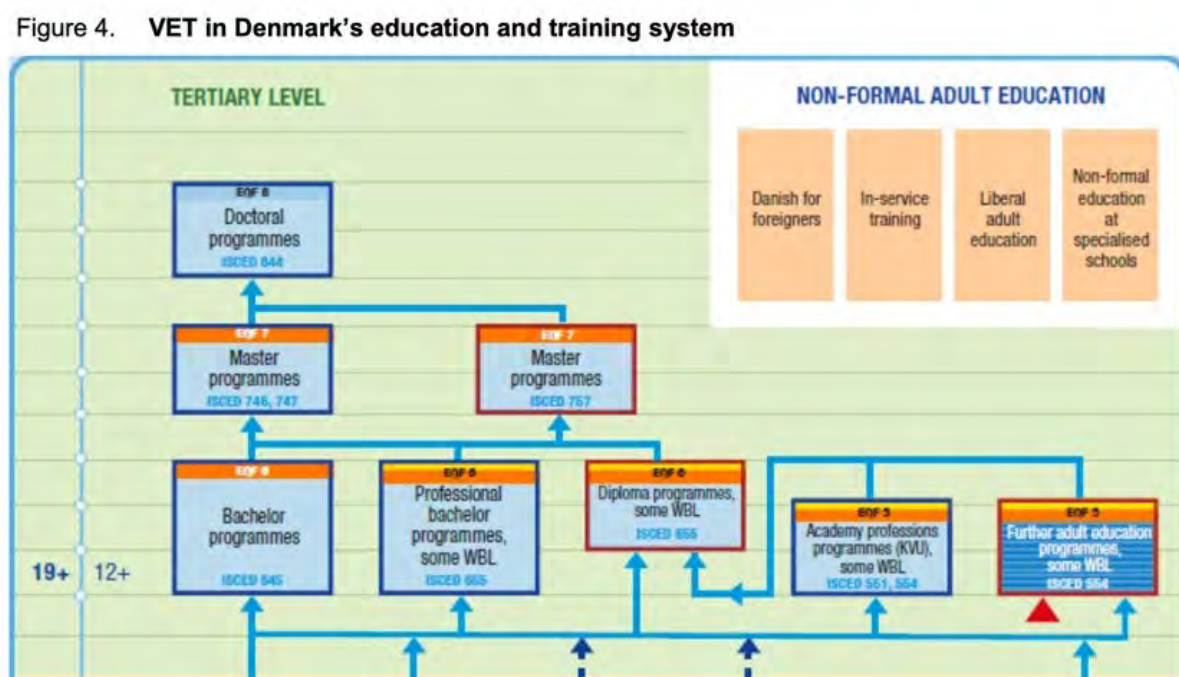
SCÉNÁŘ D	„Velká“ prostupnost
Příklady: Rakousko, Německo, Francie, Dánsko	Přenositelnost dosažených kreditů z VOŠ do VŠ Formálně splňuje většina zemí, ale uznatelnost kreditů není garantována

SCÉNÁŘ E	Rezignace na prostupnost z vyššího VET vzdělávání
Příklady: Slovensko, Maďarsko	Rezignace na prostupnost z vyššího VET vzdělávání

Některé systémy jsou vysoce propustné, uveďme příklad Dánska, které může být pro ČR inspirací, neboť je na terciární úrovni charakteristický realistickou (nikoli absolutní) propustností.

Obrázek 27: Infografika – Vzdělávací systém Dánska ¹⁸⁴

Systém nano-certifikátů pro posílení prostupnosti a propustnosti v rámci VOV

V zahraničí se Česká republika může inspirovat, jak usnadnit studijní cestu formou tzv. nano-certifikátů. Studenti tak mohou volit, zda je zajímá úroveň vzdělání EQF 6 či zda jim postačí EQF 5.

Programy zaměřené na získání těchto nano-certifikátů v praktických dovednostech jsou podporovanou formou vzdělání například v Dánsku nebo ve Velké Británii.

Prakticky se jedná o přístup, který je vstřícný ke studentům (tzv. student centered) a který směřuje k získání uznávaných úrovní vzdělání za kratší dobu. Jde o studijní

¹⁸⁴ Zdroj: https://www.cedefop.europa.eu/files/4168_en.pdf

moduly nebo úrovně postavené takovým způsobem, aby student mohl absolvovat určité části výuky a získat certifikát určitých dovedností/kompetencí. Ne tedy obor jako takový v jeho komplexnosti.

Když se student rozhodne vrátit ke vzdělávání (včetně nové specializace), nemusí znovu absolvovat předměty, které má již z předchozího studia certifikované. Podobný systém zvaný „dílčí profese“ se uplatňuje i v odborném vzdělávání. Tyto nano tituly, které označují úrovně dovedností/kompetencí studentů lze považovat za příležitost pro VOV v oblasti EQF 5.

Top-up programy jako prostředek prostupnosti

Tzv. „Top-up program“ je dvou až tříměsíční studijní program, který navazuje na programy EQF 5¹⁸⁵ a doplňuje k profesním znalostem akademickou erudici, což vede k plnohodnotnému univerzitnímu bakalářskému titulu.

Top up program je až tříměsíční studijní program, který navazuje na programy EQF 5, příp. užší profesní programy EQF 6, a doplňuje k profesním znalostem akademickou erudici, což vede k získání širěji orientovaného bakalářského titulu.

¹⁸⁵ Případně doplňuje úzce zaměřený program EQF 6 a rozšiřuje možnosti dalšího studia.

Ke které skupině evropských zemí chceme jít?

Účelnost, účinnost a hospodárnost vzdělávací cesty studentů profesního terciárního vzdělávání zajímá evropské země v různé míře. Západoevropské systémy spíše otevírají systém pro studenta, tak by jeho cesta k požadované kvalifikaci nebyly kladeny zbytečné překážky.

Východoevropské země nutí studenta, aby se přizpůsobil systému, byť to může znamenat **prodloužení studijní cesty a větší náklady pro veřejný rozpočet**.

Obrázek 28: Infografika – Dvě pojetí prostupnosti na mapě Evropy

3.4.6. Spolupráce VOŠ a VŠ na praktické výuce

V diskusích projektu opakovaně zaznívalo, jak by bylo pro všechny zúčastněné strany a zejména pak pro instituce státu výhodné, kdyby podmínky vzdělávacího systému byly naladěné tak, aby mohlo docházet systémově k produktivní spolupráci VOŠ a VŠ. VOŠ a zaměstnavatelé, částečně i absolventi zmiňovali, že by mělo jít o spolupráci partnerskou, a to ve vzájemném respektu k možnostem a silným stránkám různých podob terciárního vzdělávání.

Praktickou, ale sice zdaleka ne jedinou možností, ale ze strany VŠ velmi oceňovanou možností, by byla **přímá spolupráce na praktické výuce**. Ukázalo se, že zástupci vysokých škol soudí, že praktickou výuku v té podobě a rozsahu jako je akcentována na VOŠ, si kromě uměleckých vysokých škol většinou nemohou dovolit. Důvodů je řada: **přetlak kurikula zaměřeného na přípravu na vyšší stupně studia, know-how vysokých škol je orientováno k jejich hlavním cílům v oblasti výzkumu**, pokročilým studiím magisterským a doktorským, absence zázemí pro rozsáhlejší správu a rozvoj odborných praxí, masifikace zejména prvních ročníků bakalářských studií, možnosti zaměstnávání odborníků z oborové praxe atd.

VOŠ se takto pojaté spolupráci nebrání, je ovšem třeba vyřešit kurikulární, organizační a ekonomické souvislosti. Student může zatím praktickou výuku studovat efektivně jen s celým rámcem VOV (i všeobecné vzdělávání je na VOŠ orientováno k perspektivám a podpoře odborného vzdělávání, viz např. oborově zaměřené studium jazyka pro absolventskou zkoušku aj.). VOŠ jsou ovšem připraveny na varianty prostupnosti studia nebo dodávání ucelených bloků studia na klíč (modularita VOV zde usnadňuje možnosti, otázkou je praktická modularita na straně VŠ programů).

Obráceně viděno: v současnosti má absolvent vyššího odborného vzdělávání při vstupu do bakalářského studia na vysoké škole jen určitá zvýhodnění oproti středoškolákům. Nejde však o povinnost vysoké školy ani o pravidlo, vždy jde o individuální posouzení výsledků z předchozího vzdělávání.

Vyšší odborné školy mají s jednotlivými vysokými školami většinou podepsanou smlouvu o uznávání předmětů absolvovaných v rámci studia v akreditovaných programech. **Celková délka bakalářského studia se tak může zkrátit až na 1,5 roku.**

Case study:

Ojedinělým jevem ve spolupráci vyšší odborné a vysoké školy je včleňování bakalářských studijních programů do náplně studia vyšších odborných škol, které tak fungují jako svého druhu detašovaná výuková místa českých a moravských univerzit.

Až dva bakalářské programy s různými univerzitami nabízela pražská Vyšší odborná škola informačních studií a služeb (VOŠIS). Ve spolupráci s Vysokou školou ekonomickou poskytovala v Praze jednooborový tříletý program Podnikové systémy ukončený bakalářskou zkouškou. CARITAS – Vyšší odborná škola sociální Olomouc je výjimečná spoluprací s Cyrilometodějskou teologickou fakultou Univerzity Palackého (CMTF UP) v Olomouci. Uchazeč, který má zájem o souběžné bakalářské studium, se hlásí na obě školy, přitom však prochází jen jedněmi přijímacími zkouškami.

Výhodou tohoto studia je, že absolvent čerpá výhody obou typů studia, detailní zaměření na odbornou praxi, profesní studium a širší univerzitní rozhled. Má možnost pokračovat v navazujícím magisterském studiu, nebo také nastoupit do praxe s titulem Bc. a s titulem diplomovaný specialista, který každému zaměstnavateli napoví, že má za sebou strukturovanou odbornou praxi. Konkrétně se jedná o 720 hodin odborné praxe, jinde na obdobných oborech je to ve VŠ prostředí maximálně 150 hodin. Podobně Obchodní akademie a VOŠ Valašské Meziříčí funguje jako detašované pracoviště Ekonomické fakulty Vysoké školy báňské na Technické univerzitě Ostrava. Studenti tak na vyšší odborné škole mohou studovat tříleté bakalářské obory, například Podniková ekonomika.

3.4.7. Zapojení VOŠ do segmentu celoživotního vzdělávání

Vyšší odborné školy nejen z oblasti humanitní se zapojují do segmentu celoživotního vzdělávání.¹⁸⁶ Projektové diskuse ukázaly, že týmy VOŠ jsou schopné navrhovat a realizovat celoživotní či tzv. další vzdělávání všude tam, kde se mohou opřít o funkční základní běh tříletého studia. Ten pak umožňuje rozvíjet i certifikované kurzy a kratší běhy studia jako určité deriváty kompletního běhu nebo výhonky dalších specializací či experimentální podoby studia (např. v pojetí širšího týmu pedagogů apod.).

Case study:

Střední škola a vyšší odborná škola aplikované kybernetiky v Hradci Králové nabízí v rámci podpory rozvoje vzdělávání dospělých osob 50+ SENIOR program Fotografování. Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola Jičín vytvořila vzdělávací program Kancelářský software a jeho pilotní ověřování, který je určený zájemcům o celoživotní vzdělávání. Vyšší odborná škola ekonomická, sociální a zdravotnická v Mostě nabízí program Babička a dědeček nejmenších vnoučat, který má umožnit propojení společných prožitků mezi generací seniorů a jejich vnoučat. Program je založen na skupinové práci mladých a starších ve formě kooperativního učení a zároveň je založen na vlastní aktivitě a odpovědnosti.

---

¹⁸⁶ V minulosti např. díky iniciativám jako byl Projekt UNIV 2 – KRAJE (Proměna škol v centra celoživotního učení). Byl to individuální projekt národního Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, jehož řešitelem byl Národní ústav odborného vzdělávání, spolufinancován byl z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky. Jeho smyslem bylo rozšířit nabídku celoživotního vzdělávání v šesti krajích ČR, aby zájemci mohli snadněji než dříve dosáhnout uznání kvalifikací, které získali jinde než při počátečním vzdělávání ve škole.

3.4.8. Shrnutí: SWOT analýza VOŠ z pohledu státu

Diskuse o roli státu v rozvoji VOV patřily v projektu k nejnápínavějším. Jejich obsahem byl většinou ambivalentní vztah státu, resp. těch, kdo ho aktuálně zastupují, k profesnímu vzdělávání, k terciárnímu školství vč. zvykové dominance vysokých škol a zejména univerzit, k menším institucím typu VOŠ a k charakteru VOV. Opět se ukázalo, že bez přímé zkušenosti s tím, co a jak VOŠ v oblasti VOV dělají, je taková diskuse nesnadná, často nevěcná a málo ambiciózní. Také z důvodu výzev koronavirové krize se těchto diskusí účastnili více zástupci stakeholderů, kteří jsou se státními institucemi v kontaktu než ti, kteří za státní instituce jednají.¹⁸⁷

Pokusili jsme se shrnout výsledky diskusí projektu v přehledu klíčových příležitosti a hrozeb pro VOŠ z pohledu státu, a to ve světle silných a slabých stránek oblasti vyššího odborného vzdělávání.

---

¹⁸⁷ Jednou z budoucích aktivit tak může být právě soustavná debata jednotlivých zainteresovaných složek státu moderovaná z pozice výsledků projektu a nepochybně za účasti všech stakeholderů VOV.

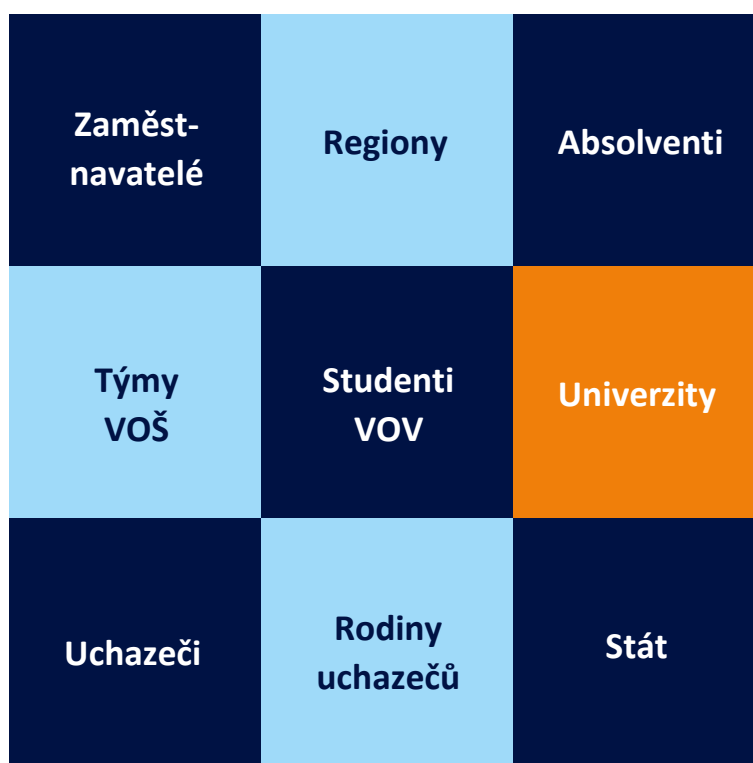
Obrázek 29: SWOT analýza – VOŠ z pohledu státu

Silné stránky	Příležitosti
možnost diverzifikace oborů v terciárním vzdělávání díky menším VOŠ rozmístěných vedle velkých měst také v mikroregionech, v jednotlivých okresech	poptávka po zvýšení počtu kvalifikovaných pracovníků během tří let i na úrovni mikroregionů
VOŠ mají schopnost věnovat se i vysoce specializovaným oborům díky své jiné, flexibilnější organizaci (oproti robustním VŠ)	budou-li zaměstnavatelé i z řad velkých (nadmístních) společností nacházet kompetentní pracovníky právě v ČR, budou motivováni zde rozvíjet své podnikatelské záměry
díky svému sepětí se zaměstnavateli pružně reagují na požadavky měnícího se profesního světa	nastavení rozvojového programu VOV v krajích s cílem podpořit záměry i menších, regionálních potenciálních investorů
podpora VOŠ znamená zvýšení počtu obyvatel připravujících se na výkon povolání, jedná se o efektivní předcházení nezaměstnanosti	zatraktivnění studijní nabídky maturantům v daném regionu = omezit odliv schopných mladých lidí do velkých měst
oborově lépe zacílené, profesně zaměřené terciární vzdělávání	oslovení nových cílových skupin (věkových, sociálních, geografických...) ke snížení místní nezaměstnanosti
	podpora podnikavosti schopných lidí – „jsem sám sobě zaměstnavatelem“, tedy rozvoj drobného podnikání
	posílení mezinárodní a přeshraniční spolupráce škol a rozšíření zkušeností a inspirace z podob spolupráce v jejich prostředí
	posílení povědomí veřejnosti o přínosu profesního terciárního vzdělávání, podpora ze strany zaměstnavatelů

Slabé stránky	Hrozby
přetrvávající nízká reputace VOŠ u veřejnosti plynoucí z nejasné pozice VOV	neschopnost prosadit prostupnost mezi VOŠ a VŠ navzdory Boloňské deklaraci
zanedbatelná podpora státu pro VOV, potenciál VOŠ se rozvíjí velmi pozvolna, pouze z vlastních, vnitřních zdrojů škol nebo stagnuje	nevyužité příležitosti ve vzdělávací politice, absence „politického“ lídra rozvoje, nedaří se prosadit zákonná úprava o vyšších odborných školách, který VOŠ ukotví v terciární úrovni škol a legitimizuje potřeby a nároky jejich studentů a absolventů
tlak na vysoký počet vysokoškolsky vzdělaných lidí bez ohledu na jejich kvalifikaci	dynamický vývoj požadavků pracovního trhu vyplývající z ekonomické krize po epidemii koronaviru, na který nebudou koncepční záměry MŠMT schopny reagovat
slabá vyjednávací pozice MŠMT proti představitelům VŠ – zatím neprosazená prostupnost mezi VOŠ a VŠ, pro zvyšování vzdělání aktivních absolventů VOŠ	vysoké školy prosadí další navýšení míst na svých školách a tím ještě zmenší prostor pro důkladně pojaté VOV (např. se strukturovanou praxí)
VOŠ v rozvoji limituje i legislativní rámec školského zákona, pro specifika vyšších odborných škol chybí odpovídající zákonná úprava	

4. PARTNERSTVÍ VOŠ A VŠ – NEDOCENĚNÉ MOŽNOSTI

Vysoké a vyšší odborné školství není nutné vnímat jako dvě zcela odlišné či protiběžné studijní cesty. Akademické vzdělání má také za cíl studenta připravit na svět práce,¹⁸⁸ byť východiska a cíle vzdělávání jsou jiné než u profesního vzdělávání.

Jak ukázaly diskuse projektu, nejsou VOŠ a VŠ přímými konkurenty ani na poli počátečního vzdělávání, ve skutečnosti je tu **výrazný prostor pro partnerský**

¹⁸⁸ Zejména a nepochybně práce akademické, výzkumně orientované. Dále pak – podle povahy univerzitních oborů – na obory prakticky orientované (důkladně je pojednáno „o“ oborové praxi, jde tedy o vědomosti, ale samotnou oborovou praxi si student musí pomoci pracovního zařazení vyjednat většinou sám, vysoké školy rozsáhlé systémy praxí většinou nebudují) a menšinově na obory opravdu profesní ve vší komplexnosti: jako případ lze uvést klinické obory lékařské, řadu technických oborů a nepochybně výkonné obory uměleckých vysokých škol, tam je profesní orientace dokonce přítomná i v profilu jejich tvůrčí činnosti a někdy i v povaze tzv. třetí role vysokých škol. Některé vysoké školy a některé obory vysokoškolského studia v ČR jsou schopny si držet vysokou úroveň výzkumně orientované excelence i vysokou praktickou hodnotu, vysokou adaptabilitu pro profese.

přístup. Praktické zkušenosti domácí a zejména zahraniční, kde je již model funkční a historicky zažitý, prokazují, že v případě vhodně nastavené legislativy **existují logické průniky ve vzdělávací cestě studentů.** Průniky, které mohou ušetřit studentovi čas strávený přípravou na budoucí povolání a státu vynaložené prostředky všude tam, kde dochází k nežádoucímu zdvojení studia. V této kapitole analyzujeme současný stav humanitně orientovaných vyšších odborných škol, který bude východiskem pro návrh optimalizovaného řešení jak z pohledu studenta, tak z pohledu MŠMT.

4.1. Popis současné situace

Současná právní úprava umožňuje spolupráci např. v oblasti prostupnosti studia, fakticky ji ale příliš nezakotvuje. Nestanoví metodický rámec, kterým VOŠ a VŠ mohou nebo mají dojít k vzájemné prostupnosti.¹⁸⁹ Dlouhodobá spolupráce obou typů škol pak stojí buď na vzájemném pochopení, důvěře a ochotě ke spolupráci, která je výhodná pro obě instituce¹⁹⁰, nebo jsou jí kladeny překážky a nedaří se.

Case study:

Důsledky nešťastného právního a metodického vakua lze dobře ilustrovat na příkladu Univerzity Karlovy. Na základě rozhodnutí Akademického senátu UK vstoupil od 1. 10. 2017 v platnost nový Studijní a zkušební řád UK. Ten oproti předchozí verzi možnost uznání absolvovaných studijních povinností v rámci studia na VOŠ již výslovně neuváděl. AS UK tím interně pro univerzitu stanovil vyšší nároky, než jí ukládá vysokoškolský zákon.

Od tohoto okamžiku nebylo nadále možné pokračovat v dosavadní praxi administrativního uznávání absolvovaných předmětů. **Pro studenty VOŠ se tak uzavřela možnost započítat některé předměty z VOŠ do VŠ studia.** Praktickým

¹⁸⁹ Zkušenost humanitních VOŠ naopak směřuje k tomu, že strany některých kolegů z VŠ nemá koncept ECTS v kombinaci se sylaby, resp. modulovými karty vypovídací hodnotu, neumí porovnat dosažený studijní výkon.

¹⁹⁰ Cílem by ale měla být výhodnost pro studenta a jeho individuální vzdělávací cestu.

důsledkem tohoto kroku AS UK bylo, že studenti VOŠ, kteří stáli o to studovat i akademický rozměr svého budoucího povolání, začali hledat možnosti návazného studia na jiných vysokých školách nebo v zahraničí, kde se běžně titul DiS. z České republiky považuje za Bc. úroveň vzdělání a studenti mohou bez dalšího pokračovat rovnou v magisterské úrovni studia.

Když některé fakulty UK po roce zjistily, o kolik tímto administrativním rozhodnutím přichází studentů, vznesly podnět k revizi Řádu. AS UK na svém jednání v červnu 2019 relevantní ustanovení Řádu přehodnotil a započítání předmětů z předchozího studia VOŠ ve svých Bc. studijních programech znovu umožnil. Na tomto příkladu z praxe vychází najevo, že libertariánské pojetí ani samotným vysokým školám neprospívá. Prostupnost jako důležitá funkce systému by neměla stát pouze na momentální vůli zúčastněných stran.

4.2. Možnosti spolupráce

Vhodně legislativně podpořená spolupráce obou typů škol ve výsledku přinese **efektivně fungující vzdělávací systém, vytvoří lepší podmínky pro studenty a přispěje i k dalšímu růstu vzdělanosti v České republice** tím, že nabídne dosud nevyužitě příležitosti ke vzdělávání. Styčných bodů zde existuje několik, popíšeme je v následujících kapitolách.

4.2.1. Očekávání studentů VOŠ i VŠ

Praxe VOŠ ukazuje, že část studentů si tento typ školy vybírá cíleně, v okamžiku maturity už mají jasnou představu o své budoucí profesi a po absolvování VOŠ odchází do praxe.

Část studentů ale ještě není v okamžiku nástupu studia na VOŠ tak vyhraněná, v otázce životní orientace teprve hledají směr, ujištění. Zvolená profese se jim líbí, případnou možnost dalšího studia vítají, přičemž rozhodnutí odkládají až na pozdější dobu, zpravidla do posledního ročníku VOŠ.

Pro třetí skupinu studentů, kteří na VOŠ přichází, je důležité se ujistit o možnostech následného studia. Studovaná profese na VOŠ se jim líbí, chtějí si ale rozšířit i základnu teoretických poznatků a už při příchodu na VOŠ vědí, že chtějí získat také akademickou nadstavbu své profese. **VOŠ, které nemají prostupnost do akademické oblasti, o tyto studenty zpravidla přichází, pokud takovou prostupnost nenabídnou jiným způsobem.**

Čtvrtá skupina studentů objeví svůj zájem o pokračování na VŠ teprve v okamžiku, kdy přijdou díky praxím na VOŠ do kontaktu se světem práce ve studovaném oboru. Zjistí, že akademický svět je pro ně přitažlivější, že mají pro něj talenty, a rozhodnou se etablovat tímto směrem.

Není důvod si myslet, že u studentů VŠ jsou motivy a smýšlení o budoucím uplatnění zásadně jiné. Studenti VŠ jen řeší stejnou otázku z opačné strany.

Potvrzení Boloňského procesu a **právní zakotvení prostupnosti z VOŠ na VŠ přináší přínosy oběma stranám – vysokým školám i vyšším odborným školám, nejvíce však státu.**

Velmi dobře to lze doložit významným počtem studentů VOŠ, kteří již mají uzavřené akademické vzdělání, a přitom si zvláště v rámci kombinovaného studia doplňují vzdělání na VOŠ. V těchto případech pak VOŠ efektivně poskytuje služby dalšího vzdělávání v rámci konceptu celoživotního vzdělávání.

4.2.2. Sdílení vyučujících

Tam, kde i v dnešní době existuje spolupráce mezi VŠ a VOŠ, zpravidla stojí mj. také na neformálních osobních kontaktech. Neformální kontakty vznikají tam, kde existuje odborné téma rozvíjené oběma pracovišti a související setkávání se vyučujících obou institucí na odborných akcích, veletrzích a při dalších příležitostech. Ještě významnější je pak **kontakt obou škol prostřednictvím**

vyučujících, kteří učí tematicky blízké nebo totožné předměty na VŠ i VOŠ. ¹⁹¹

V těchto případech VŠ běžně absolventům VOŠ předměty z VOŠ uznávají, garantem obsahu a kvality výuky je totiž společně sdílený vyučující.

4.2.3. Nároky organizace praxí “na klíč”

VOŠ jako profesně zaměřené školy by mohly odlehčit prakticky orientovaným nebo profesním programům vysokoškolského studia nabídkou strukturovaných odborných praxí. Ty jsou ovšem na VOŠ součástí rozsáhlé profesní přípravy a odborného výcviku, užitečnost praxí pro studenty jiných programů, které jsou metodicky stavěné jinak než VOV, bude tedy menší, částečná. VOŠ mohou spolupracujícím VŠ za předpokladu skutečně produktivní spolupráce zprostředkovat buď svou síť kontaktů pro pořádání odborných praxí, nebo dokonce nabídnout infrastrukturu a organizaci praxí na klíč. ¹⁹² Mohou tak efektivně doplnit to, na co se na VŠ neklade takový důraz, nebo pro to ani není odpovídající prostor. ¹⁹³

---

¹⁹¹ Nemusí jít o předměty blízké obsahově: prakticky totožná témata se mohou lišit metodikou. Obsah výuky založený na šíři rozhledu a naukových souvislostech vs. obsah založený na znalostech poskytovaných v kontextu nábídky praktických dovedností v širším rámci pracovních procesů a s důrazem na výsledek práce. Navíc je zde sílící trend VOV pojednávat témata modulárně, koncentrovat vybraná témata z různých disciplín (ve výuce oddělených v samostatné předměty) do jednoho výukového rámce s ohledem na konkrétní použití v pracovním procesu.

¹⁹² Většinou jsou odborné praxe na VOŠ humanitní oblasti navázány na oborové kontakty pedagogů odborné přípravy, kteří zůstávají aktivní v oborové praxi. Druhou nejčastější možností jsou odborné praxe zprostředkované formou burzy pracovních příležitostí. Třetí formou jsou (např. na uměleckých školách, v restaurátorských ateliérech) odborné praxe, ve kterých sama škola převezme pracovní úkol, zakázku, a se studenty na ní pracují pedagogové školy (analogie středověkých „hutí“).

¹⁹³ Bakalářské studijní programy už z hlediska vysokoškolského zákona sledují dva cíle: akademickou přípravu pro vyšší stupně studia a přípravu na budoucí povolání. Podle projektových diskusí expertů z vysokých škol si VŠ často musí vybrat: nelze doručit relevantní rozsah hodin odborné praxe a zároveň plně připravit na další etapy jeho studia.

4.2.4. Profesně orientované bakalářské studijní programy

Národní akreditační úřad specifikuje požadavky na profesně orientované bakalářské studijní programy Nařízením vlády č. 274/2016 Sb., o standardech pro akreditace ve vysokém školství:¹⁹⁴

D. Profesně zaměřený bakalářský studijní program

1. Garant profesně zaměřeného bakalářského studijního programu má odbornou kvalifikaci vztahující se k danému bakalářskému studijnímu programu nebo ke studijnímu programu blízkého nebo příbuzného obsahového zaměření a v posledních pěti letech vykonával tvůrčí činnost, jež odpovídá oblasti nebo oblastem vzdělávání, v rámci které nebo v rámci kterých má být bakalářský studijní program uskutečňován, anebo během této doby působil ve věcně odpovídající odborné praxi.
2. Obsah profesně zaměřeného bakalářského studijního programu zohledňuje specifika spojená s potřebou spolupráce s praxí.
3. Personální zajištění profesně zaměřeného bakalářského studijního programu zahrnuje taktéž dostatečné zapojení odborníků z praxe.
4. Studijní plán profesně zaměřeného bakalářského studijního programu je koncipován tak, aby obsahoval praxi studentů v rozsahu alespoň 12 týdnů.

Z pohledu srovnávání vzdělávacích programů VOV a profesně zaměřených studijních programů zejména u bodů 2. – 4. velice záleží na produktivní interpretaci těchto požadavků, např. **v čem spočívá „zohlednění specifík“**, zda např. prací ve studentských pracovních kolektivech reálně odpovídajících pracovním týmům v profesní praxi (ročník o 100 studentech na přednášce vs. 10 studentů na klinické praxi, v dílnách, ateliérech, při řešení projektů apod.).

---

¹⁹⁴ Nařízení vlády ze dne 24. srpna 2016, účinnosti nabylo 1.9.2016,

zdroj: https://navvs.cz/attachments/article/72/Narizeni_vlady_c_274_2016.pdf, čerpáno 20.6.2021

V bodu 4. velice záleží na pojetí, strukturovanosti a hloubce ponoření v průběhu praxe.

Zřízením nového typu bakalářského programu na vysokých školách se do jisté míry zúžil prostor pro vyšší odborné školy na trhu některých oborů terciárního vzdělávání, což je i v humanitní oblasti patrné. Nelze v tuto chvíli říci, jaký byl záměr navrhovatelů této změny, zda byl záměr obsadit pozici profesního vzdělávání v terciární úrovni výlučně studijními programy vysokých škol, nebo zda bylo záměrem upevnit pozici vyšších odborných škol možností akreditovat nově připravené profesně orientované bakalářské studijní programy u Národního akreditačního úřadu na základě 25 leté zkušenosti s profesní přípravou v rámci VOV.

Je věcí dalších jednání, zda VOŠ posílí své rovné postavení ve vztahu k bakalářskému studiu na vysokých školách a budou usilovat o **možnost realizovat plnohodnotné profesně orientované bakalářské programy**, popř. vyšší odborné školy budou usilovat o posílení diverzity terciárního vzdělávání a tzv. půjdou vlastní cestou, tj. zejména cestou nabídky programů odlišných od bakalářských programů, úzce profilovaných, reagujících na potřeby trhu práce a vznik nových profesí, akcentujících roli praktické výuky a odborné praxe. VOŠ budou sledovat sladění vzdělávacích rámců s VŠ za účelem vzájemné prostupnosti studijních cest a vyhledávat pole účelné spolupráce s VŠ.

4.2.5. Porovnání studijních programů VOŠ a profesně orientovaných bakalářských studijních programů

V humanitně zaměřené oblasti VOV by se mohlo zdát, že zřízení profesně orientovaných bakalářských programů na vysokých školách se VOŠ dostávají do přímé konkurence s vysokými školami, neboť MŠMT specifikovalo obě úrovně vzdělání podobně:

Citujeme novelu Zákona o VŠ ze dne 2.5.2016:

V § 44 se doplňují odstavce 5 až 8, které znějí:

„(5) Profil bakalářského nebo magisterského studijního programu může být

- a) **profesně zaměřený** s důrazem na zvládnutí praktických dovedností potřebných k výkonu povolání podložených nezbytnými teoretickými znalostmi, nebo
- b) **akademicky zaměřený** s důrazem na získání teoretických znalostí potřebných pro výkon povolání včetně uplatnění v tvůrčí činnosti a poskytující rovněž prostor pro osvojení nezbytných praktických dovedností.

Zatímco studijní programy VOŠ jsou upravovány Školským zákonem:

§ 92 Cíle vyššího odborného vzdělávání a stupeň vzdělání

- (1) Vyšší odborné vzdělávání rozvíjí a prohlubuje znalosti a dovednosti studenta získané ve středním vzdělávání a poskytuje **všeobecné a odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností.**

Nesporný rozdíl je právě v přístupu k tvorbě studijního programu. Zatímco VOŠ mají 25 letou tradici s praktickou přípravou studentů na jejich budoucí povolání, mají osvědčený systém odborové přípravy pod vedením profesionálů z oboru, připravené zázemí pro praktickou přípravu a síť zaměstnavatelů, kteří přijímají studenty na

odbornou praxi, pro řadu vysokých škol v humanitní oblasti je profesně orientovaný studijní program něco nového.

Nelze očekávat stejný, nebo lepší výsledek v přípravě studentů pokud k hlavnímu teoretickému základu vysokoškoláka připojíme několik týdnů praxe.

Pokud student neprojde praktickou výukou v bezpečí školních týmů pod vedením lektora, který jej zná, přichází k zaměstnavateli zcela nepřipraven a je mu souzena pozice pozorovatele, kterého není možné do reálných pracovních procesů zapojit.

Oproti tomu zaměstnavatelé rádi spolupracují se studenty VOŠ, neboť se jedná o poučeného eléva se základními zkušenostmi z daného oboru.

U profesně orientovaných bakalářských studijních programů v humanitní oblasti by Národní akreditační úřad měl být obzvláště obezřetný, zda je škola schopná nabídnout skutečně připravené prostředí a propracovaný vzdělávací systém vedoucí ke zvládnutí praktických dovedností potřebných k výkonu povolání.

4.2.6. Vzájemná prostupnost VŠ a VOŠ

Jako existují důvody pro efektivní prostupnost z VOŠ na VŠ, stejně tak existují pádné důvody pro legislativní podporu prostupnosti z VŠ na VOŠ. Současná běžná praxe vysokých škol při náboru nových studentů je přijmout maximum studentů a nabídnout jim rok studia. Během roku nebo dvou pak vyjdou najevo studijní schopnosti studentů. Při takto zavedené praxi významná část studentů VŠ studijní programy nedokončí.¹⁹⁵ Na trh práce pak přichází jako absolventi střední školy, často gymnázia, bez další specializace.

---

¹⁹⁵ Viz např.: https://www.universitas.cz/tema/218-skoly-opousteji-cim-dal-casteji-i-schopni-studenti-nevidi-v-ni-prinos?fbclid=IwAR1PWXhNnZplcuiCX74c_f43NagRjEELQHO34sWtyOtzwoicgsTD_Mtt4, https://wave.rozhlas.cz/studijni-neuspesnost-v-cesku-kolem-poloviny-studentu-v-bakalarskem-stupni-skolu-6199602?fbclid=IwAR0SrONgHfoScxggImk1f8iMBM_ibP7JA7Vpz4A6fo4D3s8IzTj_XfEYi8l, https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/data-univerzity-vysoke-skoly-bakalar-studijni-neuspesnost_1805290616_jab?fbclid=IwAR3G1OYDlv809a1s8JQbJmofyxDHiq89KunSEdUevkq5XKhMNS8XdT9SkUc, <https://www.radio.cz/en/section/curraffrs/why-are-over-half-of-czech-bachelor-students-not-completing-their-degrees?fbclid=IwAR1j0Xsjr-BUW0AX7NyGrLdAzVKbYo3fotfjZSBowh3iEuTWGZwO2-PTqEw>
Metodologicky viz např.: <https://dropout.pef.czu.cz/neuspesnost.aspx>.

Pokud by studenti, kteří studium na VŠ ukončili předčasně, získali alternativu v pokračování na VOŠ (se započtením VŠ předmětů), výrazně bychom podpořili vzdělanostní úroveň České republiky.

Profesní vzdělání by se tak stalo logickým partnerem akademicky orientovaných programů.

Case study:

Evangelikální teologický seminář – Vyšší odborná škola teologická a sociální (dále ETS) je zřízena Církví bratrskou. Ačkoliv je absolvování akreditovaného studijního programu Teologická a pastorační činnost tohoto semináře považováno za adekvátní vzdělání pro pozici kazatele, pastoračního pracovníka i dalších pozic v církvi zřizovatele, část absolventů semináře (dlouhodobě kolem 30 %) pokračuje v Bc. a Mgr. teologicky, pastoračně sociálně nebo psychologicky orientovaných studijních programech.

Ačkoli jsou absolventi plně připraveni na konkrétní povolání a pozice v církvi, ještě než nastoupí do zaměstnání, chtějí své budoucí práci rozumět také z akademického hlediska. Část kazatelů chce kromě konkrétní práce ve sboru současně vyvíjet také akademickou činnost – jsou často např. autory odborných knih, přednáší na odborných konferencích, nebo učí na vysokých či vyšších odborných školách.

Dalším důvodem studia VŠ je pro některé studenty širší spektrum uplatnění v příbuzných zaměstnáních, jako je např. vojenský, nemocniční nebo vězeňský kaplan, kde je státem vyžadována magisterská úroveň vzdělání.

Aby ETS vyšla vstříc očekáváním svých studentů, navázala blízkou spoluprací se dvěma VŠ v České republice (ETF UK v Praze a TF JU v Českých Budějovicích) a se dvěma zahraničními VŠ (KTK PF UMB v Banské Bystrici na Slovensku a TCMI v Heiligenkreuz, Vídeň, Rakousko).

Pedagogický sbor ETS ve školním roce 2020-21 tvoří celkem 40 vyučujících, většinou jsou to lidé z oborové praxe a na ETS vyučují na DPP. Současně zde vybrané předměty učí také profesori ze čtyř českých VŠ – ETF UK v Praze, TF JU Č. Budějovice, z Univerzity v Hradci Králové a Masarykovy univerzity v Brně.

Z 24 studentů denního studia ve školním roce 2020/21 mají čtyři studenti již titul bakalář z předchozího studia. Šest studentů studuje ETS po předchozím neúspěšném studiu VŠ.

Ze 43 studentů kombinovaného studia jsou ve školním roce 2020/21 mezi studenty ETS:

2 studenti již držitelé titulu **DiS.**

2 titulu **Bc.**

10 titulu **Ing.**

6 titulu **Mgr.**

a 3 studenti dokonce titulu **Ph.D.**

Je tedy zřejmé, že nejen studenti VOŠ mají zájem pokračovat na VŠ, ale také **absolventi VŠ mají při nejmenším v některých oborech zájem doplnit si vzdělání na VOŠ.**

V roce 2020 si ETS VOŠ udělala vnitřní audit – studii proveditelnosti akreditace profesního bakaláře podle vysokoškolského zákona. **Ze studie jednoznačně vyplynulo, že po odborné stránce tato vyšší odborná škola vyhoví i odborným nárokům bakalářské akreditace.** Lze tedy říci, že je po odborné stránce na srovnatelné úrovni s VŠ.

4.2.7. Důsledky nedostatečného ukotvení VOŠ ve vzdělávacím systému

Z výše uvedeného je patrné, že i v současné právně nedostatečně ošetřeném prostředí existují “ostrůvky pozitivní deviace”. Spolupráce mezi VOŠ a VŠ leckde funguje, jen se o tom raději moc nemluví, aby se křehké partnerství nenarušilo.

V takovém, systémově nevytvořeném prostředí však mnohé příležitosti ztrácíme.

- Pro studenty to v některých případech znamená **zbytečné roky studia navíc.**
- Stát, potažmo MŠMT v tomto systému **financuje v některých případech studium téhož studenta dvakrát.**
- Část studentů **nedosáhne takové úrovně vzdělání, které by mohli dosáhnout v dobře funkčně nastaveném prostředí.**
- Část studentů kvůli překážkám v českém vzdělávacím systému **odejde raději studovat do zahraničí.**
- Někteří z nich se pak v zahraničí usadí a již se nevrátí.

Koneckonců **fenomén brain-drain (odliv těch nejschopnějších) je již zdokumentován** a Česká republika tak ztrácí to nejcennější, co má – vzdělané lidi. Dlouhodobě to může mít dopad až na nižší konkurenceschopnost české ekonomiky. Je to dlouhodobě nežádoucí stav, který je třeba vhodně a poučeně vyřešit.

4.2.8. V čem si tedy mohou VOŠ a VŠ pomoci

V několika funkčních příkladech produktivní spolupráce VŠ a VOŠ, která obvykle stojí na vůli konkrétních představitelů obou institucí, lze sledovat vítané synergie.

- VOŠ mohou s VŠ sdílet **kvalitní přednášející**. VŠ s VOŠ kvalitní vedoucí prakticky vedené odborné přípravy a mentory praxí.

- VOŠ mohou za specifických podmínek VŠ nabízet infrastrukturu a **organizací praxí na klíč, zejména pak odborných praxí tzv. iniciačních, ve kterých je důraz kladen nejen na získané znalosti a dovednosti, ale také na profesní postoje a zjištění, zda vůbec mám pro zvolený obor praktické předpoklady.**
- VOŠ mohou být **plnohodnotným přístavem studentů odcházejících z VŠ** před dokončením studia. Je to výhodné pro stát z hlediska nákladového, motivačního, synergického.
- Profesní vzdělávání na VOŠ může být pro studenty doplňkem akademických programů VŠ.¹⁹⁶

Kolegové z vysokých škol vidí jako důležitou oblast spolupráce poskytování odborné praxe a příprava na ni. I v humanitní oblasti ty VOŠ, které ve svých vzdělávacích programech zařazují odbornou praxi na konci studia, vykazují vyšší podíl studentů zaměstnaných bezprostředně po studiu na pracovní úvazky 1.0. Tento kompaktní model poskytování praxí je ovšem obtížně slučitelný s tempem a znalostním objemem bakalářských studijních programů.

---

¹⁹⁶ V perspektivě studentů si nepřekáží, sledují jiné zájmy, z jiných východisek, jinak učí, poskytují jinou hodnotu.

„Naši absolventi jsou připraveni pro výkon vysoce kvalifikovaných a specializovaných povolání již po ukončení VOŠ. Jde především o technologické pozice ve firmách. K tomu přispívá též praxe, která je u VOŠ celé jedno období (semestr) ve třetím ročníku. V našem případě minimálně 75 % absolventů nastupuje po ukončení školy právě do firem, kde vykonávali praxi. Část studentů pokračuje v bakalářském studiu, kde na základě uzavřených smluv s vybranými fakultami jsou jim uznávány výsledky vzdělávání na VOŠ.“

Jiří Ludačka

*zástupce ředitele VOŠ automobilní a technické v Českých Budějovicích
V článku **MAJÍ JEŠTĚ SMYSL VYŠŠÍ ODBORNÉ ŠKOLY?***

Celý článek s podtitulem „*Jak český stát naloží se školami, které odvádějí práci, jež se po nich chtěla*“ z roku 2013 viz ¹⁹⁷

Jiné, rozložené či průběžné modely praxí jsou přístupnější. Téma prostupnosti v oblasti odborných praxí má ovšem své ekonomické a organizační limity.

V analytických diskusích ale kromě výše uvedených situací zaznívali i další náměty, které perspektivám spolupráce VOŠ a VŠ vyhrávají mnohem širší, synergický rozměr. Situace **vysokoškolského sektoru v Evropě a ve světě směřuje k akademické excelenci** (s dominantní orientací na výzkum). Primárním motivem dráhy akademického pracovníka je tak zaměření na výzkumnou výkonnost, ze které pak čerpá výuková činnost. Řada kolegů z vysokých škol, se v diskusích vyjadřovala tak, že hlavním oborem výuky jsou pro vysoké školy magisterské a doktorské programy, ve kterých je možné už orientovat výuku k výsledkům výzkumu bezprostředně. Studenty magisterských a doktorských programů lze lépe přizvat k asistenci ve výzkumu. VŠ pedagogové by jako výzkumníci uvítali situaci, kdy by se **hlavním zdrojem kvalifikovaných pracovníků pro výkon profesí na úrovni EQF 6 staly VOŠ.**

¹⁹⁷ Zdroj: https://ceskapozice.lidovky.cz/tema/maji-jeste-smysl-vyssi-odborne-skoly.A130331_223219_pozice_108253

Vysokým školám by to umožnilo se ještě více soustředit na své akademické cíle a stát se špičkovými pracovišti oborového výzkumu v mezinárodním měřítku.

Sdílením kapacit také vznikají úspory z rozsahu. VŠ a VOŠ si mohou vzájemně poskytovat části výuky, například VOŠ nakoupením náročných teoretických kurzů od vysokých škol¹⁹⁸, VŠ od VOŠ naopak moduly syntetické, kombinující znalosti a dovednosti v konkrétních podmínkách profese. Podobně mohou VŠ získat od VOŠ systém řízených praxí. Také propojení mezi teoretickou výukou a praxemi v podobě simulované praktické činnosti na pracovištích VOŠ ještě před vysláním na pracoviště zaměstnavatelů.

Nezanedbatelným přínosem je regionální zakotvení vyšších odborných škol. To umožňuje spolupráci VŠ s VOŠ jako centry praxe v regionech. VOŠ by prakticky pomáhaly VŠ jako “detašovaná pracoviště” pro studenty VŠ v regionech.

Zahraniční inspirace ukazují, že spolupráce různých institucí terciárního vzdělávání je v progresivních vzdělávacích systémech¹⁹⁹ vedena snahou o průchodnost systému, o logickou návaznost stupňů vzdělávání a kvalifikačních úrovní, s vědomím odlišnosti zaměření jednotlivých institucí.

Spolupráce institucí je vedena snahou o plynulost vzdělávacích cest studentů. V takových systémech jsou minimalizovány drop-outy. S odchody ze studia se soustavně pracuje²⁰⁰ a již absolvované části studia jsou integrovány. Instituce pracují s hypotézou, že student před 20. rokem věku nemusí být ještě připraven na

¹⁹⁸ V diskusích ředitelů humanitních VOŠ padly některé konkrétní návrhy: např. modul mikroekonomie pro živnostníky poskytovaný pro všechny VOŠ, pokročilejší kurzy z chemie pro všechny restaurátorské obory apod.

¹⁹⁹ S důrazem na dosahování připravenosti na další etapy pracovního nebo studijního života, s měřením podpory studentů kariérovým a studijním poradenstvím,

²⁰⁰ I odchod ze studia z důvodu neuspokojivých studijních výsledků není vnímán jako neúspěch, ale je snaha za pomoci cíleného studijního poradenství doporučit obor více odpovídající talentům a schopnostem studenta, doporučuje se dokonce i instituce, kde by student mohl hledat další vzdělávací možnosti.

systém universitního studia, který je designován původně pro studijně nadané studenty v teoreticky exponovaných oborech.

V diskusích projektu se opakovaně vracelo téma masifikace VŠ v ČR i v západní Evropě jako nežádoucí nezamýšlený důsledek snahy umožnit širší přístup k terciárnímu vzdělávání pro významnou část populace. Žádoucí diversifikace terciárního vzdělávání na různé typy programů a institucí je podle kolegů z VŠ ještě před námi. **Důležitým závěrem projektových diskusí je i to, že k diversifikaci institucí terciárního vzdělávání (higher education) lze jít i cestou spolupráce.**

5. POTŘEBY A OČEKÁVÁNÍ MANAGEMENTU VOŠ

K významným stakeholderům problematiky profesního terciárního vzdělávání neodmyslitelně patří také pedagogické týmy a zejména management vyšších odborných škol. Ředitelé humanitních VOŠ v projektových diskusích upozorňovali jak na skromnější provozní podmínky VOŠ, které jsou někdy slabinou relativně malých institucí, tak na silné stránky menších, kompaktních institucí, často s přesahem a využitím zázemí propojených středních odborných škol. To, že VOŠ dnes v ČR představují spíše menší instituce s několika desítkami zaměstnanců, je v očích např. zaměstnavatelů spíše jejich výhodou.²⁰¹

²⁰¹ V diskusích projektu zaměstnavatelé jako jednu z klíčových vlastností zdůrazňovali pružnost, flexibilní reakci z VOŠ, vnímají jako firmám podobný i princip hierarchické odpovědnosti (ředitel jako statutární orgán s velkým rozsahem odpovědnosti a zároveň s reálnou možností přímo a rychle rozhodovat o např. o náležitostech spolupráce s firmami apod.), mnohem náročnější zkušenost mají oslovení zaměstnavatelé z oblasti humanitních oborů ze spolupráce s vysokými školami (administrativní bariéry, „odkazovaná“ odpovědnost, nedostupný vyšší management vysokých škol, „plánování na léta“, okamžitá otázka po finančních zdrojích na spolupráci, „bohorovnost“ apod.).

Ředitelé humanitních VOŠ, kteří se aktivněji účastnili projektových diskusí, si na menších institucích cení také jejich přehlednost, možnost osobně znát studenty jejich VOV oborů a jejich studijní cestu oborem. Podobně osobní může být i doporučení pro zaměstnavatele, které ve svém regionu a oboru podrobně zná každá oslovená VOŠ. Podle zjištění projektu ředitelé a jejich kolegové z managementu škol se také v mnohem větší míře podílejí na přípravě a vývoji vzdělávacích programů VOV a na jejich inovacích. Z projektových diskusí vyplynulo, že většinou „spatrá“ znají jejich ekonomickou náročnost a organizační předpoklady studia. Podobně jako ředitelé jiných škol v regionálním školství i širších společenských souvislostech týkajících se prostředí a vlivů působících na školu.

Strategický rámec VOV

- Náročný positioning VOV/VOŠ v českém prostředí a pro zahraniční partnerství
- Iracionální překážky ve strategických dokumentech a dlouhodobých záměrech
- Nízká úroveň porozumění pro misi VOV u stakeholderů bez osobní zkušenosti s VOV
- Překážky v čerpání EU fondů
- Výzvy digitalizace v profesním vzdělávání, rukodělná produkce a osobní služby, profesní obory jako intelektuální řemesla

Právní rámec VOV

- Omezení plynoucí ze střetu faktu terciárního vzdělávání a právního rámce obdobného školám pro nižší stupně vzdělání
- Právní zabezpečení produktivní činnosti, autorské právo
- Rozsáhlá smluvní spolupráce (vč. praxí a zahraniční spolupráce)

Pedagogické vedení VOŠ

- Silná profesní profilace vzdělávacího programu VOV,
- jeho realizace s porozuměním potřeb zaměstnavatelů
- Vývoj kurikula, vzdělávací program jako vysoce autorský a strategický dokument
- Organizace pedagogického procesu 4 různých typů (všeobecné vzdělávání, odborné vzdělání, odborná příprava/výcvik, strukturovaná odborná praxe)
- Poskytování výuky a studijní podpory všemi kanály, identifikace talentů

Marketing a komunikace VOV

- Konkurenčním polem (oborově, socio-demograficky, geograficky) je celá ČR, v některých humanitních oborech i středoevropská oblast
- Edukace veřejnosti pro profesní vzdělávání
- Neférové konkurenční výhody VŠ
- Vysoká uplatnitelnost studentů vede k předčasným odchodům do fulltime úvazků

Vedení lidí

- Práce s experty z oboru s malým nebo žádným pedagogickým vzděláním
- Náročná motivace odborníků z praxe jako svého druhu „dobrovolníků“ (podobně jako v neziskovém sektoru)
- Snížená dostupnost špičkových odborníků z oboru
- Práce s úvazky a širokým portfoliem specializovaných profesí

Financování a ekonomika VOŠ

- Náročnost financování profesních programů (i vyšší normativy neodpovídají skutečným potřebám ekonomiky oboru), investiční podfinancování
- Ekonomika provozů náročného profesního vzdělávání (infrastruktura, mnoho individualizovaných hodin, technologie, logistika, areály budov)
- Na konkurenceschopné mzdy podpůrného personálu profesní výuky (nepedagogických pracovníků) je třeba vydělat

Provozní specifika VOŠ

- Organizace provozu po týdnech, měsících vs. firemní kanceláře (odborná praxe)
- Modularizace výuky a dopady na organizační specifika skupin, volitelnost výuky, registrační proces, provozní zabezpečení praxí

Infrastruktura VOŠ

- Odborné učebny, odborné výroby (dílny, ateliéry, studia aj.)
- Opatřování a skladování materiálu a pomůcek pro práci
- Robustní digitální infrastruktura

Ani prostředí dnešních VOŠ však není statické a zejména v minulých letech prošly školy často radikálními změnami.²⁰² **V dynamicky se měnícím prostředí musí každá škola rychle a tvořivě reagovat.** Každý z faktorů měnícího se prostředí ovlivňuje VOŠ jiným způsobem a má i jinou váhu při marketingových rozhodnutích managementu školy. Jejich sílu je obtížné odhadnout a je také nesnadné je předvídat. Managementy humanitních VOŠ diskutovali v projektu ovlivnitelnost nebo možnosti „moderace“, zmírnění některých negativních vlivů.

Mikroprostředí školy

V mikroprostředí mohou VOŠ změnit a výzvám přizpůsobit organizaci školy, a to zejména tam, kde jde o školy samostatné.²⁰³ Ředitelům VOŠ se daří v rámci možností²⁰⁴ zlepšovat vybavenost škol, většina zvládla dlouhodobou práci s lidskými zdroji a potenciálem kolegů, často poskytují dlouhodobé kontrakty, zabezpečují

²⁰² Umělecké VOŠ často čelili a čelí dopadům reformy financování regionálního školství, musí dofinancovat programy VOV a některým hrozí v budoucích letech i zastavení výuky v jedinečných programech.

²⁰³ VOŠ školy se středními školami berou ohled na organizační rovnováhu mezi oběma školami. Navíc VOŠ bývá často škola menší, vznikla později, takže „domovské právo“ na zázemí má spíše její sesterská (nebo „mateřská“) střední škola.

²⁰⁴ Např. výzev k dotačním titulům z EU je specificky pro VOV podle názoru jejich ředitelů velice málo (někteří mají srovnání s tím, co bylo možné pořídit pro školy střední, někteří soustavně sledují podporu např. regionálních VŠ).

další vzdělávání pedagogických pracovníků zejména v oblasti pedagogických nároků profesního vzdělávání atd.

Mezoprostředí školy

Hlavním posláním humanitních VOŠ je efektivním způsobem uspokojovat potřeby vzdělávání svých studentů. Aby školy mohly plnit své poslání, vstupují do úzkého kontaktu s řadou dalších subjektů, ať již se jedná o fyzické nebo právnické osoby, což tvoří mezoprostředí školy. Ředitelé humanitních VOŠ vnímají jako klíčovou součást mezoprostředí především studenty, absolventy a organizace, které je zaměstnávají. Kromě těchto hlavních stakeholderů škol to jsou subjekty patřící do vzdělávací soustavy státu (zejména MŠMT, Krajské úřady, konkurenční školy, partnerské školy, rezortní organizace, partneři škol a veřejnost).

Makroprostředí škol

Na makroprostředí, které odráží základní trendy vývoje celé společnosti, mají zejména vliv jevy ekonomické, demografické, technické, politické a kulturní.

VOŠ a její management musí vyvíjet své aktivity ve svém regionu a využít podmínky, které jí region poskytuje. Postavení, aktivitu a rozhodování škol ovlivňuje situace na trhu práce, nezaměstnanost, inflace, hospodářská politika státu aj.

Management školy zvažuje i demografické vlivy v místě svého působení, tj. vývoje populační křivky, věkové složení, rozdělení podle pohlaví nebo národnosti, příjem na člena rodiny, četnost rodiny, vzdělání či jiné složení potenciálních studentů školy.

Vliv demografických faktorů je nesporný a vede k tomu, že školy musí věnovat větší pozornost rozdělení cílového trhu podle věku a pohlaví. Informace získáváme z aktuální statistiky Výzkumného ústavu pedagogického v Praze a Českého statistického úřadu.

Politické vlivy

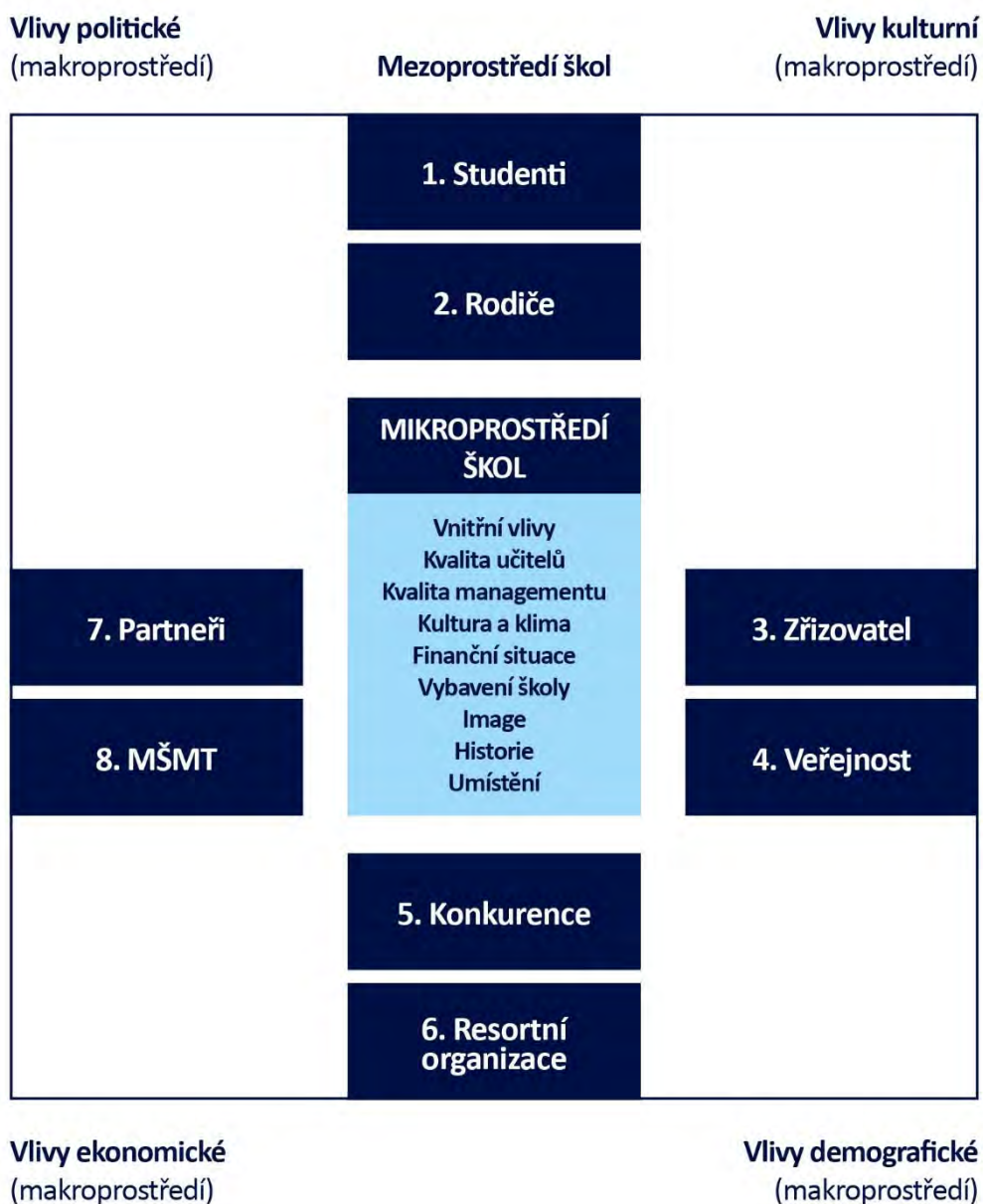
Politické prostředí vytváří silný vliv na rozhodování a plánování vedení školy. Toto prostředí je tvořeno legislativou, vládními orgány, krajskými úřady, zájmovými skupinami. Vytvořená legislativa určuje škole „pravidla hry“, která je stanovena zákony, nařízeními vlády, vyhláškami a směrnicemi. Vzdělávání nemůže být ponecháno volnému fungování trhu.

Ředitelé humanitních VOŠ se shodují v tom, že klíčovým partnerem jsou pro ně krajské reprezentace a krajské úřední orgány. Stává se, že mají na vývoj VOV zcela jiné pohledy. Týmy VOV by si přály mít možnost bezprostředněji seznámat krajské politické reprezentace s možnostmi VOV a podpořit je v proevropské orientaci i inspiraci pro další rozhodování o dlouhodobých záměrech pro VOV.

Obrázek 30: Grafika – Makroekonomické vlivy na prostředí školy

Makroekonomické vlivy na prostředí školy

Prostřednictvím MŠMT a zřizovatele školy se financují plně nebo z velké části potřeby školy. Řešením je nalezení správné míry decentralizace a zapojení do systému řízení (zejména v oblasti akreditace, evaluace a kontroly) a hlavní subjekty participující na službách školy.

Kulturní vlivy

Kulturu škol ovlivňuje řada determinant, často těžko ovlivnitelných, vyplývajících i z národní kultury, tradice, profesní kultury či velikosti škol. Poznání těchto kulturních a sociálních vlivů je pro vedení škol důležitým předpokladem pro úspěch provedení každé zásadnější změny.

Konkurenční prostředí

Často pedagogové vnímají ve školách ohrožení v rámci konkurence ze strany stále se rozšiřující nabídky vysokých škol, které ubírají jejich škole studenty, začínají pociťovat ohrožení vlastního postavení. Vzhledem k postupujícímu úbytku studentů vnímají finanční ztrátu školy, která se odráží v omezených možnostech jejího dalšího rozvoje, snižování nároků na kvalitu procesů. Management a pedagogové by jako jednu z variant řešení hledali možnost transformace VOŠ na vysokou školu nebo nalezení takové formy spolupráce s terciární sférou, která by přilákala nové studenty.

Studenti VOŠ se především vyjadřují k **omezené nabídce vzdělávacích programů škol, k těžkostem a překážkám v uznávání předchozího vzdělávání při přechodu na další vzdělávací cestu**. Studijní obor, který si však na VOŠ zvolili, je pro ně atraktivní, především z pohledu praktické výuky a možnosti uplatnění na trhu práce jak v ČR, tak v zemích EU.

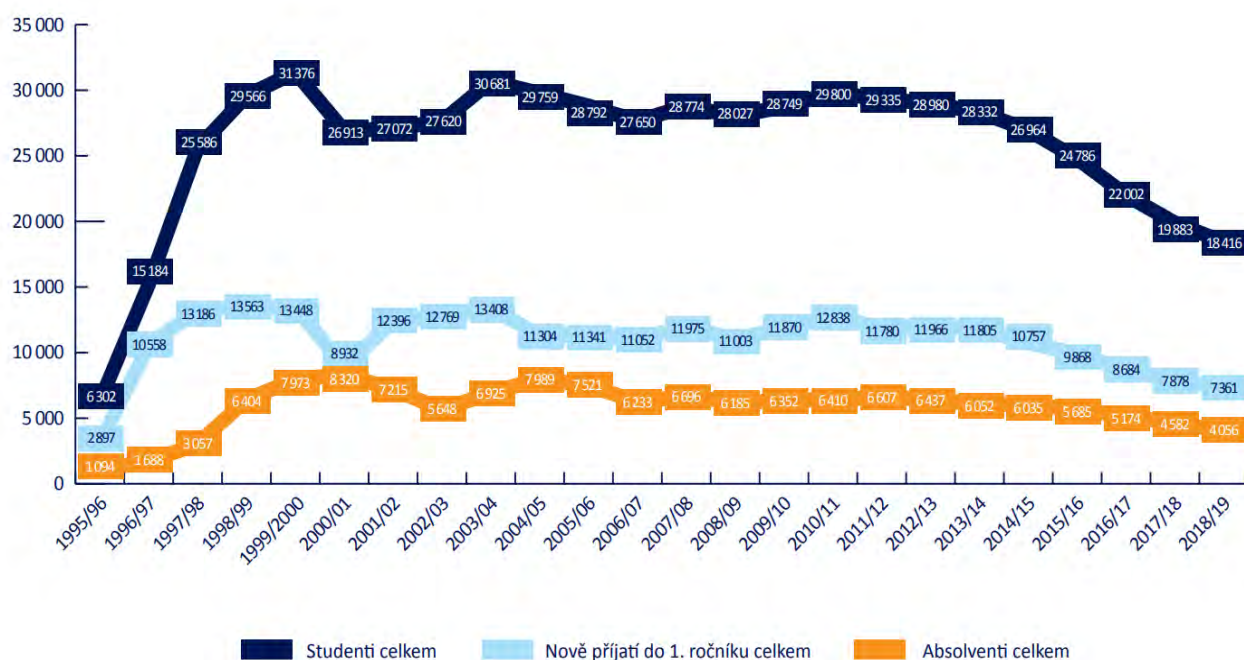
Vyšší odborné školy v ČR

Ve školním roce 2018/19 studovalo na 166 vyšších odborných školách téměř 18,5 tisíc studentů. Většina z nich, 62,3 % studovala v denní formě vzdělávání. 73 % studentů vyšších odborných škol byly ženy. Kromě studentů české národnosti na tomto typu škol studovali i cizinci. Sice se od školního roku 2008/09 jejich počet zdvojnásobil, stále jich je jen velmi malé množství, a to 3,8 % (705). Nejvíce studentů studuje na vyšších odborných školách v Praze,

téměř 5 tisíc (27 %). Za posledních 10 let došlo k úbytku nejen studentů, ale i nově přijatých do 1. ročníku a absolventů vyšších odborných škol.

Obrázek 31: Graf – VOŠ – počet studentů, nově přijatých a absolventů v časové řadě²⁰⁵

Polovina studentů vyšších odborných škol studuje obory ze skupiny **Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky**, na kterých převážnou většinu studentů tvoří ženy (86,7 %). Druhou nejnavštěvovanější skupinou oborů je **Obchod, administrativa a právo**, které studuje 16,6 % studentů. Opět převážnou část tvoří ženy, a to 66,1.

²⁰⁵ Zdroj: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/zakladni-udaje-o-skolach-v-regionalnim-skolstvi-za-obdobi>

5.1. Komplexní pohled na problematiku VOV očima managementu VOŠ

Zkušenosti managementů za dobu existence VOŠ opravňují k závěru, že se skutečně podařilo vytvořit nový sektor či stupeň profesně zaměřených programů terciárního vzdělávání s výraznou vazbou na potřeby zaměstnavatelů i vysokým inovačním potenciálem.

		Katedry		
		Hlavní činnost		Vedlejší činnost
VŠ	PILÍŘE	výuka	výzkum	společenská odpovědnost
VOŠ	PILÍŘE	výuka	praxe profesní výzkum	regionální rozvoj

Silné stránky těchto programů spočívají zejména v těchto skutečnostech:

- Vyšší odborné školy mají vytvořeny **velmi silné vazby na zaměstnavatele v regionu i do dalších oblastí odborného vzdělávání.**
- Zaměstnavatelé **jednoznačně deklarují zájem o absolventy VOŠ** a prostor pro jejich dalších uplatnění a rozvoj.
- Analytické studie dokládají **vysokou spokojenost absolventů VOŠ** se získaným vzděláním a jeho uplatněním v praxi, v mnoha případech podstatně vyšší než u absolventů bakalářského studia.

- Relativně hustá síť vyšších odborných škol **přibližuje vyšší vzdělávání profesně orientovaným zájemcům o studium** a do některých menších regionů přináší nejvyšší úroveň vzdělávání a přispívá tak k jejich kultivaci.
- Vyšší odborné školy hrají **významnou roli ve vyrovnávání sociálních handicapů** a přispívají tak k vyrovnávání nerovného přístupu ke vzdělávání v rodinách s nižším vzdělanostním a sociálním zázemím.
- Pro řadu uchazečů jsou **důležitým stupněm a motivací** k pokračování ve vzdělávání v dalších programech terciárního sektoru.
- Vyšší odborné školy hrají **významnou roli v polyfunkčních vzdělávacích institucích**, které sdružují školy a školská zařízení poskytující různý obsah i stupeň vzdělávání.
- Programy vyšších odborných škol jsou efektivní i z hlediska ekonomického, jejich **náklady jsou o cca jednu třetinu nižší** než u srovnatelných bakalářských programů.
- Celkové klima i kultura organizace vyšších odborných škol, které nejsou masovými institucemi, umožňuje **individuální přístup a bezprostřední reakci** na potřeby studentů i zaměstnavatelů a konkrétní regionální podmínky.
- Koncepce a cíle vyšších odborných škol jsou **v souladu se strategickými požadavky** dalšího rozvoje terciárního vzdělávání, jehož výrazná expanze bude v souladu s potřebami trhu práce **pouze tehdy, půjde-li především cestou krátkých či profesně zaměřených programů bakalářských oborů.**

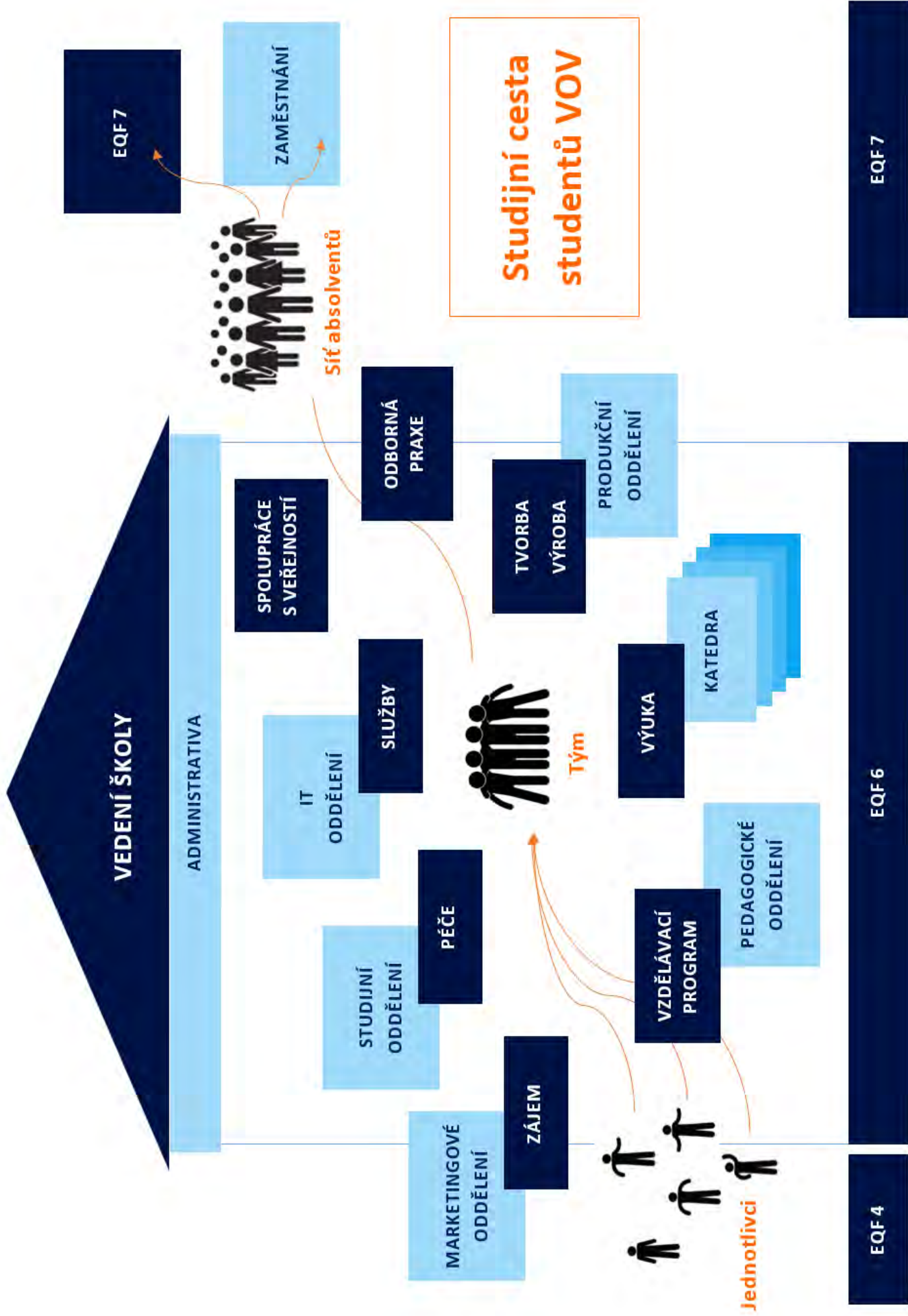

Ve vyšších odborných školách získáváme **velmi efektivní systém terciárního vzdělávání s úzkými profesními vazbami**, který ve své krátké historii prokázal svoji opodstatněnost i schopnost dalšího vývoje.

Jako základní problém vyšších odborných škol v současnosti vnímají ředitelé humanitních VOŠ jejich **neadekvátní postavení ve vzdělávacím systému, nedocenění jejich možností pro kvalifikaci studentů na trhu práce. Jako nezbytnou vnímají proměnu legislativního statutu VOV a VOŠ jako jejich nositele.** Domnívají se, že je třeba zachovat hlavní výhody VOŠ jako menších, ale fokusovaných, na konkrétní profese zaměřených institucí. „Pohlcení“ menších VOŠ velkými VŠ, jak bylo navrhováno v předchozích pokusech o reformu terciárního vzdělávání, mnoho neřeší a mnohé by se takovou úpravou ztratilo. Zajímavou variantu naopak pro managementy VOŠ představuje síťování, partnerské spolupráce uvnitř sektoru VOV.

Obrázek 32: Infografika – Studijní cesta studentů VOV

Hlavním, letitě neřešeným tématem, je problém **nedostatečné prostupnosti a propustnosti** do dalších programů terciárního vzdělávání. Jakkoliv je významnou prioritou vyšších odborných škol příprava pro bezprostřední uplatnění v praxi, nemohou a nechtějí být slepou vzdělávací uličkou, která omezuje další individuální vzdělávací cestu jejich absolventů a zabraňuje tak vstupu odborníků, absolventů VOV studia do dalších etap jejich kvalifikace ve specializovaných magisterských programech.²⁰⁶

Case study zdravotnických VOŠ:

Vedou se diskuse, zda sestře stačí vzdělání z vyšší odborné školy, či dokonce ze školy střední, zda je žádoucí mít sestru vysokoškolsky vzdělanou. Co je v této polemice podstatné, že ošetrovatelství ruku v ruce s medicínou pokročilo a vyžaduje sestru vzdělanou a připravenou čelit nárokům praxe, a to nejen v oblasti praktické, ale hlavně v oblasti, kterou poskytují vyšší odborné a vysoké školy.

Sestry dnes tvoří, spolu s porodními asistentkami, nejpočetnější skupinu zdravotnického personálu. Pracují v nejrůznějších pozicích v nemocnicích, ambulancích apod. a jejich práce podstatnou měrou přispívá k vysoké profesionální úrovni péče poskytované nemocnému. Jsou zodpovědné za komplexní ošetrovatelskou péči o nemocného při všech úkonech, jež spadají do jejich kompetencí, kterými jsou zejména příprava na diagnostické a léčebné zákroky, participace na nich, ošetrování po nich, aplikace léků různých forem a účinků, edukace nemocných a komunit obecně, poskytování psychologické podpory nemocnému, preventivního působení atd.

K tomu, aby měl nemocný a celý multidisciplinární zdravotní tým v sestře takového profesionála, musejí být sestry vzdělávány a školeny tak, aby byly schopny všechny své povinnosti bezpečně a erudovaně zajistit.

---

²⁰⁶ Nejen ředitelé VOŠ, ale i zaměstnavatelé a jejich organizace by uvítali kritickou studii dostupnosti specializovaných magisterských profesních programů na trhu českého terciárního vzdělávání. Ze srovnání se zahraničím se zdá, že jsou to pro vysoké školy, které se chtějí orientovat alespoň v části studijních programů profesně, velké příležitosti.

O proměnách profesního vzdělávání se jedná mimo jiné v Asociaci VOŠ a Asociaci ředitelů zdravotnických škol. „Voškové“ obory všeobecná sestra vznikly jako náhrada nástavbového studia v roce 1996 a jsou duplicitní s bakalářskými obory na VŠ. Tříletý program na VOŠZ je ukončen absolutoriem DiS. V roce 2020 bylo na 29 VOŠ zdravotnických v oboru diplomovaná všeobecná sestra ve všech ročnících celkem zapsáno 2590 uchazečů, do praxe šlo 522.

VOŠZ mají zájem o spolupráci s VŠ. Vysoké školy chtějí od VOŠZ nejčastěji zajištění praxe pro své studenty a nabízejí konzultační činnost pro VOŠZ. To však nestačí. Cílem VOŠZ je, aby byla odstraněna duplicita, aby byly studentům uznávány předměty, které jsou identické v programu bakalářském a na VOŠ, aby studenti nemuseli opakovat tříleté studium v bakalářském programu, pokud mají absolutorium.

Opakování je velmi neekonomické pro stát i pro čas studentů, kteří by měli co nejdříve vstoupit do praxe.

VOŠZ musí spolupracovat s MŠMT a s MZČR, jít naproti zkráceným programům, ať se to mnohým nelíbí, a ani plénum 73 zdravotnických škol se na tom neshodne.

VOŠZ úzce spolupracují s odborem ošetřovatelství a nelékařských povolání na MZ ČR, a to s hlavní sestrou ČR, dále s Českou asociací sester a Asociací VOŠ. Ministerstvo činí kroky, aby posílilo kompetence i postavení sester a nelékařského personálu. K propagaci práce sester vyhlásila WHO, že rok 2020 byl rok sester a porodních asistentek. V současné době pracuje na strategickém programu Zdraví 2030, kde navrhuje, aby se v rámci personální stabilizace, v rámci velkých opatření řešily i systémové změny ve vzdělávání, provázanost celoživotního vzdělávání a výkon povolání, aby se více odpilotovalo, jak atraktivní práci ve zdravotnictví, jak více propagovat zdravotnická povolání a více se zaměřit na podporu sladění pracovního a osobního života, jakým způsobem pracovat na odstranění fyzické i psychické zátěže zdravotnických pracovníků.

České sestry se vždy úspěšně uplatňovaly v evropském a světovém ošetřovatelství. Aby tomu tak bylo i nadále, musíme sledovat vývoj v celosvětovém měřítku, vnímat

nároky na profesi sestry a hlídat kvalitu a odbornost čili i požadavky na vzdělávání sester.

Proto odpovědně vyjadřujeme názor, že v dnešní době sestře středoškolské vzdělání nestačí.

5.2. **Ekonomika řízení VOV – nové výzvy**

Docílit efektivního fungování vzdělávací soustavy se dlouhodobě daří jen částečně. V oblasti VOV je přitom díky její odlišnosti od VŠ snazší realizovat změny v řízení, které by mohly přinést efekt vyšší samostatnosti a diverzity, při současném zlepšení efektivity procesů a s tím spojených ekonomických úspor.

Rozborem problematiky řízení VOV se jeví jako vhodné k procesům a k celé instituci přistupovat z pohledu principů a metod označovaných souhrnně pojmem „lean“, tj. s cílem jejich zeštíhlení.

Hlavním záměrem přitom je **odhalování potenciálu úspor a hledání příčin plýtvání v procesech**. Při aplikaci „lean“ přístupů se v instituci a jejich procesech redukuje potřebný čas a množství zdrojů potřebných na jejich provedení. Snížení plýtvání pomáhá také minimalizace rozpracovanosti, upřesnění toků informací a jednoznačnému stanovení odpovědností za činnosti v procesu.

Štíhlé řízení lze nejjednodušeji označit jako univerzální nástroj pro poskytování hodnoty a **optimalizaci pracovních procesů**. Primárním cílem teorie štíhlé správy je **„maximalizovat hodnotu pro zákazníka a zároveň minimalizovat plýtvání“**, a to:

- neustálým postupným zlepšováním procesů v čase dosáhnout růstu jejich efektivity,
- zohledněním lidských prvků ve všech procesech a jejich vliv na tyto procesy.

Lean Management

Tzv. **štíhlá správa** má svůj původ v poválečném Japonsku, kde jej zavedla do praxe firma Toyota pod názvem Toyota Production System (TPS) Ačkoliv se původně jedná o systém řízení výroby automobilů, jde spíše o ucelenou filosofii, mající původ v tradičních japonských ctnostech.

Jedná se o velmi širokou metodu řízení založenou na snaze organizace se **trvale zlepšovat ve všech oblastech a zamezit zbytečnému plýtvání.**

Druhým principem je co **nejlepší uspokojení potřeb zákazníka**, tedy studenta.

Principy štíhlé správy lze využít k řízení inovací a zlepšování procesů v rámci VOV nejrůznějšími způsoby, od nejvyšší úrovně až ke každodennímu zlepšování procesů na mikroúrovni. Pro některé VOŠ může být štíhlé řízení jako metodika pro každodenní řešení problémů a rozhodování na všech úrovních řízení. Jde vlastně o staronový způsob myšlení a přístupu k tomu, jak zaměstnanci VOŠ již pracují – opětovné zaostření na zlepšení procesů, týmovou spolupráci a vytváření hodnot pro studenty profesního vzdělávání na terciární úrovni.

Na základě projektových diskusí jsme přesvědčeni, že právě do těchto oblastí je třeba zaměřit úsilí v nejbližší době v rámci celkové revitalizace VOV a profesního terciárního vzdělávání.

VEŘEJNÉ DISKUSE KLÍČOVÉ AKTIVITY 07

V RÁMCI PROJEKTU

INOVACE VOV V ODBORNÉ OBLASTI HUMANITNÍ

ČÍSLO PROJEKTU CZ.2.3.68/0.0/0.0/16_041/0008011

Vypracovala Vyšší odborná škola publicistiky

Počátek veřejných diskusí v rámci projektu INOVACE VOV V ODBORNÉ OBLASTI HUMANITNÍ poznamenala vládní opatření v rámci boje s pandemií koronaviru, a proto se všechna tato setkání uskutečnila ve **virtuální zasedací místnosti**, přičemž **všichni účastníci měli možnost do diskuse vstupovat** (buď audiovizuálně, telefonicky nebo psanou formou).

Stručný přehled témat veřejných diskusí:

1. VD 28.05.2020 *Nač potřebuje česká společnost vyšší odborné školy?*
2. VD 11.06.2020 *Vzdělávání „z dovozu“?*
3. VD 25.06.2020 *Čím si mohou být vysoké a vyšší odborné školy užitečné?*
4. VD 30.07.2020 *VOŠ a současný trh práce*
5. VD 27.08.2020 *Profesní terciární vzdělávání pro regionální rozvoj v ČR*
6. VD 24.09.2020 *VOŠ z pohledu studentů*
7. VD 26.11.2020 *Vize vyššího odborného vzdělávání*

Příjemci pozvánek:

- ředitelé VOŠ a představitelé VOŠ, jež ředitel školy nominoval
- zástupci MŠMT
- představitelé Hospodářské komory ČR
- zástupci krajských úřadů a úřadů práce
- experti na různé oblasti, které VOŠ ovlivňují (stakeholdeři)
- partneři projektu z řad médií, zaměstnavatelů a spřátelených organizací
- představitelé politických stran zajímající se o oblast školství
- Asociace krajů – komise pro školství a sport
- Asociace vyšších odborných škol

- **Unie zaměstnanců obchodu, logistiky a služeb**
- zástupci **Národního pedagogického institutu České republiky**
- zástupci **Inovačního institutu HMP**
- zástupci **Sdružení profesního terciárního vzdělávání**
- zástupci **Unie zaměstnavatelských svazů ČR**
- zástupci **Asociace tvůrců audiovizí**
- zástupci **Svazu průmyslu a dopravy**
- zástupci **Rady pro rozhlasové a televizní vysílání**
- zástupci **Rady vysokých škol**

26.11.2020 7. VEŘEJNÁ DISKUSE – VIZE VYŠŠÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Sedmá veřejná diskuse se věnovala vizi vyššího odborného vzdělávání a vyzdvihla například klíčové téma: profesní terciární vzdělávání přináší studentům nejlepší kontakt s praxí v daném oboru. Díky tomu podporuje inovativní schopnosti regionů tím, že přispívá ke zvýšení kvalifikované pracovní síly v kriticky důležitých oborech.

Do studia přijali pozvání **viceprezident Hospodářské komory a prezident ICT unie Zdeněk Zajíček** a ředitel **Vyšší odborné školy publicistiky Petr Uherka**.

O expertní pohled **viceprezidenta Svazu průmyslu a dopravy Radka Špicara** jsme diskusi obohatili díky virtuálnímu propojení a své pohledy na probíraná témata nám v předtočených vstupech poskytl i **ředitel Pražského inovačního institutu Bob Kartous**.

Moderace se ujal **Václav Sochor**, zkušený novinář a bývalý moderátor BBC.

ODKAZ NA ZÁZNAM DISKUSE:

<https://www.youtube.com/watch?v=joz0rO63-gg>

ODKAZ NA VÝBĚR Z DISKUSE:

<https://www.youtube.com/watch?v=DZRSysjnu8&t=567s>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Šestá veřejná diskuse se zaměřila na vyšší odborné školy z pohledu studentů a absolventů, kteří svou studijní cestu hodnotí z odstavu času a optikou své kariéry.

Studenti a absolventi různých oborů VOŠ byli tázáni například:

- proč se rozhodli pro studium vyšší odborné školy
- jaký přínos pro ně to studium mělo, nebo má
- jak se jim studium na VOŠ zúročilo v praxi

Do studia přijali pozvání

- **Jan Adamec**, student Evangelikálního teologického semináře – Vyšší odborné školy teologické a sociální v Praze, který se dostal na celkem tři vysoké školy, ale rozhodl se pro VOŠ
- **Marie Machytková**, redaktorka zahraničního zpravodajství Českého rozhlasu, absolventka Vyšší odborné školy publicistiky
- **Miloš Poborský**, ředitel Evangelikálního teologického semináře
- **Petr Uherka**, ředitel Vyšší odborné školy publicistiky

Moderace se ujal **Václav Sochor**, zkušený novinář a bývalý moderátor BBC.

ODKAZ NA ZÁZNAM DISKUSE:

<https://www.youtube.com/watch?v=vPKLvmBbr5E>

ODKAZ NA VÝBĚR Z DISKUSE:

<https://www.youtube.com/watch?v=9Mqz9hSeEPE&feature=youtu.be>

Jednou z uznávaných misí profesního terciárního vzdělávání je podpora rozvoje regionů.

Jak kvalifikovaní absolventi pomáhají jednotlivým regionům k jejich rozvoji a jak k tomu přispívají profesní školy? Co regiony v oblasti vzdělávání opravdu potřebují?

Tematické oblasti diskuse:

- Dlouhodobé záměry a obraz potřebnosti VOV v nich
- Potřeba odborného vzdělávání očima zaměstnavatelů
- Inovace a excelence v VOV
- Priority v oblasti vzdělávání pro nadcházející krajské volby

Pozvání do studia přijali **Helena Úlovcová** z Hospodářské komory ČR, **Ondřej Chrást** ze Sdružení profesního terciárního vzdělávání a **Petr Uherka**, ředitel Vyšší odborné školy publicistiky.

Moderace se ujal **Václav Sochor**, zkušený novinář a bývalý moderátor BBC.

ODKAZ NA ZÁZNAM DISKUSE:

<https://www.youtube.com/watch?v=w56hW0xwxpk&t=931s>

ODKAZ NA VÝBĚR Z DISKUSE:

<https://www.youtube.com/watch?v=fbBiixdMNeg&t=6s>

Proč profesní vzdělávání v evropských zemích kvete, zatímco v České republice vyšší odborné školy bojují o přežití?

Jejich úzký kontakt se zaměstnavateli v oboru, flexibilita ve studijním programu a důraz na praxi samy o sobě zaručují, že šikovné holky a kluci budou pro své první zaměstnání dobře vybaveni znalostmi i zkušenostmi, a tak úspěšně zahájí svou cestu pracovním životem.

Do studia přijali pozván **Jiří Horecký**, prezident Unie zaměstnavatelských svazů, **Miloš Rathouský** ze Svazu průmyslu a dopravy ČR a **Petr Uherka**, ředitel Vyšší odborné školy publicistiky.

Moderace se ujal **Václav Sochor**, zkušený novinář a bývalý moderátor BBC.

ODKAZ NA ZÁZNAM DISKUSE:

<https://www.youtube.com/watch?v=W52jbwqfvGw&t=1686s>

ODKAZ NA VÝBĚR Z DISKUSE:

<https://www.youtube.com/watch?v=e6k-nuCC880&t=3s>

– ČÍM SI MOHOU BÝT VYSOKÉ A VYŠŠÍ ODBORNÉ ŠKOLY UŽITEČNÉ?

Čím si mohou být vysoké a vyšší odborné školy užitečné?

Kde hledat partnerství a dobré hranice?

Na pozvání pana **Mgr. Petra Uherky**, ředitele Vyšší odborné školy publicistiky, do studia usedli pan **prof. Milan Pospíšil**, předseda Rady vysokých škol, a paní **doc. Daniela Jobertová**, prorektorka DAMU.

Moderace se ujal **Dominik Fellner**, zástupce ředitele Vyšší odborné školy publicistiky.

Témata setkání:

- Jak se liší absolventi VOŠ od absolventů VŠ?
- Jak zapojit do diskuse zaměstnavatele?
- Výrazná odvětví s poptávkou po VOV
- Lokální ekonomiky regionů

ODKAZ NA ZÁZNAM DISKUSE:

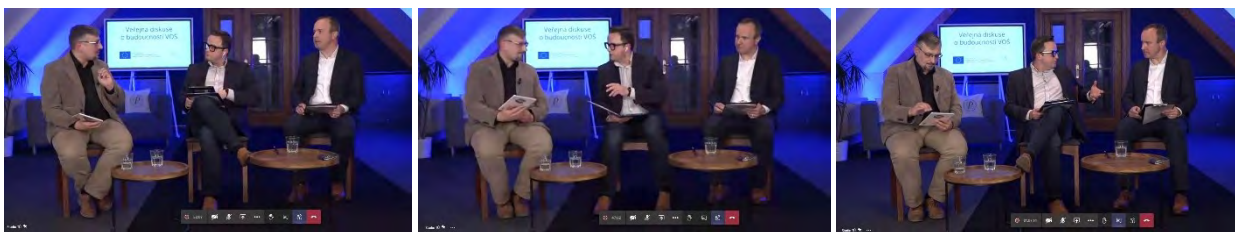
https://www.youtube.com/watch?v=Q2KJ2_wy6ic&t=6379s

ODKAZ NA VÝBĚR Z DISKUSE:

<https://www.youtube.com/watch?v=3t3TIFgpnVQ&t=1067s>

Detailní mapování zkušeností zemí EU v přístupu k profesním školám nás vede k odvaze přemýšlet o budoucnosti našich VOŠ bez limitů současných legislativních rámců v ČR. Přemýšlejme společně, který směr je pro naše školy, naše budoucí studenty i pro naši zemi vhodný.

Za hranicemi naší podoby VOV ale fungují i jiné modely neuniversitního profesního terciárního vzdělávání. Jsou jinak podporovány a oceňovány, pracují v jiných podmínkách. Pojďme se podívat na systémy profesního terciárního vzdělávání v zemích, které se mohou stát naší inspirací.

Témata setkání:

- Systém prostupnosti v Dánsku a situace v České republice
- Zapojení zaměstnavatelů do systému duálního vzdělávání v terciárním vzdělávání v Německu
- Respekt mezi zaměstnavateli a veřejností v Nizozemí – asociační přístupy v Belgii
- Provázání menších colleges – alianční přístupy ve Velké Británii, resp. v Cornwallu

Ve studiu uvidíte **Petra Uherku** a **Dominika Fellnera** z Vyšší odborné školy publicistiky a moderace se ujal **Václav Sochor**, zkušený novinář a bývalý moderátor BBC.

ODKAZ NA ZÁZNAM DISKUSE:

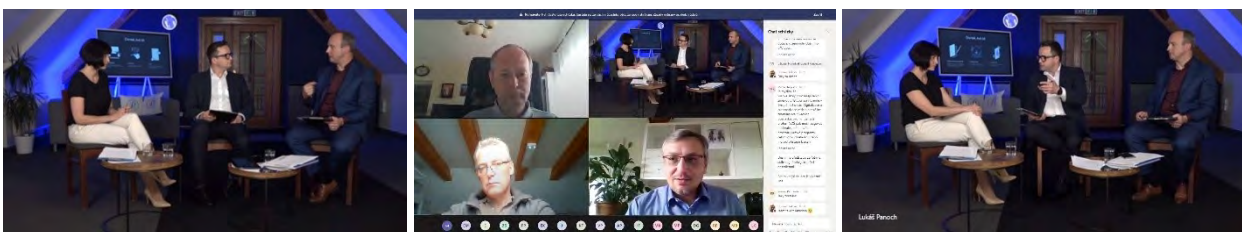
<https://www.youtube.com/watch?v=wKUGwUGHn98&t=383s>

ODKAZ NA VÝBĚR Z DISKUSE:

<https://www.youtube.com/watch?v=TY3bEuFHnFQ&t=99s>

– NAČ POTŘEBUJE ČESKÁ SPOLEČNOST VYŠŠÍ ODBORNÉ ŠKOLY?

Jsou VOŠ nedocenené rodinné stříbro, nebo zanedbatelná část vzdělávací soustavy?

Pojďme pojmenovat situaci a výhledy neuniversitního profesního terciárního vzdělávání v ČR.

Témata setkání:

- Co jsou VOŠ dnes?
- Jaké problémy z dob ustavení VOŠ si neseme dodnes
- Umíme pojmenovat potenciál VOŠ v ČR? A bude rok 2020 Příležitostí?
- Nač potřebuje česká společnost vyšší odborné školy?
Oč bychom se bez nich připravili?

Co můžeme udělat proto, aby Česká republika měla kvalifikované absolventy připravené na to, co je čeká za branou školy?

Pozvání **Petra Uherky**, ředitele Vyšší odborné školy publicistiky v Praze, přijala **Martina Picko-Baumannová**, ředitelka Střední uměleckoprůmyslové školy a Vyšší odborné školy, Jablonec nad Nisou.

Veřejnou diskuzi provázal **Václav Sochor**, zkušený novinář a bývalý moderátor BBC a do souvislostí a otázek publika nás uvedl **Dominik Fellner**, zástupce ředitele Vyšší odborné školy publicistiky v Praze.

ODKAZ NA ZÁZNAM DISKUSE:

https://www.youtube.com/watch?v=idAp_Do_FF0&t=191s

ODKAZ NA VÝBĚR Z DISKUSE:

<https://www.youtube.com/watch?v=KcwobVygJCM&t=1s>

